

ویژه‌نامه
بیست و یکمین دوره
انتخاب بهترین
کتاب دفاع مقدس
(جایزه کتاب سال دفاع مقدس)

بنیاد حفظ آثار و نشر
ارزشهای دفاع مقدس

بنیاد حفظ آثار و نشر
ارزشهای دفاع مقدس

| ویژه کتاب های منتشره سال ۱۴۰۱ |

بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس
سازمان ادبیات و تاریخ دفاع مقدس

بیست و یکمین دوره انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس (جایزه کتاب سال دفاع مقدس)

❖ الف) ستاد جشنواره

مجری طرح: سرتیپ ۲ بسیجی مهدی امیریان (رئیس سازمان ادبیات و تاریخ دفاع مقدس)

با سپاس از: سرتیپ ۲ بسیجی عباس بایرامی (رئیس قبلی سازمان)

جانشین مجری: سیدرضا میربابا (مدیر ادبیات سازمان)

سایر همکاران اجرایی: محمد کرمی، علی آهنی، محمد داداش‌زاده، سیامک رجبی، مریم رضایی، شیرین مزینانی، حمیدرضا رمضانی، رسول هاشمی، وحید عباسی

با همکاری: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، خانه کتاب و ادبیات ایران، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، موزه ملی انقلاب اسلامی و دفاع مقدس، حوزه هنری انقلاب اسلامی، سازمان حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس سپاه، سازمان حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس ارتش، سازمان حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس فراجا، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ناشران دولتی و خصوصی کتاب دفاع مقدس.

❖ ب) دبیرخانه دوره بیست و یکم

سرپرست تیم دبیری: نصرت‌الله صمدزاده

مسئول دبیرخانه: فرشته چهل‌امیرانی

دبیر اجرایی: محمد جواد نژادشادانلو

با سپاس از همکاری ویژه: مؤسسه فرهنگی هنری داده‌پردازی دانش و فرهنگ، کتابخانه تخصصی جنگ حوزه هنری، کتابخانه تخصصی موزه انقلاب اسلامی و دفاع مقدس

❖ (ج) ویژه‌نامه دوره بیست و یکم

نگارش و تدوین: نصرت‌الله صمدزاده

گردآوری محتوا: فرشته چهل‌امیرانی، محمدجواد نژادشادانلو، مرضیه محمدی

تحلیل‌های دآوری: فرانک جمشیدی، دکتر مرضیه آتشی‌پور، دکتر فریده داودی مقدم، دکتر مجید مختاری، دکتر سعید رضایی شریف‌آبادی، دکتر داریوش مطلبی، دکتر محبوبه شمشیرگرها، محمد قاسمی‌پور، دکتر حمید سلیم‌گندمی، فائزه غفارحدادی، ساسان ناطق، فریبا یوسفی، شهرام کرمی، دکتر رحمت امینی، دکتر مینو خانی، دکتر پرویز اقبالی، دکتر بهنام زنگی، حامد محقق، یوسف قوجق، دکتر محمدمهدی شاکری، دکتر هادی نظری منظم
طراحی و اجرا: علیرضا زمانی

❖ (د) هیأت داوران دوره بیست و یکم

رئیس هیأت داوران و دبیر علمی جایزه: نصرت‌الله صمدزاده

داوران گروه‌های اصلی

داوران گروه پژوهش: سرگروه فرانک جمشیدی

شاخه پژوهش فرهنگی اجتماعی: دکتر مرضیه آتشی‌پور، فرانک جمشیدی، دکتر سمیه‌سادات شفیعی، دکتر داود ضامنی

شاخه پژوهش تاریخی سیاسی نظامی: دکتر علی شجاعی صائین، دکتر مجید مختاری، دکتر حسین مبارکی

شاخه پژوهش ادبی: دکتر احمد شاکری، دکتر زهرا حیاتی، دکتر فریده داودی مقدم، دکتر مهدی سعیدی

داوران گروه مرجع‌نگاری‌ها و کلیات: سرگروه دکتر سعید رضایی شریف‌آبادی

شاخه مرجع‌نگاری‌ها: دکتر سعید رضایی شریف‌آبادی، دکتر محبوبه شمشیرگرها، دکتر داریوش مطلبی

داوران گروه مستندنگاری‌ها: سرگروه محمد قاسمی‌پور

بخش خاطرات (شاخه خاطره شفاهی، شاخه خاطره شفاهی موضوعی، شاخه خاطره خودنوشت، شاخه مجموعه خاطره): دکتر مجتبی

جعفری، مصطفی رحیمی، دکتر معصومه سپهری، دکتر زهیر صیامیان، دکتر جعفر گلشن روغنی، محمد قاسمی‌پور، فاطمه‌سادات میرعالی

بخش زندگینامه مستند و اسناد (شاخه زندگینامه مستند، شاخه مجموعه زندگینامه، شاخه نامه‌ها و وصیت‌نامه‌ها): دکتر حبیب‌الله

اسماعیلی، دکتر معصومه سپهری، دکتر حمید سلیم‌گندمی، دکتر جعفر گلشن روغنی، محمد قاسمی‌پور

شاخه زندگینامه داستانی: دکتر آذر صوابی اصفهانی، فائزه غفارحدادی، دکتر مهدی کاموس

داوران گروه ادبیات: سرگروه ساسان ناطق

بخش ادبیات داستانی (شاخه داستان بلند و رمان، شاخه مجموعه داستان کوتاه): تیمور آقامحمدی، محمداسماعیل حاجی‌علیان، دکتر

احسان رضایی، صادق کریمیار، ساسان ناطق

بخش شعر و نثر (شاخه شعر، شاخه نثر ادبی): سعید بیابانکی، عبدالرحیم سعیدی راد، دکتر نغمه مستشارنظامی، فریبا یوسفی

بخش ادبیات نمایشی (شاخه نمایشنامه): دکتر رحمت امینی، شهرام کرمی، توحید معصومی‌نسب

بخش ادبیات نمایشی (شاخه فیلمنامه): سیدمحمد حسینی، انسیه شاه‌حسینی، مهرداد کورش‌نیا

داوران گروه هنرها: سرگروه دکتر مینو خانی

شاخه مجموعه‌های هنری، شاخه تصویرگری کتاب کودک، شاخه طرح جلد‌ها: دکتر پرویز اقبالی، دکتر مینو خانی، دکتر بهنام زنگی

داوران گروه آثار کودک و نوجوان: سرگروه حامد محقق

شاخه شعر کودک، شاخه شعر نوجوان: کبرا بابایی، طیبه شامانی، حامد محقق

شاخه داستان کودک، شاخه داستان نوجوان، شاخه مستند داستانی نوجوان: محمدحسن حسینی، عباس قدیر محسنی، یوسف قوجق

داوران گروه‌های جنبی

داوران گروه ترجمه:

شاخه ترجمه به انگلیسی: دکتر سیداسماعیل اریب، مسعود امیرخانی

شاخه ترجمه به عربی: دکتر محمد مهدی شاکری، دکتر هادی نظری منظم

داوران بخش ویژه:

توضیح: کتاب‌های سه بخش ویژه «کردستان»، «سردار شهید قاسم سلیمانی» و «مدافعان حرم» با توجه به قالب آثار، در کنار سایر

کتاب‌ها و در گروه‌های اصلی این دوره ارزیابی و داوری شدند.

داوران گروه خادمان ترویج و نشر کتاب:

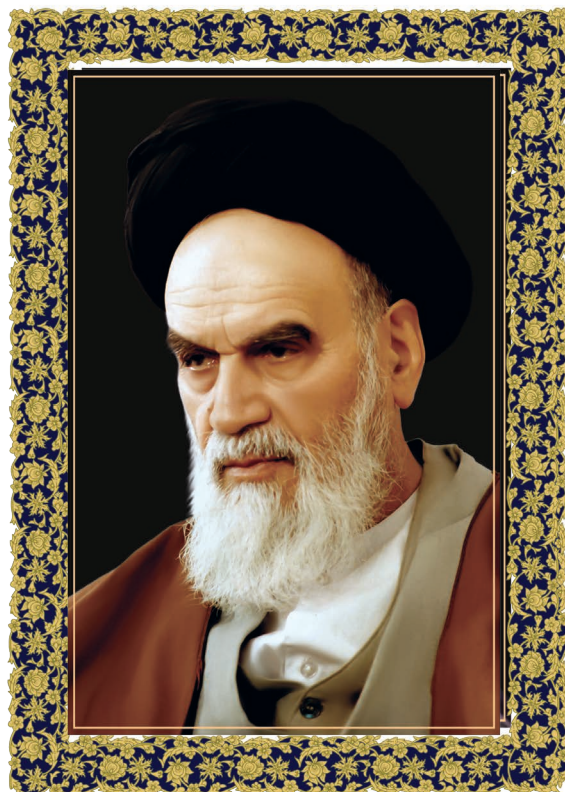
شاخه‌های نشر، رسانه، کتابداری: دکتر مریم چهرقانی، مرجان خالقی‌طرقی، محمد مهدی شیخ‌صراف، حسن علایی‌فعال، مرضیه محمدی،

محسن مهرآبادی، محمدجواد نژاد شادانلو

فهرست مطالب

۳	■ شناسنامه
۱۱	■ پیام رئیس محترم ستاد کل نیروهای مسلح
۱۲	■ پیام رئیس بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس
۱۴	■ یادداشت رئیس سازمان ادبیات و تاریخ بیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس
۱۶	■ یادداشت دبیر علمی
۱۹	■ بخش اول - شروعی دوباره
۲۱	■ تجربه اتاق شیشه ای
۲۶	■ نشست های علمی جشنواره
۳۵	■ بخش دوم - نتایج در یک نگاه
۳۶	■ بیانیه دبیر علمی
۴۱	■ بخش سوم - گزارش داوری
۴۳	■ گزارش گروه پژوهش
۶۱	■ گزارش گروه مرجع نگاری و کلیات
۶۹	■ گزارش مستند نگاری ها
۹۷	■ گزارش گروه ادبیات
۱۱۹	■ گزارش گروه هنرها
۱۳۳	■ گزارش گروه آثار کودک و نوجوان
۱۴۵	■ گزارش گروه های جنبی

حضرت امام خمینی (ره):

لازم است... نویسندگان و شاعران و هنرمندان... مراحل مختلف پیروزی این حماسه آفرینان
(در دفاع مقدس) را با گفتار و نوشتار و کردار خود در معرض نمایش بگذارند.

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی):

این کتاب‌های [دفاع مقدس] که نوشته می‌شود مهم است، این‌ها ارزشمند است؛... در واقع یک تزریق سیمان به این پایه‌هایی است که می‌خواهیم این‌ها را مستحکم کنیم، می‌خواهیم این‌ها را ماندگارتر کنیم؛ تقویت پایه‌های انقلاب است، تقویت پایه‌های پیشرفت کشور است، تقویت هویت ملی است.

۱۳۹۶/۰۳/۰۳

پیام رئیس محترم ستاد کل نیروهای مسلح به بیست و یکمین دوره انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس

بسم الله الرحمن الرحيم
ن والقلم و ما یسطرون

کتاب یکی از زیباترین و مهم‌ترین جلوه‌های فرهنگ بشری و وسیله انتقال علوم و معارف به جامعه انسانی است. شکوه این ارزش در تابش آیات نورانی قران کریم متجلی شده است که خداوند متعال به قلم و حرمتش سوگند یاد کرده و معجزه جاوید آخرین سفیر سعادت بشری را کتاب قرار داده است.

تأکیدات پیوسته مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) بر کتاب‌خوانی و تشبیه فرهنگ به «فضایی که در آن تنفس می‌کنیم» مسیری روشن را فراروی همگان ترسیم کرده است که امیدوارم با تلاش و همت جهادی و همیاری همه متولیان فرهنگی، روزبه‌روز شاهد رشد و فراگیری فضیلت نوشتن و کتابخوانی به عنوان یک فرهنگ ماندگار و میراث ملی باشیم.

در گام دوم انقلاب اسلامی که جهان سلطه و زیادت خواه، با استفاده از رسانه‌های نوین به جنگ تمام عیار ترکیبی و شناختی با جبهه مقاومت به ویژه با ملت خداجوی ایران برخاسته است، با توجه به ظرفیت‌ها و قابلیت‌های تخصصی و علمی صاحبان اندیشه و ذوق و قلم، بر ایشان فرض است با تلاش مضاعف در راستای تبیین، تفسیر و توصیف هوشمندانه و خردورزانه فرهنگ و ارزش‌های والای دفاع مقدس و مقاومت برای جامعه تشنه حقیقت، به صیانت و پاسداری از آن گنجینه تمام ناشدنی پرداخته تا از گزند آفات دروغ و تحریف مصون بماند.

امیدوارم خداوند حکیم به آحاد نویسندگان، پژوهشگران، شاعران و ناشران فرهیخته و متعهد و دست‌اندرکاران بیست و یکمین دوره جایزه ملی انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس، توفیق استمرار مکتب و راه نورانی حضرت امام خمینی (ره) و شهدای والا مقام انقلاب اسلامی، دفاع مقدس و مقاومت تحت عنایات حضرت ولی عصر (عج) و رهنمودهای رهبر حکیم و فرزانه انقلاب اسلامی حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، را عنایت فرماید.

رئیس ستاد کل نیروهای مسلح
سرلشکر پاسدار محمد باقری

پیام رئیس بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس به بیست و یکمین دوره انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس

این کتاب‌های [دفاع مقدس] که نوشته می‌شود مهم است، این‌ها ارزشمند است؛... در واقع یک تزریق سیمان به این پایه‌هایی است که می‌خواهیم این‌ها را مستحکم کنیم، می‌خواهیم این‌ها را ماندگارتر کنیم؛ تقویت پایه‌های انقلاب است، تقویت پایه‌های پیشرفت کشور است، تقویت هویت ملی است.

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

ادبیات ایران در هر قالبی که باشد آینه تمام نمای سرگذشت پر فراز و نشیب مردمی شریف است که در طول تاریخ با تکیه بر ارزش‌های اعتقادی خود توانسته اند از کوران حوادث سربلند بیرون بیایند. ملتی که در راه دفاع از ارزش‌های دینی و ملی خود با تمام توان، و با ایمان و اعتقاد به میدان آمد و حماسه‌ها و صحنه‌هایی آفرید که دفتر تاریخ در صفحات خود مانند آن ندیده است. ادبیات، با تکیه بر ظرفیت‌ها و قابلیت‌های ذاتی خود، و خاستگاه و جایگاهی که در فرهنگ و هنر این مرز و بوم دارد می‌تواند راوی رشادت‌ها و ارجمندی ایثارگرانی باشد که به ندای «هَلْ مِنْ نَاصِرٍ يُنْصِرُنِي» امام خود لبیک گفته و تا بلندای آسمان دلداگی و عاشقی اوج گرفتند و نغمه رشادت و مردانگی را برای آیندگان سرودند؛ و اینک در گام دوم انقلاب و در پیچ و خم جنگ ترکیبی و شناختی دشمنان و بدخواهان نظام اسلامی، بر جهادگران این عرصه فرض است که رسالت تبیین و توصیف مکتب امام خمینی (ره) و جانفشانی رزمندگان در حماسه عاشورایی دفاع مقدس و دفاع از حریم الله و رسوخ آن به اعماق جامعه را نصب العین خود قرار داده و پاسدار حرمت خون مجاهدان فی سبیل الله باشند.

بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس نیز بر اساس باور و وظیفه ذاتی خود همواره به ادبیات و پژوهش، به عنوان هنری اصیل و مردمی و یکی از ظرفیت‌های موثر در انتقال و درونی‌سازی فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس و مقاومت توجه ویژه داشته که استمرار جشنواره انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس، که اکنون بیست و یکمین فصل خود را سپری می‌کند، گواه این مدعاست.

اینجانب ضمن تبریک به برگزیدگان و قدردانی از شرکت کنندگان و برگزارکنندگان این جشنواره، امید واثق دارم در سایه توجهات حضرت ولی عصر(عج) و پیروی از رهنمودهای حکیمانه رهبر فرزانه انقلاب اسلامی، حضرت امام خامنه ای(مدظله العالی) و اتحاد و همدلی هنرمندان متعهد و دلسوز به ویژه پژوهشگران، نویسندگان و ناشران گرانمایه، شاهد رشد و شکوفایی بیش از پیش در عرصه ادبیات و تاریخ دفاع مقدس و مقاومت خواهیم بود.

رئیس بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس
سرتیپ بسیجی دکتر بهمن کارگر

**یاداشت رئیس سازمان ادبیات و تاریخ بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس
به بیست و یکمین دوره انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس**

«برای برداشتن گام های استوار در آینده باید گذشته را شناخت و از تجربه ها درس گرفت.»

(حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) - بیانیه گام دوم انقلاب)

بی شک شناخت و درس گرفتن از تجربیات گذشته کار ساده ای نیست و نیازمند دانسته هایی دقیق می باشد که کتاب نقش بی بدیلی در این شناخت ایفا خواهد کرد.

هر چقدر کتاب ها از غنای محتوایی بیشتری برخوردار باشد و حقایق را بازگو نماید ما را به گذشته و تجربیات آنان نزدیکتر خواهد کرد و در نتیجه ترسیم آینده با گام های استوار برایمان امکان پذیرتر می گردد.

در تاریخ پر فراز و نشیب کشور عزیزمان ایران، بی تردید مقطع هشت ساله دفاع مقدس، حساس ترین و پرافتخارترین مقطع تاریخی این کشور به شمار می رود.

از این منظر کتب دفاع مقدس از اهمیت فوق العاده ای برخوردار خواهد بود. در واقع با تولید و انتشار کتب دفاع مقدس این مقطع ارزشمند تاریخ کشور ماندگار شده و به نسل های آینده منتقل میگردد.

لذا آن چیزی که مهم به نظر میرسد جدای از بیان تاریخ و اتفاقات آن دوران که البته باید بدون تحریف و غلو باشد، بیان معارف، تجربیات و دستاوردهای دفاع مقدس بوده که اگر خوب بیان شود میتواند نسل آینده را از تکرار اشتباهات احتمالی مصون نماید. حال آنکه کتب دفاع مقدس نقش پشتوانه غنی و مستحکم برای دیگر تولیدات و آثار هنری فاخر در این عرصه را خواهد داشت.

البته نباید فراموش کنیم که نقدهایی هم در این سال ها به کتب دفاع مقدس وارد است که باید در جای خود مورد بررسی و واکاوی منصفانه قرار گیرد. اما آنچه مهم است حفظ پویایی در تولیدات آثار مکتوب دفاع مقدس است که جز با اهتمام و توجه ویژه به اهل قلم و نویسندگان این عرصه و حل مشکلات آنان میسر نخواهد شد.

سیاستگذاری و برنامه ریزی بلند مدت در جهت تربیت جوانان مستعد و با انگیزه در عرصه نویسندگی در حوزه کتب دفاع مقدس، تضمین کننده پویایی ادبیات دفاع مقدس در مسیر آینده با توجه به نیاز مخاطبان این عرصه خواهد بود. ما امروز نیازمند جبهه سازی در تولید کتب دفاع مقدس هستیم و این امر با برنامه ریزی و هماهنگی و مشارکت همه دست اندرکاران و نویسندگان این عرصه محقق خواهد شد. البته نقش و وظیفه دستگا ههای سیاستگذار و تصمیم گیر در این عرصه بسیار مهم و حیاتی خواهد بود.

سخن آخر اینکه برگزاری جایزه انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس که امسال بیست و یکمین دوره آن را شاهد هستیم با هدف رشد و بالندگی حوزه کتب دفاع مقدس، شناسایی نو قلمان و تولید آثار فاخر در این حوزه، همچنین حرکت به سمت سنجش درست و دقیق آثار چاپ شده با نگاه به ارتقاء دو شاخص کمیت و کیفیت آثار مکتوب دفاع مقدس طراحی و اجرا می گردد. که جای دارد از زحمات تمامی دست اندرکاران مجریان، دبیران علمی و اجرایی و پشتیبانان این جایزه ملی تقدیر و تشکر گردد.

سرتیپ دوم بسیجی
مهدی امیریان

یادداشت دبیر علمی

حدود شش ماه، در قالب دو تیم اجرایی و علمی، پای کار بیست و یکمین دوره جشنواره انتخاب کتاب دفاع مقدس (جایزه کتاب سال دفاع مقدس) بودیم و با همکاری‌های ستادی کارکنان و مسئولان محترم «سازمان ادبیات و تاریخ دفاع مقدس، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس» و نیز یاری دو کتابخانه مرجع و تخصصی این حوزه، یعنی «کتابخانه تخصصی جنگ حوزه هنری» و «کتابخانه تخصصی موزه انقلاب اسلامی و دفاع مقدس» این برنامه را پیش بردیم. از همگی سپاسگزارم و تلاش همه را قدر می‌نهم. از رئیس محترم بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، سردار دکتر بهمن کارگر سپاسگزارم که اعتماد کردند و چنین برنامه مهمی را به بنده واگذار کردند. نیز از ریاست محترم قبلی و فعلی سازمان ادبیات و تاریخ دفاع مقدس، سردار عباس بایرامی و سردار دکتر مهدی امیریان به عنوان مجری طرح، و آقای سیدرضا میربابا به عنوان جانشین مجری سپاسگزارم که با افت و خیزهای این کار همراه بودند. نیز از سایر عوامل ستادی آن مجموعه محترم، به‌ویژه آقایان علی آهنی، محمد داداش‌زاده، سیامک رجبی، خانم مریم رضایی و نیز سربازان عزیز، آقایان امیرحسین ملکی، امیرحسین حسن‌پور و مجتبی زواره، که زحمات زیادی پای این کار کشیدند سپاسگزارم و از خداوند رحمان برایشان توفیق روزافزون طلب می‌کنم.

بر خود فرض می‌دانم از تیم اجرایی این دوره، به صورت ویژه قدردانی بکنم که تمام وقت پای کار بودند. از خواهر بزرگوارم خانم فرشته چهل امیرانی، که با تجربیات سی و پنج ساله کتابداری پای این کار آمدند و ما را در تمام مراحل مرتبط با شناسایی منابع، گردآوری آثار، سازماندهی منابع و پیگیری‌ها و تعاملات با مراکز بیرونی یاری دادند، و از برادر بزرگوارم آقای محمدجواد شادانلو، که در کسوت دبیر اجرایی، دلسوازنه پای کار آمدند و نهایت تلاش خود را کردند که برنامه‌ها به خوبی اجرا شوند. نیز از سایر همکارانم در «مؤسسه فرهنگی هنری داده‌پردازی دانش و فرهنگ» تشکر می‌کنم که در این برنامه ما را در کنار خود تحمل کردند و یاری دادند.

همچنین از همکاران سابقم در «کتابخانه تخصصی جنگ حوزه هنری» به‌ویژه خواهر بزرگوارم خانم مرضیه محمدی سپاس ویژه دارم. در نبود این بزرگواران، این تیم اجرایی دچار نقصان جدی می‌شد. همکاری این بزرگواران، همچنان فرض قدیمی مرا اثبات کرد که بدون پشتوانه یک کتابخانه تخصصی جامع و کاربلد، پیش‌برد درست چنین کاری مقدور نیست.

از تیم ۶۲ نفره داوری، به‌ویژه از سرگروه‌های شش‌گانه آن، خانم فرانک جمشیدی، آقای دکتر سعید رضایی شریف‌آبادی، آقای محمد قاسمی‌پور، آقای ساسان ناطق، خانم دکتر مینو خانی و آقای حامد محقق تشکر می‌کنم که برای تشکیل تیم داوری، و شرکت در جلسات ارزیابی کتاب‌ها، کمک به تحلیل وضعیت آثار و یاری دبیر علمی در تهیه اسناد داوری کوشش‌ها نمودند، در این میان از آقای محمد

قاسمی پور و آقای دکتر جعفر گلشن روغنی به صورت ویژه سپاسگزارم که به کرات، با حضور در دبیرخانه و فارغ از جلسات رسمی، به پیش برد کار گروه بزرگ ارزیابی مستندنگاری ها مدد رساندند.

از سرگروه های محترم گروه پژوهش، گروه ادبیات، گروه مستندنگاری و گروه هنر برای همکاری در تشکیل نشست های چهارگانه علمی در جنب این برنامه سپاسگزارم، به ویژه از استاد گرانقدر علیرضا کمری تشکر می کنم که چراغ این نشست ها را روشن کردند و برنامه علمی شایسته ای را رقم زدند که گزارش کامل آن را در این ویژه نامه خواهید خواند.

نیز از همه بزرگوارانی که با ارسال پیامک، مشارکت در بحث های ایتایی، تماس تلفنی یا مراجعه حضوری به برگزاری پرشورتر و کیفی تر این برنامه یاری رساندند صمیمانه تشکر می کنم و امیدوارم همچنان این روحیه خود را حفظ کنند و از کم کاری کسانی مثل من سرخورده نشوند. کار این جشنواره پس از مراسم اختتامیه تمام نمی شود. من به تدریج در گروه ایتایی «انتخاب کتاب دفاع مقدس» تجربیات، روش ها و رویه ها، تعامل ها، سنجه های داوری، آمار و اطلاعات در خصوص کتاب های خوب این دوره (که به دلایلی امکان نشر قبل از مراسم پایانی نیافت) و سایر نتایج این دوره را، که معمولاً در اعلام رسمی بیان نمی شود، درج خواهم کرد.

این ویژه نامه، در تنگنای زمانی ده روزه، در کنار سایر کارهای جاری ما فراهم آمده است و مطمئناً کاستی های زیاد دارد. تلاش کردم در این گزارش، تصویری گویا از فعالیت انجام گرفته شش ماهه کار جشنواره دوره بیست و یکم به نمایش گذاشته شود. چنانچه مواردی از قلم افتاده است بر من ببخشایید.

مسلماً هر برنامه فرهنگی که برای ارزیابی، داوری و انتخاب اجرا می شود، یک عمل انسانی است که در کنار کارشناسی ها و نگاه های علمی و اجرایی منصفانه، با سلیقه ها و ذوق ها نیز همراه است. از این منظر، حتماً نتیجه آن، عده قلیلی را خوشحال و عده کثیری را دلگیر خواهد کرد. از این بابت عذرخواه همه هستم و امید آن دارم این برنامه در حداکثر توان کارشناسی دو تیم اجرایی و علمی انجام شده باشد.

این مدت همکاری با جشنواره در کسوت دبیر علمی، برایم مثل یک سفر بود، یک سفر بهنگام. با سختی ها، دوستی ها، ناملایماتی ها، شناخت ها، تدبیرها، کنش ها، واکنش ها و ... که از آن بسیار آموختم. از این بابت خدایم را شاکرم.

خدایا، مرا به ابتدال آرامش و خوشبختی مکشان، اضطراب های بزرگ، غم های ارجمند و حیرت های عظیم را به روحم عطا کن. آمین.

نصرت الله صمدزاده،

دبیر علمی دوره بیست و یکم. ۱۳ اسفند ۱۴۰۲

بخش اول:
شروعی دوباره

فهرست فعالیت‌های دوره ۲۱

زمان	فعالیت‌های اصلی	نتیجه	توضیح
۴ ماه از اول شهریور تا آخر آذر ۱۴۰۲	شناسایی کتاب‌ها	فهرست ۵۹۳۶ عنوان کتاب	فعالیتی مستمر از ابتدای کار، که برای شناسایی کتاب‌های دفاع مقدس چاپ اول ۱۴۰۱ از دو بانک اطلاعات «خانه کتاب و ادبیات ایران» و «کتابخانه ملی ایران» انجام شد / فهرست بدست‌آمده پس از ماه‌ها پالایش به کمتر از ۲۵۰۰ عنوان کاهش یافت.
	گردآوری کتاب‌ها	تعداد ۲۴۹۲ عنوان (در ۴۱۸۲ نسخه)	قبل از سپردن کار به تیم ما، گردآوری آغاز شده بود / پس از آن، به دو صورت فراخوان، و ارتباط با ناشران و نویسندگان، و با همکاری دو کتابخانه: «کتابخانه تخصصی جنگ حوزه هنری» و «کتابخانه موزه انقلاب اسلامی و دفاع مقدس» ادامه پیدا کرد / پس از پالایش تعداد اینها به ۲۰۰۲ عنوان رسید
	پالایش، دسته‌بندی و سازماندهی کتاب‌ها	تعداد ۲۰۰۲ عنوان (جدول آمار نهایی)	با قفسه‌بندی و ایجاد یک مغزن مشخص، همچون کتابخانه‌ای کوچک، طبقه‌بندی آثار رسیده در قالب گروه‌ها و شاخه‌های پیش‌بینی شده، با همکاری کتابخانه تخصصی جنگ حوزه هنری انجام گرفت / در این فرآیند پالایش، ۴۹۰ عنوان کتاب، به دلیل داشتن موضوعات نامرتبط، سال نامرتبط و ماکت بودن از داوری‌ها کنار گذاشته شدند.
۵ ماه از ۱ آبان تا ۱۵ اسفند ۱۴۰۲	ارتباط با مخاطبان	یک گروه ابتدایی یک سامانه پیامکی	تشکیل گروه ابتدایی (اکتون ۳۵۵ نفر عضو دارد) و ایجاد سامانه پیامکی، برای ارتباط مستمر با کارشناسان، نویسندگان، پژوهشگران، ناشران و داوران انجام شد
۲ ماه از ۱ دی تا ۳۰ بهمن ۱۴۰۲	گروه‌های داوری	۶۲ نفر در ۲ گروه اصلی و جنبی	به دو گروه اصلی و فرعی (جنبی) تقسیم می‌شوند / بیش از نیمی از داوران، هیئت علمی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها و مابقی از کارشناسان بنام و مدرسان حوزه‌های تخصصی مختلف هستند.
	گروه‌های اصلی	۶ گروه (جدول آمار نهایی)	اسامی این شش گروه: گروه پژوهش / گروه مرجع‌نگاری‌ها و کلیات / گروه مستندنگاری‌ها / گروه ادبیات / گروه هنرها / گروه آثار کودک و نوجوان
	گروه‌های فرعی (جنبی)	۳ گروه (جدول آمار نهایی)	اسامی این سه گروه: ترجمه / بخش ویژه (کردستان / سردار شهید قاسم سلیمانی / مدافعان حرم) / خادمان ترویج و نشر کتاب
	کتاب‌های منتخب	انتخاب ۴۲۴ کتاب خوب ۱۸ عنوان کتاب برگزیده ۴۱ عنوان کتاب تقدیری ۵۶ عنوان کتاب نامزد	تعداد ۲۱۲ ناشر در نشر این ۲۰۰۲ عنوان کتاب مشارکت داشتند / حدود ۷۵ جلسه داوری تشکیل شد / جلسات اولیه، به ارزیابی اولیه و غربالگری و رسیدن به کتابهای خوب و نامزدهای هر زیرگروه (شاخه موضوع) اختصاص داشت / پس از تأمین و ارسال کتابها به داوران از طرق مختلف، با ارزیابی نهایی ۱۱۵ عنوان کتابهای نامزد دریافت جوایز، برگزیده‌ها و تقدیری‌ها مشخص شدند.
۱ ماه از ۶ دی تا ۱۰ بهمن ۱۴۰۲	نشست‌های علمی	تعداد ۴ نشست برگزار شد	طراحی ۱۵ نشست علمی از موضوعات و مسائل مهم مبتلابه حوزه پژوهش و نگارش و نشر کتاب دفاع مقدس و سازماندهی آنها در گروه‌های داوری، از برنامه‌های جنبی جشنواره بود که به دلایلی ادامه نیافت
۶ ماه از ۱ دی تا ۱۵ اسفند ۱۴۰۲	تولید محتوا	پست‌های ابتدایی گزارش‌های خبری ویژه‌نامه	از ابتدای برنامه با تهیه و تنظیم پست‌ها و یادداشت‌های مختلف، مسائل متنوعی که پیرامون این برنامه وجود دارد تشریح و تبیین شده و نیز در پاسخ علاقمندان در گروه ابتدایی ارسال گردیده است / طراحی ویژه‌نامه و گردآوری اطلاعات و منابع آن از برنامه‌های جاری این دوره بوده است.

تجربه‌اتاق شیشه‌ای

نصرت‌الله صمدزاده، دبیر علمی جشنواره

از جمله سختی‌های هر کار موظفی، شفافیت در کار، به معنی پاسخ‌گو بودن است. پاسخ‌گو بودن مستلزم داشتن روحیه مسئولیت‌پذیری، توان برنامه‌ریزی و تسلط بر دانش عینی و ضمنی جاری در کار است. بسیاری از برنامه‌های فرهنگی الگوی تعریف شده و مدونی ندارند و معمولاً کنشگران این برنامه‌ها، پا جا پای تجربه‌گر قبل از خود می‌گذارند و اگر بخواهند تغییری در روند آن ایجاد کنند به زحمت می‌افتند و دیگران را هم به زحمت می‌اندازند. هر چند برخی از زحمت‌ها و سختی‌ها لازمه رشد علمی و فرهنگی جامعه است.

برپایی یک جشنواره برای انتخاب کتاب خوب از این طیف برنامه‌های پرزحمت و پرحرف و حدیث است. برنامه‌ای که از یک سو، همایشی است که زمینه دیده شدن و خوانده شدن و موجودیت یک حوزه موضوعی را فراهم می‌کند و با این منظر همگان آشنا هستند. از سوی دیگر، برای ایجاد انگیزه تعالی بخشی و تشویق به خوب نوشتن، امکان رقابت بین آثار را فراهم می‌کند. با این ویژگی نیز همگان آشنا هستند و قبول کرده‌اند که قاعدتاً موجبات ناراحتی عده‌ای را فراهم خواهد کرد. عده‌ای که داعیه دار آثار خوب هستند اما اثرشان مقامی کسب نکرده است. اما از منظر سوم، بنا بر آن دارد که به نمایندگی از مخاطبان، نمایی از انتشار در یک دوره را نشان دهد و خوب و متوسط و بد را با هم بنمایاند. می‌دانیم «خوب بودن» صدها خواهان سینه‌چاک دارد و «بد بودن» را کسی بر نمی‌تابد و برگردن نمی‌گیرد. به‌ویژه آن که همگان عادت کرده‌ایم هرگونه کار فرهنگی (هر چند ضعیف را) قدر بنهیم و پاس بداریم و انتظار نداریم یک، برنامه ضعیف بودن را به رخ ما بکشد. چگونه می‌شود با چنین چالش‌ها و عادت‌های موجود در جامعه فرهنگی، کردوکار خود را در معرض دید دیگران گذاشت، تا تو را ارزیابی کنند و در مسیر حرکت، با نقد و نفی و تأیید، تو را همراهی نمایند. آیا در همه مراحل کار چنین امری ممکن است؟ کجا به بهبود کارها کمک می‌کند و کجا مانع حرکت درست برنامه‌ها می‌شود؟ پیشا جشنواره چگونه است؟ پساجشنواره چه الزاماتی دارد؟ تا کجا باید پاسخگو بود و کجای کار امکان پاسخ‌گویی از شما سلب می‌شود؟

این دوره از جشنواره تجربیاتی نو برای تیم دبیری به همراه داشت که اکنون در فرصت اندک برای آماده‌سازی ویژه‌نامه، امکان پرداختن به آنها نیست. اما به‌زودی، به لطف الهی، همه نکات این مسیر را به‌تدریج برای استفاده دیگران منتشر خواهیم کرد.. این تجربه به ما نشان داد که برای تعامل مناسب و اعتمادسازی با ناشران و پدیدآورندگان آثار چه تمهیداتی باید چیده شود. ظرفیت شنیدن حرفهای انتقادی ناشران و پدیدآورندگان آثار، انتخاب چندین مسیر اعتمادسازی برای دست‌یابی به آثار آنها، داشتن توانایی قبول

هزینه‌های مالی و اعتباری برخی تعاملات، و موارد دیگر در این مسیر لازمه کار است. این برنامه با برپایی گروه در یک شبکه اجتماعی (ایتا)، و ارتباط پیامکی با فعالان این حوزه و نیز به صورت حضوری پذیرای منتقدان بوده است. نظراتی که در پی می‌آید برآیند این ارتباط است و نشان می‌دهد چنانچه به استقبال برویم نکات خوبی از طرف صاحب نظران به سوی ما خواهد آمد و ما همراه یکدیگر خواهیم آموخت. از ابتدای شروع رسمی برنامه‌های دوره بیست و یکم «جشنواره انتخاب کتاب دفاع مقدس (جایزه کتاب سال دفاع مقدس)» از اکثر نویسندگان، ناشران، کارشناسان و صاحب نظران این حوزه موضوعی برای نظرخواهی دعوت به عمل آمد. جمع‌بندی این نظرات سه ماهه (اول آبان تا پایان دی‌ماه ۱۴۰۲) در اینجا درج می‌شود.

نظرات مطرح شده در گروه ایتایی

توضیح: برخی از این موارد، نیازمند گسترش بحث و پاسخ‌گویی بوده که در همان زمان مقتضی انجام شده است و بخشی نیز مستلزم توجه و اقدام متولی کار است. مسلماً توجه به این نظرات در آینده، کمک شایانی به اصلاح نارسایی‌ها و شأنیت بخشی به این برنامه خواهد کرد. ■ آسیب‌شناسی پیوسته جشنواره در سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها، انتخاب داوران، شاخصه‌های داوری، مراحل داوری و پسا داوری (زهره یزدان‌پناه قره‌تپه)

- بررسی امکان خصوصی‌سازی زیرساخت‌های این جشنواره، با حفظ حمایت‌های ملی از آن (حیمد بنا)
- امکان تغییرات مناسب در جشنواره، برای بالابردن نرخ سرانه مطالعه کتاب (سمیه عظیمی ستوده)
- ایجاد سازوکار مناسب برای، شفاف‌سازی همه فرآیندهای جشنواره و پاسخ‌گو بودن آن در همه زمینه‌ها (زهره قاسمی)
- بررسی امکان رتبه‌بندی کیفی ناشران و نویسندگان حوزه دفاع مقدس (مهدی خدادادی)
- بررسی کیفی داوران هر دوره و عدم استفاده از داوران بی‌کیفیت در دوره‌های بعد (معصومه سپهری)
- توجه به سایر عوامل تولید کتاب خوب (غیر از پدیدآورنده اصلی) همچون محققان و مصاحبه‌گران، در مستندنگاری‌ها (مرتضی قاضی/ علی رستمی/ مرجان خالقی/ سیدولی‌الله هاشمی)
- ضرورت توجه به الگوهای جدید و کاربردی در تولید کتاب، مشخصاً گزیده‌سازی از دل کتاب‌های منتشره (سمیه افشاری)
- ایجاد ساز و کارهای مناسب برای استعدادیابی، در فرآیندهای جشنواره (سیدمحمد میرکاظمی)

- ایجاد نسبت درست و عادلانه در داوری‌ها، برای کتاب‌هایی که تقریظ مقام معظم رهبری را دریافت کرده‌اند (محمود دامغانی/ علی رستمی/ حمید بنا/ عظیم مهدی‌نژاد)
- ایجاد و تداوم گروه‌های عمومی در شبکه‌های مجازی برای چنین برنامه‌هایی، با هدف نظرخواهی از همه کارشناسان سطح ملی (محسن بغلانی)
- ایجاد ساز و کار مناسب در جشنواره‌های ملی، برای بهره‌مندی از کمک‌های مردمی (مهدی سلیمانی)
- تأسیس بانک‌های اطلاعاتی و سایت‌های مرجع، برای اطلاع‌یابی از برگزیدگان و تجربیات دوره‌های پیشین (محمود دامغانی)
- عنوان‌گذاری مناسب برای بخش‌های مختلف جشنواره، به گونه‌ای که بتواند همه فعالان این عرصه را پوشش دهد (مرجان خالقی)
- ضرورت داوری اشکال مختلف کتاب، به ویژه کتاب صوتی، در ذیل این جشنواره (محمدحسین کریمی‌پور)
- توجه به مدارک علمی و سطح تخصصی ارزیابان کتاب در داوری‌ها و شفاف‌سازی این روندها (ابوالقاسم کمالی)
- توجه به جاماندگان دوره‌های قبلی یک جشنواره و ایجاد ساز و کاری برای حمایت از آنها (مریم عرفانیان نوروززاده)
- ضرورت حمایت مناسب از برگزیدگان، طی مراسم پایانی و بعد از آن، و عمل مسئولانه به وعده‌ها و قول‌هایی که داده می‌شود (علی رستمی/ سیدولی‌الله هاشمی)
- ضرورت انتشار همه جزئیات برگزاری جشنواره (محمدحسین کریمی‌پور/ حمید بنا)
- ایجاد ساز و کاری برای داوری بخشی از کار، توسط مخاطبان آثار (حسین نصرالله زنجانی/ علی رستمی)
- خارج کردن تمرکز این اتفاق فرهنگی از تهران و برپایی مراسم پایانی برخی گروه‌ها در شهرستان‌ها (سیدمحمد میرکاظمی/ محمدرضا کلانتری سرچشمه)
- در اختیار داشتن یک سامانه پیامکی مستمر، برای ارتباط پیوسته با ناشران و نویسندگان در چنین برنامه‌هایی (سیدولی‌الله هاشمی)
- اعتباربخشی مالی مناسب به این برنامه و برگزیدگان آن، برای تبلیغ جایزه و کتاب‌ها، و جریان‌سازی در این خصوص (محمدعلی قاسمی)
- ضرورت دوری از داوری کتاب‌های غیرمرتبط با دفاع مقدس، که باعث عدم تمرکز و کندی کار خواهد شد (سیدمحمد میرکاظمی/ معصومه جعفرزاده)
- پیشنهاد برگزاری نشست‌های علمی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی (داود ضامنی)

دریافت پیامکی نظرات کارشناسان

ارتباط گسترده پیامکی ما با ناشران، نویسندگان و گروه‌های داوری، از امتیازات این دوره از جشنواره محسوب می‌شود و تجربه‌ای نو در اختیار ما می‌گذارد که قابل استفاده در سایر برنامه‌هاست.

گفتنی است در پاسخ به این پیامک‌ها، و بحث‌های جاری در گروه ایتابی، عده زیادی سکوت پیشه کردند و هیچ واکنشی در قبال آنها نشان ندادند. سوال این است که چرا چنین می‌شود و حتی در حد یک جمله، نظری داده نمی‌شود؟ چرایی آن قابل مطالعه است. از میان همه این پیامک‌رسانی‌ها، یکی از آنها و پاسخ‌های دریافتی اهمیتی دیگرگون دارد. پیامکی که روز ۲۴ آبان ۱۴۰۲ (روز کتاب و کتابداری و کتابخوانی) برای ۶۳۵ نفر کارشناس و نویسنده و صاحب نظر ارسال شد:

عزیز گرانمایه و خیراندیش، سلام

امروز، روز کتاب دوستی، کتاب‌ورزی و کتاب‌داری است. آن را به شما دوست‌دار کتاب تبریک می‌گویم. مدتی است پرچم یکی از برنامه‌های فرهنگی پیرامون کتاب را برافراشته‌ایم: بیست و یکمین دوره جشنواره انتخاب کتاب دفاع مقدس (جایزه کتاب سال دفاع مقدس) اگر در این باره نظری و نقدی دارید خواهان شنیدنش هستیم. دریغ نفرمایید.

در جواب این پیامک، برخی بزرگواران با جملات محبت آمیز به این خواسته پاسخ دادند که ضمن تشکر از آنها، آوردنشان در اینجا وجهی ندارد. برخی دیگر با مضامین زیر نقدی یا پیشنهادهایی داده بودند.

- انتقاد از نبود تغییر در داوری‌ها و استفاده پیوسته از داوران قبلی و اعمال سلیقه‌های شخصی در گزینش آثار (شرینعلی گلمرادی)
- اهمیت ارتباط مستمر پیامکی اینچنینی با کارشناسان، در این دوره، و ضرورت استمرار آن (حسن بهشتی‌پور)
- بدبینی به چنین نظرخواهی‌ها و عدم تأثیرگذاری آنها در روند برنامه‌ها، به دلیل دولتی بودن آن (علیرضا قادری)
- تعیین اهداف کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت، برای این جشنواره و اقدام شفاف در این خصوص (احمد مهرنیا)
- با روش‌مندی در کار و قاعده‌سازی اساسی، تلاش بکنیم که مثل برنامه‌های خیلی از مراکز فرهنگی، به روابط و منافع صنفی آلوده نشود و سلامتی خود را حفظ کند و با نظرسنجی‌های مختلف، به صورت مستمر از نظرات کارشناسان استفاده شود. (احمد حسینی)
- شأنیت جشنواره باید بتواند کارسازی بکند و نباید از شأن افراد برای این کار خرج شود (محسن کاظمی)
- به تمام قوالب نوشتاری و نیز آثار علمی بنیادین توجه شود و صرفاً قوالبی مثل داستان و خاطره برجسته نشود (حمید پاشاپور)

دریافت حضوری نظرات کارشناسان

در طول این جشنواره نشست‌هایی برگزار کردیم و از همگی دعوت کردیم بیایند و ضمن شرکت در این بحث‌های علمی، با متولیان جشنواره به گفت و گو بنشینند. دریغ از یک نفر که چنین کند. این هم دلایلی دارد که به واکنش فرهنگی ما در قبال مسائل مربوط است. در این میان مستندنگار گرامی، خانم «زهره یزدان‌پناه» حضوراً به دفترمان آمدند و دو ساعتی مسائلی را مطرح کردند که موارد زیر دربردارند آن دسته از مطالب ایشان است که به ساز و کار جشنواره مربوط است.

- ببینیم چه چیزی در نحول عملکرد مسئولان آزار دهنده است آن را اصلاح کنیم.
- معتقدم سیستم معیوب است و باید آن را اصلاح کرد. اصلاح یا جابجایی یک نفر کار را از اساس اصلاح نمی‌کند.
- جشنواره باید ساز و کار اصلاح اشتباه خود را داشته باشد و برایش برنامه‌ریزی کرده باشد.
- داوران باید نسبت به عملکرد خود پاسخگو باشند، و اگر اشتباهی کرده‌اند باید بتوانند عذرخواهی و جبران کنند.
- توجه به سایر عوامل کتاب غیر از نویسنده اصلی (اعم از ویراستار، ناشر، طراح جلد، تصویرگر و...) نباید موجب چالش بین آنها و نویسنده شود.
- همچنان در کتاب خاطره، به دنبال اثبات تاریخ شفاهی بودن یا نبودن کتابیم. چرا نتوانسته‌ایم چالش قالب‌های کتاب را برطرف کنیم.
- باید سختی تولید کتاب نیز در داوری مد نظر قرار گیرد. به همین دلیل ثبت تاریخ شفاهی در بحران، از جنسی دیگر است. یا ثبت خاطرات برون‌مرزی با داخل کشور باید متفاوت ارزیابی شود.
- بعد از جشنواره امکان آسیب‌شناسی وجود داشته باشد.
- شاخصه‌های داوری و اسامی داوران اعلام شوند.

نشست‌های علمی جشنواره

هر برنامه فرهنگی برای آنکه بتواند به حداکثری تأثیرگذاری خود برسد باید بتواند از سویی خود را آسیب‌شناسی و نقد کند و از سوی دیگر پیرامون موضوع خود (در اینجا: کتاب دفاع مقدس) پیگیر جریان‌های کارشناسی و علمی باشد. این‌گونه می‌تواند امیدوار شود که به برخی زوایای فعالیت خود اشراف پیدا خواهد کرد. برپایی نشست‌های علمی در جنب این جشنواره، در زمره چنین اهدافی صورت می‌گیرد.

در این دوره باطراحی ۱۵ نشست علمی، با عناوین و موضوعات زیر، که همگی از مسائل جاری نشر کتاب دفاع مقدس استخراج شده بودند، در تحقق چنین اهدافی خیز برداشتیم که ۴ نشست انجام گرفت و مابقی ماند برای وقتی دیگر.

گزارش کامل یکی از نشست‌ها ذیلأ خواهد آمد

فهرست عناوین این ۱۵ نشست علمی پیشنهادی به قرار زیر است:

■ گروه پژوهش

۱. پژوهش‌های مبنایی در گستره مطالعات فرهنگ و ادب پایداری (انجام شد)؛

۲. جریان‌شناسی پژوهش و نگارش؛

■ گروه مستندنگاری‌ها

۳. مرزهای اشتراک و افتراق داستان و خاطره در خاطره نگاری دفاع مقدس (انجام شد)؛

۴. ماهیت تحقیق و پژوهش در مستندنگاری‌ها؛

۵. آینده مستندنگاری دفاع مقدس؛

■ گروه ادبیات

۶. روایت انسان ایرانی، رمان ایرانی (با محوریت رمان دفاع مقدس) (انجام شد)؛

۷. ضرورت گزیده‌سازی در تعدد و فراوانی نشر انواع ادبی؛

■ گروه هنر

۸. ضرورت خلق آثار تجسمی دفاع مقدس و بازتاب آن در آثار مکتوب (انجام شد)؛

۹. استانداردسازی ساختار هنری و فنی کتاب‌ها؛

■ گروه مرجع

۱۰. ضرورت تولید آثار مرجع، برای پایایی مطالعات علمی و نشر آثار فرهنگی متأثر از یک رخداد؛

۱۱. دسته‌بندی آثار در جوایز ملی، و ضرورت انطباق آن با رده‌بندی‌های کتابخانه‌ای؛

■ گروه کودک و نوجوان

۱۲. ضرورت سرودن و نوشتن از جنگ (دفاع)، برای کودکان و نوجوانان؛

■ گروه‌های جنبی (ترجمه، بخش‌های ویژه، خادمان ترویج و نشر کتاب)

۱۳. گونه‌شناسی ترجمه آثار و اطلاعات، در ترویج برون‌مرزی فرهنگ پایداری؛

۱۴. ضرورت تعامل ملی جایزه‌های کتاب حوزه فرهنگ و ادب پایداری، با یکدیگر؛

۱۵. چرایی و چگونگی مستندسازی رخداد‌های فرهنگی پیرامون کتاب.

ضرورت نظام بخشی بنیادین به مطالعات و پژوهش های فرهنگ و ادبیات جنگ / دفاع مقدس

تقریری از سخنرانی استاد علیرضا کمری

فرانک جمشیدی، سرگروه پژوهش

به نظر می رسد، دبیر علمی بیست و یکمین دوره ی جایزه ی کتاب سال دفاع مقدس، آقای نصرت الله صمدزاده (مدیر پیشین کتابخانه ی تخصصی جنگ حوزه ی هنری)، اساس فعالیت خویش را بر سه شعار استوار کرده باشد؛ یکی، شفاف سازی روند داوری ها با راه اندازی گروه هایی در شبکه های اجتماعی، فضای مجازی و ارتباطات پیامکی؛ دوم، روشمند کردن جریان جشنواره، از شناسایی منابع، گردآوری آثار و دسته بندی ها تا تشکیل گروه های داوری و ساماندهی نتایج داوری؛ سوم، تولید فرآورده ها و محتوای علمی،

روشی و تجربی در جنب جریان داوری.

از جمله‌ی این فرآورده‌ها، پیشنهاد ایشان به سرشاخه‌های داوری برای برگزاری نشست‌های تخصصی با هدف پرداختن به عمده‌ترین مسئله (هایی) است که شاخه‌های مدنظر، آنها را رصد کرده‌اند. به این منظور، مقرر شد هر یک از سرشاخه‌های داوری با دعوت از یک مهمان کارشناس، به برگزاری یک نشست تخصصی در حیطه‌ی مربوط به خود، اهتمام کنند و کارشناس مدعو، بخشی از زمان را به بحث درباره‌ی عمده‌ترین مسئله‌ای بپردازد که به زعم ایشان گریبانگیر حوزه‌ی مربوطه است و بخش دیگر را به پاسخ‌دادن به پرسش‌های احتمالی حاضران در نشست اختصاص دهد.

آنچه در پی می‌آید، تقریر یا خوانش من از سخنرانی آقای علیرضا کمری در اولین نشست از مجموع نشست‌های تخصصی بیست‌ویکمین دوره‌ی جایزه‌ی کتاب سال دفاع مقدس، ذیل گروه نقد و پژوهش است که روز چهارشنبه، ۶ دی ۱۴۰۲ در سالن سفارزاده‌ی حوزه‌ی هنری برگزار شد. عنوانی که ایشان برای سخنرانی خود انتخاب کرده بودند، عبارت بود از: «پژوهش‌های مبنایی در گستره‌ی مطالعات فرهنگ و ادب پایداری».

۱

سخنرانی آقای کمری، در نه بند، که من از آن به «ضرورت‌های نه‌گانه» یاد می‌کنم، به شرح ذیل ایراد شد:

■ ضرورت آگاهی به چیستی ماهیت جنگ هشت‌ساله‌ی ایران و عراق،

■ ضرورت دوره‌بندی انتزاعی سه‌گانه از جنگ هشت‌ساله‌ی ایران و عراق؛ پیشاوقوع، وقوع، پساقوع،

■ ضرورت توجه به زیرساخت‌های سیاسی، تاریخی، قومی، فرهنگی مؤثر در پیدایی و تقویت زمینه‌های وقوع جنگ هشت‌ساله‌ی ایران و عراق،

■ ضرورت توجه به زیرساخت‌های اندیشگانی مؤثر در پیدایی و تقویت انگیزه‌های دفاع در جنگ هشت‌ساله‌ی ایران و عراق،

■ ضرورت توجه به لایه‌های سه‌گانه‌ی نظامی، سیاسی و حکمی در جنگ هشت‌ساله‌ی ایران و عراق و چگونگی تأثیرگذاری لایه‌ی سوم بر شناخته‌شدگی این جنگ به «دفاع مقدس»،

■ ضرورت توجه به نقش بیانات حضرت امام درباره‌ی جنگ هشت‌ساله‌ی ایران و عراق (از آغاز تا پایان) اولاً، در معماری زبان «گفت» و «نوشت» و «اندیشه» درباره‌ی این جنگ و ثانیاً، در پیدایی و رشد و گسترش و غلبه‌ی تدریجی نوعی از ادبیات که از آن به «ادبیات دفاع مقدس» یاد می‌شود،

■ ضرورت توجه به چرایی و چگونگی پیدایی سه‌گونه‌ی اصلی ادبیات دفاع مقدس (به ترتیب ظهور و نمود و

رسمیت یافتگی و تشخیص یابی؛ یعنی شعرو خاطره و داستان،
 ■ ضرورت نظام بخشی به مطالعات و پژوهش های فرهنگ و ادبیات دفاع مقدس/ پایداری به منظور بازشناسی مطالعات و پژوهش های بنیادین نادیده انگاشته شده یا همچنان در دستورکار قرارنگرفته،
 ■ ضرورت سمت و سویابی نهادها و مراکز دست اندرکار تولید و نشر ادبیات دفاع مقدس/ پایداری، به اتخاذ آن دسته از سیاست های مدیریتی و برنامه ریزی و اجرا که حاصل آنها، ایجاد استمرار و استقرار و استقلال برای حوزه ی مطالعات و تحقیقات فرهنگ و ادبیات دفاع مقدس/ پایداری است.

۲

به نظر می رسد، جنگ در سخنان آقای کمری، ابتدا در جهان ذهنیت طرفین درگیر جنگ و آرمان هایی که به آن می اندیشند، رخ می دهد و سپس نمود عینی می یابد؛ آرمان هایی که، به گفته ی ایشان، استراتژی (راه کنش) ها و تاکتیک (رهیافت) های جنگ را رقم می زنند، سیاست های جنگی را از خود متأثر می سازند، بر صنعت ساخت ابزار و آلات جنگی یا خرید و کاربرد آنها سایه می افکنند و، مهمتر از همه، در روندی کُند و ناآشکار، ادبیات و فرهنگ و هنر مربوط به آن جنگ را پدید می آورند. به همین

سبب، به زعم ایشان بدون آگاهی به جهان ذهنیت هایی که جنگ ایران و عراق را رقم زده اند، تلاش برای پژوهیدن درباره ی آن، ابتر خواهد بود یا، دست کم، به نتایج درخشانی نخواهد رسید. به زعم آقای کمری، پژوهش درباره ی جنگ هشت ساله، مستلزم توجه به زمینه ها و بسترهای تاریخی، سیاسی، فرهنگی ای است که هر دو سوی جنگ، از آنها به شدت متأثر بوده اند. برای مثال، درخصوص طرف مقابل ایران در این جنگ؛ یعنی عراق، توجه به چند نکته ی ذیل بسیار حائز اهمیت است:

الف. ابتدای فرهنگ عراق بر هویت عربی و عصبیت قومی^۱،
 ب. آرمان هایی که صدام در سر می پروراند، از جمله اتحاد جهان عرب،

ج. تلقی یا پنداشت صدام از خود، به عنوان مدافع جهان عرب،
 د. زیرساخت فرهنگی مؤثر در تجاوز عراق به ایران، مبنی بر منازعه ی میان عرب و عجم، نه برخلاف ادعای برخی، منازعه ی میان شیعه و سنی،
 ه. ابتدای تاریخ نگاری و تاریخ نگری در عراق بر مبالغه یا غلو در فتوحات،
 و. غلبه ی مواجهه ی شامی-عراقی در بینش سیاسی، تاریخی و دینی در عراق^۲،

۱. آقای کمری به منظور آگاهی بیشتر به تبیین فلسفه ی تاریخ با مفهوم عصبیت، مطالعه ی مقدمه ی کتاب العبر از ابن خلدون را پیشنهاد کردند.

۲. آقای کمری به منظور آگاهی بیشتر با این نوع مواجهه، دو پیشنهاد مطالعاتی دادند:

۱. پس از پنجاه سال، پژوهشی تازه پیرامون قیام حسین (ع) از دکتر سیدجعفر شهیدی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۵.

درباره‌ی سوی دیگر این جنگ؛ یعنی ایران، آقای کمری کوشید توجه مخاطبان را به این نکته جلب کند که در ایران، جنگ از همان لحظه‌ی وقوع؛ یعنی تعرض به مرز میان دو کشور (که حضرت امام از آن این‌گونه تعبیر کرد: دیوانه‌ای سنگی به چاهی انداخته است)، بیش از هر چیز در زبان رخ داد یا، بهتر است بگوییم، جنگ خیلی به سرعت به عنوان یک رخداد گفتمانی بروز و نمود کرد؛ رخدادی که پرشمار تولیدات زبانی و کردارهای اجتماعی و، در عین حال، پیدایی و رشد تعداد چشمگیری نهادهای اجتماعی و فرهنگی و نظامی و ادبی و هنری مرتبط با جنگ را موجب شد. نامیده شدن جنگ، اندکی پس از وقوع، به «جنگ تحمیلی» و سپس «جنگ دفاعی» یا «دفاع مقدس»، گفتمانی بودن این رخداد در ایران را تأیید می‌کند.

گرچه ممکن است ادعای فوق نزد برخی بدیهی به نظر برسد (چون کمتر واقعه‌ای است که از این قاعده مستثنا باشد)، می‌توان حدس زد که تمرکز و تکیه آقای کمری به تلقی جنگ هشت‌ساله به یک رخداد زبانی، ناشی از تأکید ایشان بر ابتدایی

این جنگ بر یک نظام اندیشگانی اسلامی، و آنگاه ایرانی است؛ نظامی که از یک سو، ریشه‌ها یا بن‌مایه‌های آن به واقعه‌ی عاشورا می‌رسد و ملهم از پارادایم عاشورایی. کربلایی است و از سوی دیگر، مأخوذ و متأثر از هندسه‌ی معرفتی حضرت امام و آرمان‌های ایشان است، چه در تبیین چرایی آغاز جنگ و ضرورت ایستادگی در مقابل تجاوز، چه در تبیین چرایی مقاومت در برابر اشغال سرزمین و بازپس‌گیری آن با نگاه کوچک‌انگارانه به دشمن، چه در اشتیاق برای ادامه‌ی جنگ تا سقوط متجاوز، چه در پذیرش نوع پایان یافتن آن و تلقی آن به پیروزی با ترویج نگاه تکلیف‌مداری و عمل به وظیفه‌ی مشارکت در جهاد. صرف نظر از هر نتیجه‌ای که حاصل شده باشد. این نظام اندیشگانی، به‌ویژه در دو مفهوم ذیل بیش از همه تجلی یافت:

یکی، مفهوم شهادت که در توجه و اعتنای پژوهشی به آن، نه فقط تحلیل‌گران غیرایرانی، گوی سبقت را از تحلیل‌گران ایرانی ربودند^۱، بلکه با مهندسی معکوس درباره‌ی آن در سال‌های پساجنگ، چنان برنامه‌ریزی کردند که مفهوم ایثار و شهادت

مجموعه مقالات پرویز اذکابی، به‌ویژه آنچه ایشان درباره‌ی جنگ صفین نوشته‌اند.

۱. برای نمونه می‌توان رجوع کرد به مقاله‌ی اریک بوتل با عنوان «به سوی قرائتی نو از شهادت از منظر انسان‌شناسی و جامعه‌شناسی»، ۱۳۷۷. این مقاله در شماره ۹ فصلنامه‌ی تحقیقات فرهنگی نامه‌ی پژوهش (ویژه‌ی دفاع مقدس)، به چاپ رسید که دبیری مجموعه در شماره‌ی یادشده برعهده‌ی آقای کمری بود. گرچه مدیرمسئول (آقای احمد مسجدجامعی) و سردبیر (آقای نعمت‌الله فاضلی)، به دلیل نگاه کاملاً متفاوت و غیردفاع‌مقدسی که بوتل به مفهوم شهادت داشت، حاضر به قراردادن این مقاله در کنار سایر مقالات این مجموعه نبودند و آن را یک ریسک برای ادامه‌ی حیات نشریه‌ی مذکور تلقی می‌کردند، اما آقای کمری با تأکید بر ضرورت آگاهی به نگاه‌ها و برداشت‌های متفاوتی که در آن سوی مرزها در نگاه به جنگ هشت‌ساله در حال شکل‌گیری و پاگیری و قوت‌گیری بود، پافشاری کرد که مقاله‌ی بوتل در ویژه‌نامه‌ی دفاع مقدس منتشر شود.

در ایران دچار رکود یا با مفاهیم دیگری چون تروریسم، خلط یا آمیخته گردد و حتی انگیزه‌های شهادت‌طلبی با شائبه‌ی منافع دنیوی همراه شود.^۱ دیگری، مفهوم بسیج که شاکله‌ی مردمانه‌ی رزم یا دفاع مردمی را پی‌ریزی کرد و با توجه به دیرپایی آن در تاریخ و فرهنگ اسلامی ایرانی^۲، توانست از یک سو اندیشه‌ی مستتر در ورای جهاد دفاعی را به آرمان‌های انقلاب اسلامی پیوند بزند^۳ و از سوی دیگر، به حیات و تداوم آن از طریق جبهه‌های دفاعی، پایداری در عصر حاضر نظیر جبهه‌ی مقاومت فلسطین، لبنان، سوریه، پاکستان، یمن، غزه و ... مدد برساند.

گزارف نیست اگر مهمترین دلیل از مجموع دلایلی را که آقای کمری

برای چرایی تلقی جنگ هشت ساله به یک رخداد زبانی اقامه کردند، عبارت بدانیم از آنچه ایشان به تصریح بیان کرد، مبنی بر اینکه بخش مهمی از آثار ادبی در ایران که به مسائل اجتماعی و تاریخی ارجاع دارند، مابه‌ازای عکس واقعیت عینی‌اند. دو مثال از مثال‌هایی که برای این ادعا برشمردند، عبارت بود از: یکی، برجسته‌سازی واژه‌ی «تکلیف» و مترادف دانستن عمل به تکلیف مشارکت در جهاد دفاعی با «پیروزی» (به جای توجه به نتیجه‌ی عینی جهاد دفاعی)، برای اینکه نتیجه‌ی نادلخواه پایان جنگ، ناشی از پذیرش قطعنامه‌ی ۵۹۸، پذیرفتنی و قابل افتخار باشد و دیگری، کاربرد واژه‌ی «عدم‌الفتح» به جای واژه‌ی «شکست» برای عملیاتی که به رغم بالابودن آمار شهدا، برابر پیش‌بینی‌های

۱. درین باره مراجعه به سخنرانی آقای کمری در نهمین نشست تخصصی و کارگاه آموزشی تاریخ شفاهی که در مجموعه مقالات تاریخ شفاهی ایثار و شهادت (تهران: نشر شاهد، ۱۳۹۳) به چاپ رسیده، سودمند است.
۲. به گفته‌ی آقای کمری، ردّونشان تفکر بسیجی را در تاریخ ایران می‌توان در شکل‌گیری اصحاب صُفّه (ناداران بعضاً پابرنه‌ی آماده‌ی جهاد) و بعدها در پیدایی جریان و جمعیتی که «مُطوّعه» و «مُرابطه» نام گرفت، جست‌وجو کرد و نیز در جریان سرداران و عیاران؛ جریانی که هر بار طی نهضت‌های مختلفی چون نهضت جنگل و نهضت مشروطه بازسازی و احیا شده و تداوم یافته و به مجموعه‌ای از آرای عرفانی و صوفیانه شکل داده تا اینکه سرانجام در جریان انقلاب اسلامی، یک بار دیگر و این بار با اعتنای تام به واقع‌ی عاشورا صورت‌بندی شده است، آن هم نه در قالب بازخوانی تراژیک از یک واقعه، چنانکه رسم معمول و متعارف بوده، بلکه در قالب یک مواجهه‌ی مبارزه‌جویانه در میدان نبرد). ایشان به این منظور، ارجاع دادند به سخنرانی‌شان در نقد کتاب لشکر به مثابه امر اجتماعی که در پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات (خرداد ۱۴۰۱) ایراد کردند و در سایت این پژوهشگاه بارگذاری شده است.
۳. آقای کمری به این منظور، ارجاع دادند به دو کتاب ذیل:
 - انقلاب اسلامی ایران و انفتاح تاریخ (بیداری اسلامی در بهار تاریخ)، حسین کجوییان، تهران: سوره‌ی مهر، ۱۳۹۱.
 - زمانی غیر از زمان‌ها (امام، شیعه و ایران)، لیلی عشقی، ترجمه‌ی احمد نقیب‌زاده، تهران: نشر باز، ۱۳۷۹.

صورت‌گرفته پیش نرفت.^۱ ایشان با برشماری مصادیقی از این دست، چه در جریان جنگ هشت ساله، چه با سابقه‌ای دیرپا در تاریخ ادبیات ایران، به این نتیجه رسیدند که شکست‌ها و سقوط‌ها در این کشور همواره عاملی بر پیدایی و صعود ادبیات و هنر بوده است و ادبیات دفاع مقدس نیز از این قاعده مستثنا و برکنار نبوده و نیست.

۳

فراز دوم از سخنان آقای کمری را می‌توان ذیل عنوان «بایسته‌پژوهی‌های نادیده‌انگاشته‌شده در گستره‌ی مطالعات و پژوهش‌های ادبیات و فرهنگ دفاع مقدس/پایداری» قرار داد. ایشان در تبیین چرایی این امر، دلایلی را به شرح ذیل برشمردند: الف. واپس‌گرایی و درگذشته‌مانی رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه‌ها؛ گرایشی که مانع علاقه‌مندی و اشتیاق استادان این رشته به مطالعه‌ی پدیده‌هایی می‌شود که همچنان زیست‌مند و رونده و سیال‌اند و گواه آشکار این ادعا، غلبه‌ی تحقیقاتی از نوع تصحیح و تنقیح و بازسازی نُسَخ در این رشته است.

ب. به‌روزنشدگی روش‌ها و رویکردهای پژوهشی و مطالعاتی در حوزه‌ی پژوهش و مطالعه‌ی ادبیات جنگ / دفاع مقدس در دانشگاه‌ها که کاربرد آنها می‌تواند پژوهش‌های ادبی در این حوزه را هر چه بیشتر با نیازها و واقعیت‌های امروز جامعه نزدیک و کاربردی کند. حال آنکه فهرست پژوهش‌های موجود در حوزه‌ی مذکور بیانگر غلبه و سیطره‌ی بررسی‌های توصیفی در پژوهش‌های ادبی جنگ/دفاع مقدس است.

ج. وابسته‌بودن حیات پژوهش‌ها و تحقیقات در نهادهای دست‌اندرکار فرهنگ و ادبیات جنگ/دفاع مقدس به مدیریت‌های دائماً نوشونده و، در نتیجه، عدم‌استمرار پروژه‌های میان‌مدت یا بلندمدت،

د. غلبه‌ی گرایش مدیریتی به سمت انجام و اجرای پژوهش‌هایی که زودبازده‌اند و بیلان‌کاری مدیران را افزایش می‌دهند (به جای پروژه‌های زمان‌بر و دیربازده که معمولاً پژوهش‌های بنیادی از این دسته‌اند)،

ه. نبود دوراندیشی برای استخراج و استحصال تجارب کاری بازنشستگان حوزه‌ی ادبیات جنگ/دفاع مقدس که پس از عمری

۱. آقای کمری، افزون بر برشماری مصادیقی از جنگ زبانی، به سابقه‌ی این امر در شرایش انواع شاهنامه‌ها در ایران اشاره و تصریح کردند که، برای مثال، اگر شکست رقت‌بار ایرانیان در پایان دوره‌ی ساسانی نبود و نیز حوادثی که پس از آمدن اعراب به ایران طی چهار قرن به وقوع پیوست، شاهنامه‌ها در خراسان و شرق ایران سروده نمی‌شد. گویی شاهنامه‌ها، به عنوان آثار حماسی و دلاوری، مابه‌ازای عکس واقعیتی تراژیک در ایران‌اند. برای اینکه شراینده‌شان می‌خواستند برای ملتی که مواجهه‌ای تلخ و غمگانه را پشت سر گذاشته است، چیزی بیافرینند که بتواند به آن افتخار کند و همچنان به آینده امیدوار بماند. ایشان به این منظور، به کتاب محمدعلی موحد با عنوان در کشاکش دین و دولت ارجاع دادند.

تلاش، در حالی که تازه به بار نشسته‌اند، کنار گذاشته می‌شوند و ذخایر فکری و تجربه‌زیسته‌های آنها در تدوین نقشه‌ی راه پژوهش و مطالعات آتی در حوزه‌ی یادشده از نظر دور می‌ماند، و....

آقای کمری از جمله فقراتی که ذیل «بایسته‌پژوهی‌های نادیده‌انگاشته‌شده در گستره‌ی مطالعات و پژوهش‌های ادبیات جنگ/ دفاع مقدس» به آن اشاره کردند، عبارت‌اند از:

۱. چرایی فضل تقدم «شعر» نسبت به «خاطره» و «داستان» در ترتیب‌پیدایی یا خلق اثر در جریان شکل‌گیری و رسمیت‌یافتگی ادبیات جنگ/ ادبیات دفاع مقدس،

۲. چگونگی وام‌گیری خاطرات جنگ/ دفاع مقدس از شعر جنگ/ دفاع مقدس،

۳. چگونگی وام‌گیری داستان‌های جنگ/ دفاع مقدس از خاطرات جنگ/ دفاع مقدس،

۴. روندپژوهی داستان‌نویسی در ادبیات جنگ/ ادبیات دفاع مقدس،

۵. روندپژوهی خاطره‌نویسی/ خاطره‌نگاری/ خاطره‌پردازی در

ادبیات جنگ/ ادبیات دفاع مقدس از حیث مسئله‌هایی که به فراخور زمان بروز و ظهور کرده و بحث‌های درازدامنی را درافکنده‌اند،

۶. تهیه و تدوین تقویم رخداد‌های فرهنگی در جنگ/ دفاع مقدس،

۷. تهیه و تدوین دانشنامه‌ی توصیفی شعر جنگ/ دفاع مقدس (که تعیین کند هر سروده‌ای توسط چه کسی، کی و کجا سروده شده و شأن‌ش‌رایش آن چه بوده است)،

۸. تهیه و تدوین دانشنامه‌ی توصیفی خاطرات جنگ/ دفاع مقدس (مشمول بر راوی و روایت‌نگار و تعیین سایر عوامل دست‌اندرکار نظیر ویراستار، بازنویس، بازروایت‌کننده، بازآفرین، بازسامانده و...)،

۹. تهیه و تدوین دانشنامه‌ی توصیفی داستان‌های جنگ/ دفاع مقدس (که، برای مثال، تعیین کند ماده‌خام اولیه داستان برگرفته یا مُلهم از چه بوده است)،

۱۰. تهیه و تدوین شیوه‌نامه‌های نقد و بررسی آثار ادبیات جنگ/ دفاع مقدس،

۱۱. تهیه و تدوین شیوه‌نامه‌های تولید خاطرات جنگ/ دفاع مقدس (اعم از شناسایی سوژه‌ها، انتخاب سوژه‌ها،

انتخاب مصاحبه‌کنندگان، چگونگی خاطره‌گیری، چگونگی خاطره‌پردازی، چگونگی ویرایش و تصحیح و تنقیح خاطرات و

...)

۱۲. تهیه و تدوین مستدرک و نمایه‌ای از درون‌مایه‌ها در مستندات مکتوب منتشرشده‌ی جنگ و دفاع مقدس،

۱۳. و....

بخش دوم:
نتایج در یک نگاه

بیانیه دبیر علم

به نمایندگی از هیأت داوران
بیست و یکمین دوره جایزه
کتاب سال دفاع مقدس

جایگاه رخداد مهمی چون جنگ هشت ساله و دفاع مقدس در تاریخ معاصر کشورمان ایران بر کسی پوشیده نیست. بهترین توصیف این جایگاه، همان گنجی است که در یک برهه سخت و دردآور تاریخی با جنگ تحمیلی دشمنان ایران و انقلاب اسلامی، علیه ملت ما به دست آمد و جوانان برومندی برایش قربانی شدند. معتقدم اگر بخواهیم تمام هویت و ثروت فرهنگی، دینی و ملی در رفتار ایرانیان را درک کنیم، کنش آنها در همین رخداد و گنجینه هشت سال دفاع مقدس برایمان کافی است. کتاب‌ها کمک می‌کنند این سرمایه را پاس بداریم و در مسیر درست خرج کنیم. خرج کردنی که همواره بر این سرمایه می‌افزاید.

کتاب‌ها سه گونه زیستنی دارند که هر سه لازم و ملزوم یکدیگر هستند و لازمه رشد علمی و فرهنگی ما شناخت کارکرد درست این سه است. یکی «زیست پژوهشی» که در آن کتاب یک مدرک علمی است و مورد استفاده کارشناسان و پژوهشگران و علاقمندان یک حوزه تخصصی قرار می‌گیرد. دیگری «زیست فرهنگی» که در آن کتاب یک رسانه فرهنگی است و مخاطبان آن، عامه مردم کتاب‌خوان هستند. و سومی «زیست تجاری» که در آن کتاب یک کالای فرهنگی است

و برای حیات سالم خود نیازمند بده‌بستان مالی طبیعی. هر چند اندک است.

آرزوی هر سیاست‌گذار فرهنگی آن است که در کشورش این سه، در جای درست خود قرار داشته باشند. و اگر چنین نیست، یعنی اگر کتاب پژوهشی چاپ می‌شود، اما در قبال حل مسائل جامعه، یا پاسخ به نیازهای کارشناسان و پژوهشگران ناتوان است، اگر کتاب فرهنگی، همچون دفاتر شعری، رمان‌ها، خاطرات و زندگینامه‌ها چاپ می‌شوند اما با عدم خرید حداقلی و عدم امانت از کتابخانه‌ها مواجه می‌شوند باید دید چرا نتوانسته‌اند نظر مخاطبان خود را جلب کنند؟ مگر ممکن است در میان این همه آثار، کتاب خوب و معتبر تولید نشده باشد؟

کتاب‌ها هم مثل انسان‌ها، یا از فرهنگ و دانشی که به صورت روشمند با خود همراه دارند اعتبار می‌گیرند یا از همگنان و هم‌رده‌های موضوعی و ناشران و مراکز نشر آنها. اگر کتاب خوبی چاپ می‌شود، اما کارسازی نمی‌کند، باید توجه کنیم شاید از همنشین نامطلوب صدمه می‌بیند و دچار بی‌اعتباری می‌شود!

چاره چیست؟ برای ارزیابی چنین اوضاعی چه باید کرد؟ جوابش یک کلمه بیش نیست:

کیفیت‌سنجی. چرا ما نسبت به کیفیت برنامه‌ها، خدمات و کالاهای فرهنگی این‌گونه تساهل داریم. در حالی که تمام نشانه‌های فرهنگی و دینی، به ما می‌گویند این کیفیت است که تأثیرگذار است نه کمیت. اگر در این فرهنگ به ما، قلت یاران سیدالشهدا (ع) اما تأثیرگذاری فرازمانی و فرامکانی آن را نشان می‌دهند. اگر به قلت یاران حضرت حجت (عج) اشارت دارند و نبود آن قلیل را به رخ ما می‌کشند، اگر حضرت حق در قرآن کریم می‌فرماید کشتن یک انسان برابر کشتن همه انسان‌هاست، مدام به من و شما یادآوری می‌کند که کیفیت کیفیت است. این کیفیت است که به واسطه جاذبه‌ای که دارد انسان‌ها را به خود جلب می‌کند، فرهنگ‌ها را می‌سازد و جمعیت‌ها را بر پا می‌دارد و کمیت را به صورت طبیعی به دنبال خود می‌آورد. از همین منظر است که همیشه به ما سفارش شده از کم بودن نترسیم، که به تصریح قرآن کریم، برکت کیفیت، تأثیر قلت ما را چند برابر می‌کند.

آرزوی هر نهادی رسیدن به کیفیت است. مسلماً متولیان کتاب و نهادهای رسمی کتاب هم چنین خواسته‌ای در سر دارند، اما تلخی دشواری‌ها و خون دل خوردن‌های فراوان در مسیر کیفیت‌بخشی، و در مقابل شیرینی سهولت رسیدن به عدد و رقم در تعدد و فراوانی عناوین، از عارضه‌های مدیریت فرهنگی است. در حالی که قطعاً این شیرینی به دیابت فرهنگی منجر خواهد شد و فرهنگ نشر کتاب و کتاب‌خوانی را از پا خواهد انداخت که نشانه‌های جدی آن را سالهاست به‌خوبی می‌بینیم. جشنواره‌های انتخاب کتاب، در صورتی که بتوانند با شناسایی و گردآوری کامل منابع، همه آنها را بررسی و ارزیابی کنند، تنها نهاد کیفیت‌سنجی در سطح کشور ما محسوب می‌شوند. با اتکا به داده‌های به‌دست آمده در برنامه‌های این جشنواره‌ها، می‌توان به لحاظ کمی و کیفی وضعیت موجود را مشاهده، گزارش و برای آینده برنامه‌ریزی کرد. بیست و یکمین دوره جشنواره انتخاب کتاب دفاع مقدس (جایزه کتاب سال دفاع

مقدس)، برای ارزیابی کتاب‌های منتشره چاپ اول سال ۱۴۰۱ برپا شد و به لطف الهی، با حمایت ریاست محترم «بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس»، مساعدت ستادی رئیس قلمی و فعلی و سایر همکاران «سازمان ادبیات و تاریخ دفاع مقدس» بنیاد، به مدد تیم سه‌نفره دبیری، تیم شش‌نفره سرگروه‌های داروی و ۶۲ نفر داوران عزیز، که بیش از نیمی از آنها، هیأت علمی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها و مابقی از کارشناسان بنام و مدرسان حوزه‌های تخصصی مختلف هستند، و به مدد همراهی پیامکی، حضوری، تلفنی و نظردادن ایتایی سایر کارشناسان، و یاری خانه کتاب و ادبیات ایران و خبرگزاری ایبنا، و همکاری دو کتابخانه مرجع و توانمند این حوزه موضوعی، یعنی «کتابخانه تخصصی جنگ حوزه هنری» و «کتابخانه تخصصی موزه انقلاب اسلامی و دفاع مقدس» و التفات ناشران و پدیدآورندگان آثار در ارسال کتاب‌هایشان. که از همگی عمیقاً سپاسگزاریم. توانست در این مسیر قدم

برداشته و طی حدود شش ماه از عمر خود به نتایجی برسد که گزارش مفصل آن، با ذکر جزئیات و انواع تحلیل‌های دآوری، در ویژه‌نامه این دوره مندرج است.

کوتاه اینکه، حدود چهار ماه به شناسایی، گردآوری، فهرست‌سازی، پالایش و سازماندهی کتاب‌ها صرف شد که با مشارکت ۲۱۲ ناشر، تعداد ۲۰۲ عنوان کتاب پالایش شده، در ۶ گروه اصلی، ۳ گروه جنبی و ۳۴ زیرگروه یا شاخه موضوعی سازماندهی شدند و برای رسیدن به پنج سطح «کتاب خوب»، «کتاب نامزد»، «کتاب تقدیری»، «کتاب برگزیده» و «کتاب سال»، همه آثار در مدت دو ماه دآوری شدند. که نتیجه آن، ۴۲۴ عنوان کتاب خوب، ۵۶ عنوان کتاب نامزد، ۴۱ عنوان کتاب شایسته تقدیر و ۱۸ عنوان کتاب برگزیده و تقدیر ۴ نفر در بخش «خادمان ترویج و نشر کتاب» است. والسلام.

الحمد لله أولاً و آخراً
نصرت الله صمدزاده. دبیر علمی

جدول آمار نهایی داوری های بیست و یکمین دوره جشنواره انتخاب کتاب دفاع مقدس

ردیف گروه ها	گروه های داوری	داوران	کتابها در هر گروه	ردیف شاخه ها	شاخه های داوری	دفاع مقدس	کردستان	شهید سلیمانی	مدافعان حرم	۲۰۰۲	۴۲۴	۶۰	۴۵	۱۸
گروه های اصلی	۱ پژوهش	۱۲	۱۷۳	۱	پژوهش فرهنگی اجتماعی	۴۸	۰	۹	۰	۵۷	۱۱	۱	۱	۱
				۲	پژوهش تاریخی سیاسی نظامی	۸۰	۵	۱	۰	۸۶	۳۹	۲	۲	۰
				۳	پژوهش ادبی	۳۰	۰	۰	۰	۳۰	۵	۲	۱	۰
	۲ مرجع نگاری ها و کلیات	۳	۱۲۴	۴	مرجع نگاری ها و کلیات	۱۲۴	۰	۰	۰	۱۲۴	۱۰۹	۱	۱	۱
				۵	خاطره شفاهی	۱۸۷	۲	۰	۱	۱۹۰	۲۷	۵	۱	۱
	۳ مستند نگاری ها	۱۲	۱۰۷۳	۶	خاطره شفاهی موضوعی	۶۰	۰	۰	۱	۶۱	۱۸	۲	۲	۱
				۷	خاطره خودنوشت	۴۵	۱	۰	۱	۴۷	۸	۳	۱	۱
				۸	مجموعه خاطره	۸۹	۱	۰	۲	۹۲	۱۲	۵	۱	۱
				۹	زندگینامه مستند	۳۵۴	۱۱	۳۳	۱۶	۴۱۴	۴۵	۵	۲	۱
				۱۰	زندگینامه داستانی	۴۹	۳	۱	۱۱	۶۴	۱۴	۲	۱	۰
				۱۱	مجموعه زندگینامه	۱۴۲	۱۴	۰	۵	۱۶۱	۱۹	۳	۱	۱
				۱۲	نامه ها و وصیت نامه ها	۴۳	۰	۱	۰	۴۴	۹	۰	۱	۱
				۱۳	داستان بلند و رمان	۳۹	۱	۰	۴	۴۴	۱۰	۲	۱	۱
	۴ ادبیات	۱۵	۳۷۶	۱۴	مجموعه داستان کوتاه	۶۰	۰	۴	۴	۶۸	۸	۲	۱	۰
				۱۵	شعر	۱۰۳	۰	۹	۵	۱۱۷	۳۷	۲	۳	۱
				۱۶	نثر ادبی	۱۱	۰	۲	۰	۱۳	۴	۲	۱	۱
				۱۷	نمایشنامه	۱۰۷	۱	۴	۶	۱۱۸	۱۶	۳	۱	۱
				۱۸	فیلمنامه	۱۶	۰	۰	۰	۱۶	۸	۳	۱	۱
	۵ هنرها	۳	۵۴۴	۱۹	مجموعه های هنری	۹	۰	۱	۰	۱۰	۴	۱	۱	۱
				۲۰	تصویرگری کتاب کودک	۰	۰	۰	۰	[۱۱۰]	---	۳	۱	۱
				۲۱	طرح جلدها	۰	۰	۰	۰	[۴۲۴]	---	۲	۱	۱
	۶ آثار کودک و نوجوان	۶	۲۰۴	۲۲	شعر کودک	۳۳	۰	۲	۰	۲۵	۳	۰	۱	۰
				۲۳	شعر نوجوان	۶	۰	۰	۰	۶	۲	۰	۰	۰
				۲۴	داستان کودک	۷۰	۰	۹	۴	۸۳	۵	۰	۰	۰
				۲۵	داستان نوجوان	۲۱	۱	۰	۱	۲۳	۴	۰	۱	۰
				۲۶	مستند داستانی نوجوان	۶۳	۱	۳	۰	۶۷	۱۰	۱	۳	۰
گروه های فرعی (جنبی)	۷ ترجمه	۴	۴۲	۲۷	ترجمه به انگلیسی	۳۸	۰	۱	۰	۲۹	۵	۱	۱	۰
				۲۸	ترجمه به عربی	۱۳	۰	۰	۰	۱۳	۲	۱	۰	۰
				۲۹	ویژه کردستان	---	---	---	---	[۴۱]	[۱۰]	۰	۲	۰
	۸ بخش ویژه	[۵۱]	۱۷۱	۳۰	ویژه سردار شهید قاسم سلیمانی	---	---	---	---	[۸۰]	[۲۹]	۰	۵	۱
				۳۱	ویژه مدافعان حرم	---	---	---	---	[۶۱]	[۹]	۰	۲	۰
				۳۲	ناشر برتر (خصوصی / دولتی)	---	---	---	---	۰	---	---	۴	---
	۹ خادمان ترویج و نشر کتاب	۷	---	۳۳	خبرنگار برتر	---	---	---	---	۰	---	---	۱	---
				۳۴	کتابدار برتر	---	---	---	---	۰	---	---	۱	---

بخش سوم:
گزارش دآوری

گزارش گروه پژوهش

[داوری ۱۷۳ عنوان کتاب]

شاخه پژوهش فرهنگی اجتماعی

[داوری ۵۷ عنوان کتاب]

شاخه پژوهش تاریخی سیاسی نظامی

[داوری ۸۶ عنوان کتاب]

شاخه پژوهش ادبی

[داوری ۳۰ عنوان کتاب]

داوران گروه پژوهش

سرگروه پژوهش
فرانک جمشیدی

داوران شاخه پژوهش فرهنگی اجتماعی

دکتر داود ضامنی

دکتر سمیه سادات شفیعی

فرانک جمشیدی

دکتر مرضیه آتشی پور

داوران شاخه پژوهش تاریخی سیاسی اجتماعی

دکتر علی شجاعی صائین

دکتر مجید مختاری

دکتر غلامرضا عزیزی

دکتر حسین مبارکی

داوران شاخه پژوهش ادبی

دکتر احمد شاکری

دکتر زهرا حیات

دکتر فریده داودی مقدم

دکتر مهدی سعیدی

گزارش داوری گروه پژوهش

مقدمه

اگر پژوهش را مهم‌ترین طریق برای تولید علم در حوزه‌های متعدد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، تاریخی، نظامی، ادبی و هنری بدانیم، اهمیت و ضرورت پژوهش بیش از آن آشکار خواهد شد که نیاز به اثبات داشته باشد. اما شاید وجه بحث برانگیز پژوهش، وجهی باشد که ناظر بر مبانی، اهداف، سیاست‌ها و راهبردها، ساختارها و الزامات پژوهش و ترسیم وضعیت مطلوبی است که انتظار می‌رود کنشی به نام «پژوهش» بتواند آن را محقق سازد.

در خصوص پژوهش دفاع مقدس، وجهی دیگر نیز به وجه فوق افزوده می‌شود و آن، لزوم همسویی پژوهش‌های دفاع مقدس با واقعیات تاریخی، نیازهای جامعه، وحدت و انسجام اجتماعی، تمامیت ارضی کشور (از یک سو) و حرکت در جهت تحقق نقشه جامع علمی کشور و کمک به وقوع تحول

راهبردی علم و فناوری مبتنی بر ارزش‌های دینی - اسلامی - شیعی و ارزش‌های وطن‌دوستی (از سوی دیگر) است.

با ملاحظه آنچه گفته شد، داوری آثار پژوهشی در حوزه‌های دفاع مقدس، به بهانه انتخاب کتاب‌های ممتاز در این حوزه، بیش از هر چیز نوعی فعالیت تیمی برای زمینه‌سازی شکل‌گیری تمدن اسلامی در مسیر کمک به تولید علم است که به زعم گروه

پژوهش، می‌تواند با کمک به بهبود سه زیرساخت زیر، هدایت و هدفمند کردن علم و تقویت آن را در پی داشته باشد:

۱- زیرساخت الزامات تولید علم (نظیر خلاقیت، نوآوری، خودباوری، خطرپذیری، تفکر منطقی و ...)

۲- زیرساخت تولید علم (نظیر آزاداندیشی، هم‌اندیشی، مشارکت، مسئولیت، اخلاق محوری و ...)

۳- موقعیت اجتماعی تولیدکنندگان علم (نظیر تکریم عالم‌وارزشمندی ذاتی علم و ...)

بررسی آماری

گروه‌بندی و تفکیک آثار پژوهشی، همیشه یکی از چالش‌های مهم ادوار داوری

بوده است. از سویی شکل‌گیری بسیاری از آثار، همچون مستندنگاری‌ها، به انواع تحقیق‌ها و پژوهش‌ها متکی است اما محصول آنها، با اتکا به مبانی سازماندهی دانش و طبقه‌بندی‌های علمی نمی‌توانند در رده پژوهش قرار گیرند، و از سوی دیگر الزامات و نیازهای جاری، همواره سبب ساز تولید آثاری از جنس شبه‌پژوهشی بوده (همچون گردآوری‌ها)، که با سنجه‌های داوری، امکان رقابت با آثار روشمند در حوزه پژوهش را نخواهند یافت. اضافه بر این دو چالش، مرزهای رشته‌های علوم انسانی نیز آنچنان در هم تنیده است که تفکیک آنها به سختی امکان‌پذیر خواهد بود. با این مقدمه، در این دوره ابتدا آثار پژوهشی رسیده به جشنواره، در چهار زیرگروه یا شاخه «پژوهش فرهنگی اجتماعی»، «پژوهش تاریخی سیاسی نظامی»، «پژوهش ادبی» و «پژوهش هنر» دسته‌بندی شدند که شاخه پژوهش هنر، به سبب وجود تعداد اندکی کتاب (۲ عنوان) با کیفیت نازل، که به سبب بینارشته‌ای بودن، می‌توانستند در گروه‌های دیگر نیز داوری شوند، زیرگروه پژوهش هنر حذف و داوری‌ها در سه زیرگروه یا شاخه پژوهشی دیگر ادامه یافت.

حاصل تلاش دو ماهه این گروه آن که، ۱۷۳ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده (به لحاظ سال انتشار مرتبط و صلاحیت موضوعی) در «گروه پژوهش» و سه شاخه زیرگروه آن بررسی و داوری شدند که پس از رسیدن به نامزدهای دریافت جوایز در جلسات اولیه کارشناسی، این آثار

با دقت ارزیابی کتبی شد و آثار ممتاز هر گروه در جمع‌بندی آرا و جلسه نهایی، با رأی هیأت داوران مشخص گردید. در شاخه «پژوهش فرهنگی اجتماعی»، از میان ۵۷ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، ابتدا ۳ عنوان کتاب برای نامزدی دریافت جایزه این دوره انتخاب، و سپس در جلسه نهایی، از میان آنها یک عنوان برگزیده و یک عنوان برای تقدیر تشخیص داده شد. در شاخه «پژوهش تاریخی سیاسی نظامی»، از میان ۸۶ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، ابتدا ۴ عنوان کتاب برای نامزدی دریافت جایزه این دوره انتخاب، سپس در جلسه نهایی، در نبود اثر برگزیده، دو عنوان از کتاب‌ها برای تقدیر تشخیص داده شدند.

در شاخه «پژوهش ادبی»، نیز از میان ۳۰ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، ابتدا ۳ عنوان کتاب برای نامزدی دریافت جایزه این دوره انتخاب، سپس به رأی داوران کتابی حائز رتبه برگزیده تشخیص داده نشد و یک عنوان برای تقدیر انتخاب گردید.

سرعنوان‌های آسیب‌شناسانه در تحلیل آثار پژوهشی

بررسی دقیق و کارشناسانه ۱۷۳ عنوان کتاب این گروه، و اشراف اکثر داوران به گذشته حوزه پژوهش دفاع مقدس، شماری از ضعف‌ها، آسیب‌ها و کاستی‌ها را در مقابل دیدگان داوران و ارزیابان قرار داد که فهرست‌وار، در ۱۱ دسته‌بندی و ۴۲ بند تقدیم می‌شود. گفتنی است این موارد برآیند نظرات مکتوب داوران، یا اظهارنظرهای آنان در جلسه‌های داوری این دوره است.

الف) مسئله محور نبودن شمار قابل توجهی از پژوهش‌ها

- ۱- خلط مسئله با موضوع در پژوهش‌ها و در نتیجه، عموم پژوهش‌ها موضوع محوربودن هستند.
- ۲- آشفتگی یا پراکندگی زبان مسئله که خود به طرح جنگی از موضوعات متعدد در اثر پژوهشی منجر شده است و بعضاً نسبت روشنی با موضوع پژوهش نمی‌رسانند.
- ۳- تمرکز بر مسئله‌هایی که پیوند و ارتباط آنها با نیازها و واقعیت‌های اجتماعی امروز ایران اندک است و از این‌رو، از حیث اهمیت و ضرورت انجام و اجرا، در ردیف اولویت‌های پژوهشی کنونی جنگ قرار نمی‌گیرند.
- ۴- تمرکز بر مسئله‌هایی که درباره آنها پژوهش‌های بسیاری صورت گرفته، چندانکه تقریباً دربردارنده هیچ یافته جدیدی نسبت به پژوهش‌های پیشین نیستند.
- ۵- تمرکز بر شبه مسئله‌هایی که فقط به لحاظ رعایت معیارهای ظاهری، مسئله‌اند ولی نتایج آنها از ابتدا قابل پیش‌بینی است.

ب) نبود یا گم‌بود ادعای پژوهشی در تعداد چشمگیری از پژوهش‌ها

- ۶- صراحت نیافتن ادعای پژوهشی نویسنده اثر، مبنی بر اینکه داعیه او در آن چیست.
- ۷- تعدد و پراکندگی ادعاهایی که یک اثر پژوهشی مدعی طرح آنهاست.
- ۸- پیش‌رفتن اثر پژوهشی به سمت و سویی که بیانگر عدول نویسنده از ادعای طرح‌شده‌اش و چرخیدن ایشان به سمتی کاملاً متفاوت است.

ج) وجود ضعف روش شناختی در اغلب قریب به اتفاق پژوهش‌ها

- ۹- استوارنبودن پژوهش‌ها بر پرسش‌های دقیق، روشن و مرتبط با مسئله.
- ۱۰- نباشدن پژوهش‌ها بر برخی پیش‌فرض‌هایی که درستی و نادرستی آنها ابتدائاً واریسی نشده است.
- ۱۱- ناتوانی پژوهشگران در تشخیص مبانی نظری مرتبط و سودمند برای پژوهش درباره مسئله مدنظر.
- ۱۲- نبود چفت‌وبست محکم میان مبانی نظری پژوهش و روش پژوهشگر برای انتخاب داده‌های پژوهش و تجزیه و تحلیل داده‌ها و اخذ نتیجه‌گیری نهایی؛ که این امر عمدتاً در اشکالی چون گم‌بودگی یا آشفتگی روش پژوهش و بی‌انطباقی روش شناختی، در اغلب پژوهش‌ها قابل مشاهده است.
- د) گم‌بودگی تعریف مفاهیم کلیدی در شماری از آثار پژوهشی
- ۱۳- نبود تعریفی دقیق، روشن و محل‌اجماع اکثر صاحب‌نظران شناخته‌شده در حوزه‌ای خاص از برخی مفاهیم که نقش کلیدی در پژوهش بازی می‌کنند.
- ۱۴- وفادارنبودن پژوهشگر به بعضی تعاریفی که از مفاهیم کلیدی در اختیار گذاشته است و عدول از آنها در جای‌جای یک اثر پژوهشی،
- ۱۵- بی‌اعتنایی برخی نویسندگان آثار پژوهشی به ارائه تعریفی از مفاهیم کلیدی موجود در عنوان اثر و، به جای آن، اهتمام آنها به ارائه تعریف از مفاهیمی که اساساً جایگاهی در آن اثر ندارند یا جایگاهشان چندان محل توجه نیست.

ه) وجود ضعف نگارشی و ویرایشی در پژوهش‌ها

- ۱۶- وجود جملات طولانی، که سامان سخن پژوهشی را از بین برده است.
- ۱۷- وجود جملات یا بندهای تکراری در متن برخی از آثار پژوهشی،
- ۱۸- گنگ یا نامفهوم بودن برخی جملات که گاه مانع از فهم دقیق مطلب می‌شوند.
- ۱۹- پیراسته‌نشدن متن برخی از آثار پژوهشی از حواشی و زوایدی که مُخل ادراک سریع مقصود و منظور نویسنده می‌شوند.

- ۲۰- وجود مشکلات جدی ویرایشی (اعم از دستوری، فنی و ...)،
- ۲۱- وجود زبان، بعضاً بسیار تخصصی در برخی آثار پژوهشی که نمی تواند مخاطب عام بیابد و، متقابلاً زبان فاقد معیارهای علمی پژوهشی، در دسته ای دیگر از آثار، که مانع از اعتنای جدی متخصصان حوزه مدنظر به آنها می شود.
- (و) وجود ضعف های ساختاری در آثار پژوهشی
- ۲۲- آغازهای ضعیف و گاه نامرتبط با موضوع اثر پژوهشی (اعم از مقدمه، اشاره، پیشگفتار و ...)،
- ۲۳- درهم ریختگی کارکردهای مربوط به واحدهای سازنده کتاب (نظیر اشاره، مقدمه، پیشگفتار، آغاز، درآمد، فهرس، فصول، منابع و مأخذ، ضمائم، ...) که اغلب، کارکردهای این واحدها مغشوش است.
- ۲۴- عدم توانایی نویسندگان آثار پژوهشی به مهندسی مطالب و موضوعات کتاب (در قالب بخش ها و فصول و ریزموضوعات ذیل آنها) و تخصیص عناوین اصلی و فرعی مناسب که این عدم توانایی در فهرست آغازین و نارسای آثار مشهود است. این آسیب، در پایان نامه ها و رساله هایی که به کتاب تبدیل شده اند، بیشتر مشهود است.
- ۲۵- غلبه عناوین ادبی کتاب ها بر عناوین پژوهشی آنها، که مانع از گمانه زنی مؤثر مخاطب درباره محتوای کتاب می شود.

ز) عدم رعایت اخلاق حرفه‌ای پژوهش در برخی پژوهش‌ها

- ۲۶- منبع‌سازی‌های پژوهشی، که منظور از آن مبادرت نویسندگان به ارائه فهرستی از منابعی است که به اقتضای پژوهش مدنظر به آنها مراجعه کرده‌اند، ولی شواهد و قرائن موجود در متن، خلاف این ادعا را ثابت میکند.
- ۲۷- کپی برداری از آثار نویسندگان دیگر، بدون التزام به تصریح نام نویسنده و اثری که از آن بهره گرفته است.
- ۲۸- کتاب‌سازی که دو منظور ذیل را از آن مراد می‌کنیم:
نخست، ایجاد تغییرات ظاهری در اثری که پیشتر چاپ و منتشر شده و نویسنده می‌خواهد بار دیگر آن را با اعمال برخی جابجایی‌ها در فصول و بخش‌ها و بندها یا تغییر برخی عناوین اصلی و فرعی، به عنوان اثری جدید عرضه کند.
دوم، شرح و بسط بی‌دلیل مطلبی که ظرفیت آن فراتر از یک مقاله نیست، ولی نویسنده می‌خواهد با پرداختن به حجم چشمگیری از موضوعات دیگر (که بعضاً پراکنده و نامرتب‌اند)، چنین بنماید که اثرش، ظرفیت تبدیل شدن به کتاب را دارد.

ح) نبود تأثیر اجتماعی هدف‌گذاری شده در پژوهش‌ها

- ۲۹- نبود تأثیرگذاری اجتماعی از حیث کمک به ذخیره دانش جهان درباره ابعاد گوناگون جنگ،
- ۳۰- نبود تأثیرگذاری اجتماعی از حیث کمک به تولید دانش بومی در حوزه مطالعات و تحقیقات جنگ (اعم از تولید نظری و روشی و رویکردی و پارادایمیک)،
- ۳۱- نبود تأثیرگذاری اجتماعی از حیث پرداختن به دغدغه‌ها و مسئله‌ها و دشواره‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، نظامی، تاریخی، ادبی، هنری موجود در زندگی کنونی جامعه ایران که حوزه مطالعات و تحقیقات جنگ می‌تواند در طرح و بررسی و راه‌حل‌یابی آنها دخالت مؤثر داشته باشد.
- ۳۲- نبود تأثیرگذاری اجتماعی از حیث نفوذ یا راه‌یابی نتایج و یافته‌های پژوهشی جنگ به بدنه سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌ها و مدیریت‌های اجرایی جامعه و ایجاد تغییرات محسوس و ملموس در نحوه ادامه روند آنها،

ط) نادیده‌ماندن برخی حوزه‌های مهم در آثار پژوهشی، و وجود موازی‌کاری‌های ملال‌آور

- ۳۳- نادیده‌ماندن حوزه بین‌الملل (اعم از کشورهای منطقه‌ای و کشورهای همسایه و کشورهای مسلمان و غیرمسلمان) که

- نادیده ماندن آن در این گونه پژوهش ها، باب ارتباط مستمر و فراگیر با کشورهای دیگر را مسدود می کند.
- ۳۴- نادیده ماندن همکاری های بین المللی که می توانند پژوهش های این حوزه را غنی تر و سودمندتر سازند.
 - ۳۵- نادیده ماندن رویکردهای بینارشته ای،
 - ۳۶- نادیده ماندن اشکال متعددی از آینده پژوهی ها،

ی) رشد و گسترش تدریجی مجموعه سازی ها در حوزه پژوهش دفاع مقدس

- این مجموعه سازی ها، مشتمل بر گردآوری مطالب نشست ها، سخنرانی ها، مصاحبه ها، کارگاه های آموزشی و میزگردهاست که اغلب دچار کاستی ها و ضعف های ذیل اند:
- ۳۷- وجود کاستی های مشهود در طراحی اولیه موضوعات و مسئله هایی که مقرر است در قالب نشست، مصاحبه، کارگاه آموزشی و میزگرد به آنها پرداخته شود.
 - ۳۸- نبود جمع بندی از مجموع آرای متنوع و متفرق و بعضاً متضاد با یکدیگر در گزارش تحلیلی پژوهشگر.
 - ۳۹- نبود نمایه های موضوعی، که بهره برداری از این دست آثار را سهولت بخشد.
 - ۴۰- نبود تحلیل انتقادی از سوی نهاد یا مرکز برگزارکننده این برنامه های علمی، درباره موضوعات بحث شده.

ک) نبود سنجه ها، شاخص ها و پالایه های معتبر و منتشره، در مسیر انجام و اجرای پژوهش ها

- ۴۱- سنجه هایی برای تشخیص تحریف در پژوهش های دفاع مقدس،
- ۴۲- سنجه هایی برای افزایش ضریب استناد در پژوهش های دفاع مقدس،

نتایج داوری شاخه پژوهش فرهنگی اجتماعی

نامزدهای دریافت جایزه

هیأت داوران شاخه «پژوهش فرهنگی اجتماعی»، از میان ۵۷ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، ۳ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

۱- «بازسازی خرمشهر پس از جنگ تحمیلی»: آرمان‌ها و تجربه‌ها/ شریف مطوف/ نشر مرز و بوم.

۲- «تدوین مدل ساختاری رضایت از زندگی جانبازان دفاع مقدس»/ اباذر چراغی، علی قائمی/ نشر بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس.

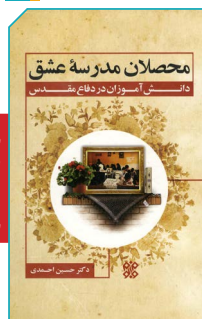
۳- محصلان مدرسه عشق: دانش‌آموزان در دفاع مقدس/ حسین احمدی/ نشر مرز و بوم.

نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

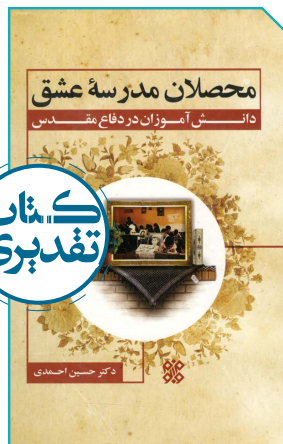
نامزد دریافت جایزه

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

کتاب «**بازسازی خرمشهر**» به سبب ارائه الگویی در تحلیل چرایی استراتژی‌های ناموفق در بازسازی خرمشهر، که در آنها نقطه کانونی در توجه بیش از اندازه بر مفهوم بازسازی فیزیکی یک شهر، و بی‌توجهی به ابعاد اقتصادی، فرهنگی، آموزشی، گردشگری و اشتغال‌زایی بازسازی یک شهر جنگ‌زده است، برگزیده می‌شود.

کتاب «**محصلان مدرسه عشق**» به دلیل آن که نوعی مطالعه ارزشمند با محوریت نوجوانان و جوانان دانش‌آموز است و از این رهگذر در تکمیل تصور نسل‌های آتی از کنشگران جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، گام بسزایی برداشته است، تقدیر می‌شود.

نتایج داوری شاخه پژوهش تاریخی سیاسی نظامی

نامزدهای دریافت جایزه

هیأت داوران شاخه «پژوهش تاریخی سیاسی نظامی»، از میان ۸۶ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، ۵ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

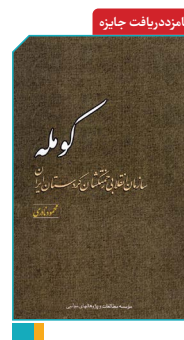
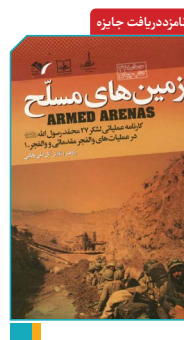
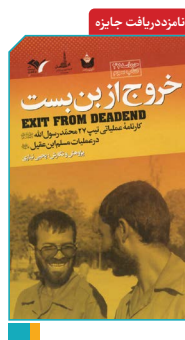
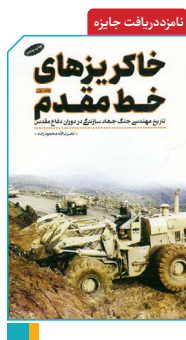
۱- خاکریزهای خط مقدم: تاریخ مهندسی جنگ جهاد سازندگی در دوران دفاع مقدس (۲ جلد) / نصرت الله محمودزاده / نشر مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس.

۲- خروج از بن بست: کارنامه عملیاتی تیپ ۲۷ محمدرسول الله (ص) در عملیات مسلم ابن عقیل (ع) / یحیی نیازی / نشر بیست و هفت بعثت.

۳- زمین های مسلح: کارنامه عملیاتی لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) در نبردهای والفجر مقدماتی و والفجر ۱ / گل علی بابایی / نشر بیست و هفت بعثت، و مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

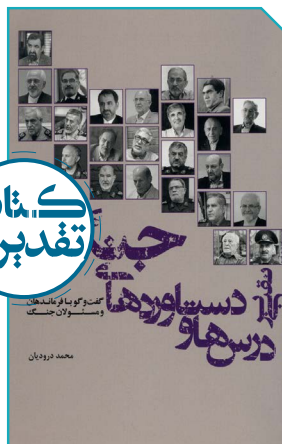
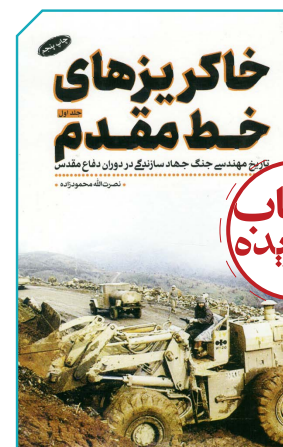
۴. کومله: سازمان انقلابی زحمتکشان کردستان ایران / محمود نادری / نشر موسسه مطالعات و پژوهشهای سیاسی. [بخش ویژه کردستان]

۵- نقبی بر درس ها و دستاوردهای جنگ: گفتگو با فرماندهان و مسئولان جنگ / محمد درودیان / نشر مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس.

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

کتاب ۲ جلدی «**خاکریزهای خط مقدم**» از حیث مطالعه هم‌جانبه درباره نقش نهاد مردمی جهاد سازندگی در جنگ، با اتکا به مصاحبه گسترده با جهادگران، اسناد معتبر و منابع مکتوب و غیر مکتوب و جامعیت در پرداختن به تاریخ مهندسی جنگ جهاد سازندگی در دوران دفاع مقدس تقدیر می‌شود.

کتاب «**نقبی بر درس‌ها و دستاوردهای جنگ**» با طرح پرسش‌های حرفه‌ای، دقیق و بدیع با فرماندهان و مسئولان نظامی و سیاسی جنگ، توانسته است ضمن اینکه نقبی به درون حوادث جنگ بزند و گامی مهم در تقویت آثار اسنادی جنگ و پژوهش‌های حوزه سیاسی نظامی بردارد و از این حیث تقدیر می‌شود.

نتایج داوری شاخه پژوهش ادبی

نامزدهای دریافت جایزه

هیأت داوران شاخه «پژوهش ادبی»، از میان ۳۰ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، ۳ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

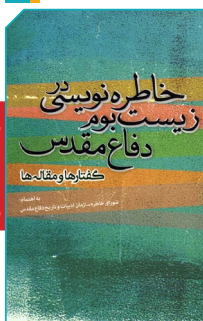
۱- بوسیدن آفتاب: بنمایه در رباعی ... همراه با شرحی بر ادبیات پایداری / عباس محمدی / نشر سوره مهر.

۲- خاطره نویسی در زیست بوم دفاع مقدس: گفتارها و مقاله ها / به اهتمام مسعود امیرخانی، معصومه رامهرمزی، محمد قاسم فروغی / جهرمی / نشر صریح.

۳- نقد رتوریک ادبیات حماسی معاصر / کریم شنی / نشر بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس.

نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

کتاب «**بوسیدن آفتاب**» از حیث توجه ویژه به رباعی و بن‌مایه‌های آن (موضوع، درون‌مایه و نماد) و بررسی قدرت جریان‌سازی و تأثیرگذاری این قالب ادبی بر تشخیص بخشی شعر پایداری تقدیر می‌شود.

گزارش گروه مرجع نگاری ها و کلیات

[داوری ۱۲۴ عنوان کتاب]

شاخه مرجع نگاری ها

[داوری ۱۱۴ عنوان کتاب]

شاخه کلیات

[داوری ۱۰ عنوان کتاب]

داوران گروه مرجع نگاری ها و کلیات

سرگروه
دکتر سعید رضایی شریف آبادی

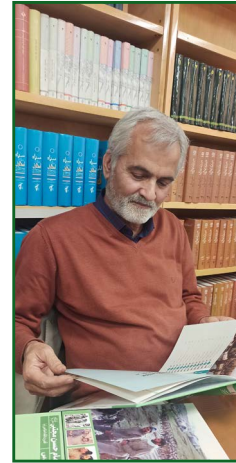
داوران گروه مرجع نگاری ها و کلیات

دکتر داریوش مطلبی

دکتر محبوبه شمشیرگرا

دکتر سعید رضایی شریف آبادی

مقدمه

بخشی از ماندگاری یک حوزه موضوعی در دوره‌های مختلف تاریخ علم مرهون نشر آثار مرجع در آن موضوعات است. در ضعف یا فقدان این آثار، نویسندگان، پژوهشگران و سایر علاقمندان امکان دسترسی به اطلاعات پایه را نخواهند داشت. ضرورت وجود دو گونه آثار مرجع، یعنی منابع دانش و راهنماها همواره در میان مراجعان به منابع دفاع مقدس دیده می‌شود. دایره‌المعارف‌ها، دانشنامه‌ها، روزشمارها، منبع‌شناسی‌ها، مجموعه‌های اسنادی، اطلس‌ها و ... در زمره این آثار هستند که برخی از مراکز تحقیقاتی در تلاش هستند آنها را تأمین نمایند.

گزارش دوری گروه مرجع‌نگاری‌ها و کلیات

بررسی آماری

گروه مرجع نگاری ها و کلیات را با ۱۲۴ عنوان کتاب رسیده، می توان به دو شاخه مجزای مرجع نگاری ها (روزشمارها، اطلس ها، راهنماها، مجموعه ها و منبع شناسی ها) و نیز شاخه کلیات (شیوه نامه ها و ویژه نامه ها) تفکیک کرد. اما به سبب آنکه ۱۰ عنوان کتاب شاخه کلیات در بررسی اولیه، دارای کیفیتی نازل تشخیص داده شدند، امکان تشکیل شاخه مستقلی را پیدا نکردند و در واقع، آثار این گروه در شاخه مرجع نگاری ها داوری شدند.

به لحاظ آماری، شاخه مرجع نگاری ها شامل ۱۰ عنوان روزشمار، ۳ عنوان اطلس، ۲ عنوان راهنما، ۹۴ عنوان مجموعه های اسنادی و ۵ عنوان منبع شناسی است.

هیأت داوران شاخه مرجع نگاری ها، از میان ۱۱۴ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده (به لحاظ سال انتشار مرتبط و صلاحیت موضوعی) این زیرگروه، در جلسات اولیه داوری ابتدا ۳ عنوان کتاب را به عنوان نامزد معرفی کردند و پس از ارزیابی های کتبی و در جلسه نهایی، یکی را به عنوان برگزیده و یکی را شایسته تقدیر شناختند. اطلاعات این آثار منتخب در بخش نتایج داوری مندرج است.

تحلیلی گذرا بر مرجع نگاری های این دوره

هیأت داوران و هیأت علمی گروه مرجع نگاری ها و کلیات مراتب ذیل را در خصوص آثار داوری شده دوره بیست و یکم جایزه کتاب سال دفاع مقدس متذکر می شوند. امید است که پژوهشگران و موسسه های پژوهشی بدان توجه نمایند:

- ۱. برخی کتاب های منتشر شده با وجود محتوای ارزشمند، فاقد بسیاری از ویژگی های ساختاری و شکلی کتاب های مرجع هستند و نبود مواردی مثل نمایه های پایانی یا فهرست تفصیلی مندرجات در آنها مشهود است. به نظر می رسد موسسه های پژوهشی و انتشاراتی حوزه دفاع مقدس فاقد مشاوران علمی و فنی متخصص و توانمند هستند.

۲. نیز یکی دیگر از مهم‌ترین کاستی‌های آثار دفاع مقدس، از جمله در گروه مراجع و مجموعه‌ها، به مقدمه‌نویسی آنها مربوط می‌شود. چنانکه کمتر می‌توان در مقدمه این آثار، به اطلاعاتی کامل، دقیق و روشن در بیان انگیزه‌ها و اهداف، ضرورت شکل‌گیری، شرح روش کار و مروری مختصر بر محتوای آنها دست یافت.

۳. بخش اعظمی از کتاب‌های منتشر شده مرجع از سوی موسسه‌های دولتی منتشر شده است. این در حالی است که حضور مؤسسه‌های خصوصی که عموماً نشر آثارشان با نگاهی دقیق‌تر به جامعه و مقتضیات آن است، کم‌رنگ است.

۴. این دوره فاقد اثری ارزشمند در حوزه دائرة‌العمارف نگاری و فرهنگ نگاری بود و به نظر می‌رسد موسسه‌های پژوهشی حوزه دفاع مقدس بایستی توجه ویژه‌ای به این بخش داشته باشند.

۵. برای معرفی مسائل مرتبط با جنگ تحمیلی، دفاع مقدس و دستاوردهای آن به سایر کشورها لازم است آثاری به سایر زبان‌های منتشر شود ولی هیچ اثر مرجعی به زبان‌های غیرفارسی به دبیرخانه کتاب سال واصل نشده بود.

۶. فقدان دستورالعمل و استاندارد در تهیه برخی از انواع نوشتاری نظیر شناسنامه یگان‌ها، ویژه‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها، موجب دشواری انتخاب آثار برتر در این زمینه و میل این فرایند به سوی گزینش سلیقه‌ای بود.

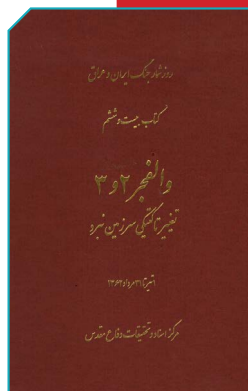
نتایج داوری شاخه مرجع نگاری ها

نامزدهای دریافت جایزه

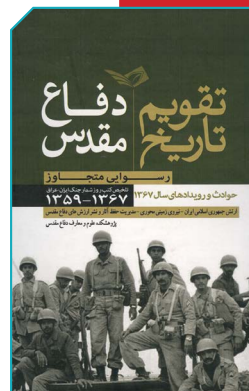
داوران گروه مرجع نگاری ها و کلیات، از میان ۱۲۴ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه و در شاخه مرجع نگاری ها، ۳ عنوان اثر مرجع زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

۱. «اطلس نبردهای هور در دوران دفاع مقدس»/ نادر زارعزاده/ مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس.
۲. «تقویم تاریخ دفاع مقدس: رسوایی متجاوز، حوادث و رویدادهای سال ۱۳۶۷»/ حسین علی مصوری، احمد کریمی، مسعود فرهمندزاده/ سوره سبز.
۳. «روزشمار جنگ ایران و عراق (کتاب ۲۶: والفجر ۲ و ۳، تغییر تاکتیکی سرزمین نبرد)»/ علیرضا لطف‌الله‌زادگان/ مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس.

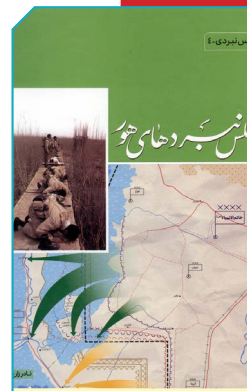
نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

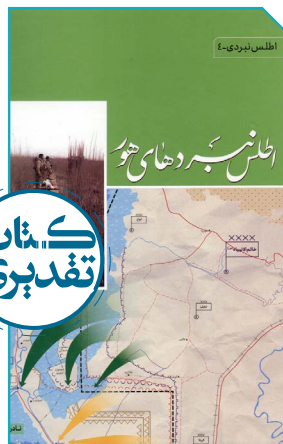
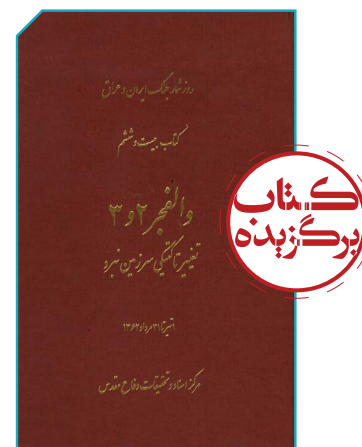

نامزد دریافت جایزه

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

جلد ۲۶ از مجموعه «روزشمار جنگ ایران و عراق» که با عنوان «تغییر تاکتیکی سرزمین نبرد» منتشر شده است، برای جامعیت در گردآوری داده‌ها، اطلاعات و اسناد، و پیوستگی و انسجام مطالب، داشتن مقدمه خوب، مستندسازی دقیق اطلاعات و ارائه نمایه‌های دقیق و کاربردی، که از آن یک اثر مرجع روشمند ساخته است، برگزیده می‌شود.

کتاب «اطلس نبردهای هور در دوران دفاع مقدس» برای تلاش محققانه در گردآوری و تدوین اطلاعات جامع تاریخی و جغرافیایی، در خصوص اقدامات نظامی صورت گرفته در منطقه هور و حواشی داخلی و خارجی آن، در مجلدی مصور و جذاب، همراه با تصاویر و نقشه‌های متنوع تقدیر می‌شود.

گزارش گروه مستندنگاری‌ها

[داوری ۱۰۷۳ عنوان کتاب]

بخش خاطرات

شاخه خاطره شفاهی [داوری ۱۹۰ عنوان کتاب]

شاخه خاطره شفاهی موضوعی [داوری ۶۱ عنوان کتاب]

شاخه خاطره خودنوشت [داوری ۴۷ عنوان کتاب]

شاخه مجموعه خاطره [داوری ۹۲ عنوان کتاب]

بخش زندگینامه‌ها

شاخه زندگینامه مستند [داوری ۴۱۴ عنوان کتاب]

شاخه زندگینامه داستانی [داوری ۶۴ عنوان کتاب]

شاخه مجموعه زندگینامه [داوری ۱۶۱ عنوان کتاب]

بخش اسناد

شاخه نامه‌ها و وصیت‌نامه‌ها

[داوری ۴۴ عنوان کتاب]

داوران گروه مستند نگاری ها

سرگروه مستند نگاری ها
محمد قاسمی پور

داوران شاخه های بخش خاطرات

دکتر معصومه سپهری

مصطفی رحیمی

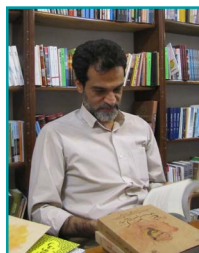
دکتر مجتبی جعفری

فاطمه سادات میرعالی

محمد قاسمی پور

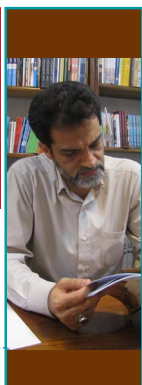
دکتر جعفر گلشن روغنی

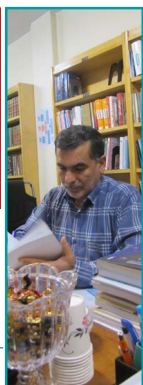
دکتر زهیر صیامیان

دکتر محمد قاسمی پور

دکتر جعفر گلشن روغنی

دکتر حمید سلیم گندمی

دکتر معصومه سپهری

دکتر حبیب الله اسماعیلی

داوران بخش زندگینامه های مستند و اسناد

دکتر مهدی کاموس

فائزه غفاردادی

دکتر آذر صوابی اصفهانی

داوران شاخه زندگینامه داستانی

گزارش دوری گروه مستندنگاری‌ها

مقدمه

گونه نوشتاری مستندنگاری در ادبیات امروز جهان از اهمیت بالایی برخوردار است و مخاطبان پرشمار و منتقدان جدی خودش را دارد. در دهه‌های اخیر مستندنگاران مطرح از وقایع مهمی مانند جنگ‌های جهانی فراگیر، زندگی در دوران جنگ سرد، انقلاب‌ها و جنبش‌های سیاسی، اجتماعی در گوشه و کنار دنیا و دهها سوژه دیگر آثار خواندنی بسیاری نوشته و روایت‌های ناب و اطلاعات دست‌اولی را به خوانندگانشان ارائه کرده‌اند. بواسطه ارزش و اهمیت بالای کتاب‌های مستندنگار در دهه اخیر برخی جایزه‌های جهانی معتبر به ادبیات مستند اختصاص یافته و به طور شاخص و نمونه آکادمی نوبل در سال ۲۰۱۵، برای اولین مرتبه جایزه نوبل ادبیات را یک نویسنده مستندنگار اهدا کرد تا ارزش و اعتبار نوشتن در گونه و ژانر مستند مورد تاکید قرار گرفته باشد.

خوشبختانه ادبیات مستندنگاری در سال‌های پس از دفاع مقدس در ایران نیز مورد استقبال قرار گرفته و ژانر مستندنگاری به لحاظ کمی و کیفی با رشد و اقبال قابل توجهی مواجه شده و توانسته مخاطبان پرشماری را در حوزه پدیدآورندگان و خوانندگان داشته باشد.

نزدیک به ۱۰۷۳ اثر رسیده به دبیرخانه بیست و یکمین دوره جایزه ملی انتخاب

بهترین کتاب دفاع مقدس، گویای این واقعیت مهم است که در این گونه نوشتاری و شاخه‌های مرتبط با آن شاهد رشد و ارتقاء کمی آثار و تولیدات هستیم. امروز ادبیات روایی و مستندگرایی دفاع مقدس در زیر گونه‌ها و قالبهای متعدد، بی تردید پیشروترین گونه ادبی در طول دوره پس از سالهای دفاع مقدس به شمار می‌آید. مقایسه کمی و کیفی نویسندگان، خاطرات شفاهی، خودنوشت، موضوعی، مجموعه خاطرات، زندگی‌نامه‌های داستانی و مستند، نامه‌ها و وصیت‌نامه‌ها و پژوهش‌های اسنادی صورت گرفته در حوزه مستندنگاری با دیگر گونه‌های نگارشی، حاکی از «رشد»، «امتیاز»، «برجستگی» «اهمیت راهبردی» و «اقبال عمومی» نسبت به تمامی گونه‌های دیگر است.

براساس یافته‌های آماری؛ آثار گروه مستندنگاری‌ها از نظر کمی درسرفصل‌هایی چون خاطره‌ها، زندگینامه‌ها و عناوین مرتبط با آثاری که به‌روش تاریخ شفاهی فراهم آمده‌اند، افزایش قابل توجه و معنادار داشته و بیش از ۵۰ درصد کتاب‌های منتشر شده در حوزه آثار دفاع مقدس سال ۱۴۰۱ را به خود اختصاص داده‌اند.

بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که در حوزه مستندنگاری تعداد نویسندگان، مستندنگاران، محققان و ناشران مراکز دولتی و خصوصی افزایش یافته که بی تردید نشان‌دهنده نیاز فرهنگی جامعه و گرایش مراکز تحقیقی، نویسندگان و ناشران به این حوزه نگارشی است.

بررسی آماری

حاصل تلاش نفس گیر دو ماهه این گروه بزرگ جشنواره آن است که، از میان ۱۰۷۳ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده (به لحاظ سال انتشار مرتبط و صلاحیت موضوعی) آثار در سه بخش «خاطرات»، «زندگینامه ها» و «اسناد شخصی»، و در هشت زیرگروه (شاخه فرعی) طی جلسات متعدد با دقت ارزیابی کتبی شدند و آثار ممتاز هر زیرگروه در جمع بندی آرا و جلسات نهایی، با رأی هیأت داوران مشخص گردیدند.

در شاخه «خاطره شفاهی»، از میان ۱۹۰ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ابتدا ۷ عنوان کتاب برای نامزدی معرفی و پس از ارزیابی های کتبی نامزدها، در جلسه نهایی یک عنوان برگزیده و یک عنوان تقدیری توسط داوران تشخیص داده شد.

در شاخه «خاطره شفاهی موضوعی» که در سه موضوع «اسارت»، «زنان» و «پشتیبانی» از شاخه خاطرات شفاهی جدا شده اند، از میان ۶۱ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ابتدا ۴ عنوان کتاب برای نامزدی دریافت جایزه معرفی، و پس از ارزیابی های کتبی نامزدها، در جلسه نهایی، یک عنوان برگزیده و یک عنوان تقدیری، و یک نفر راوی خاطرات یکی از کتاب ها برای تقدیر توسط داوران معرفی شدند.

در شاخه «خاطره خودنوشت»، که روزنوشت‌ها را هم در بر دارد، از میان ۴۷ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ابتدا ۵ عنوان کتاب برای نامزدی دریافت جایزه معرفی، و پس از ارزیابی‌های کتبی نامزدها، در جلسه نهایی، یک عنوان برگزیده و یک عنوان تقدیری توسط داوران معرفی شدند.

در شاخه «مجموعه خاطره»، از میان ۹۲ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ابتدا ۷ عنوان کتاب برای نامزدی دریافت جایزه معرفی، و پس از ارزیابی‌های کتبی نامزدها، در جلسه نهایی، یک عنوان برگزیده و یک عنوان تقدیری توسط داوران معرفی شدند.

در شاخه «زندگینامه مستند»، که به لحاظ تعداد منابع، بزرگترین بخش داوری‌های دوره بیست و یکم جشنواره محسوب می‌شود، از میان ۴۱۴ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ابتدا ۱۰ عنوان کتاب برای نامزدی دریافت جایزه معرفی، و پس از ارزیابی‌های کتبی نامزدها، در جلسه نهایی، یک عنوان برگزیده و ۲ عنوان تقدیری توسط داوران معرفی شدند. در شاخه «زندگینامه داستانی»، از میان ۶۴ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ابتدا ۴ عنوان کتاب برای نامزدی دریافت جایزه معرفی، و پس از ارزیابی‌های کتبی نامزدها در جلسه نهایی، این شاخه موضوعی برگزیده‌ای نداشت و یک عنوان تقدیری توسط داوران معرفی شد.

تحلیلی گذرا بر مستندنگاری‌های این دوره

در این گزارش کوتاه، کلیاتی از نظرات و دیدگاه‌های هیأت داوران بخش مستندنگاری در دوره جاری به عنوان تحلیل وضعیت و طرح ضرورت‌ها جهت اطلاع و استفاده پدیدآورندگان آثار و ناشران محترم ارائه می‌شود:

با تقدیر و تشکر از تمامی ناشران و پدیدآورندگانی که ظرفیت‌های مناسب هنری را در عرضه کتاب‌های مستندنگاری به خدمت گرفته و اصول و ارکان باور پذیری و تعهد به حقیقت را در تولید و خلق آثار مستندنگار به کار بسته‌اند، اشاره می‌شود که هم اکنون نوعی آمیختگی و نوعی تأثیر و تأثر میان قالب‌های مستندنگار و ادبیات داستانی در عرصه کتاب‌های دفاع مقدس وجود دارد که می‌بایست در بررسی وضعیت ادبیات دفاع مقدس این آمیختگی و این نزدیکی فراموش نشده و به صورت جدی مورد نقد، بررسی و آسیب‌شناسی قرار گیرد. در این دوره نیز دشواری در مسیر تشخیص انواع گونه‌ها و قالب‌های ادبی نگارش یافته و کتاب‌های منتشر شده به شکل بارزی وجود داشت. در گروه مستندنگاری دفاع مقدس به دفعات با کتاب‌هایی مواجه بودیم که تعیین گونه و شاخه نگارشی آن برای تقسیم‌بندی و تفکیک کار داوری به دشواری صورت گرفته و در مواردی ناممکن بود.

در سرفصل ادبیات روایی دفاع مقدس آثار در قالب‌های مختلف و گاه خودساخته‌ای نگارش می‌یابند که لازم است تا توسط ناشران، نویسندگان و مراکز صدور مجوز نشر و تنظیم اطلاعات آثار، نسبت به شناخت دقیق سبک‌ها، قالب‌ها و گونه‌های نگارشی دقت، مطالعه و مواظبت پژوهشی صورت گیرد تا کمتر شاهد اعوجاج و درهم آمیختگی قالب‌های نگارشی و عدم تطبیق محتوای آثار با عنوان و یا عناوین درج شده در برگه اطلاعات کتاب‌ها (فیا) باشیم.

بی تردید آثار حوزه مستندنگاری به طور مشخص محصول دو عرصه علم و ادبیات، و متکی و مبتنی بر شیوه تحقیق و سند می‌باشند، از این رو می‌بایست نویسندگان و محققان مستندنگار با شیوه‌های پژوهش به خصوص روش پژوهش در علوم اجتماعی آشنایی کامل حاصل کرده و آثار خود را محدود به مطالعات کتابخانه‌ای، اسنادی یا میدانی به خصوص بحث مصاحبه نسازند.

آثار داوری شده در گروه مستندنگاری به اذعان داوران بیشتر مبتنی بر روش مصاحبه و کتابخانه‌ای تنظیم و تدوین شده و نظر به نواقص و کاستی‌های مشهود، ضرورت تقویت شیوه‌های مصاحبه و سرمایه‌گذاری آموزشی برای تربیت محققان مسلط بر روش مصاحبه ر سراسر کشور کاملاً محسوس می‌باشد.

در حوزه استناد، شناخت از سند و مراجعه به اسناد دست اول و چگونگی مستندسازی آثار از مشکلات پررنگ کتاب‌های داوری شده در گروه مستندنگاری‌ها بود. اغلب اسناد بدون کمترین نقدی مورد استفاده قرار گرفته و در کتاب‌ها چیدمان شده‌اند. این موضوع در حوزه اسناد شفاهی کاملاً جدی بوده و سندهای شفاهی با کمترین راست‌آزمایی و صحت‌سنجی در تنظیم و تدوین آثار به کار گرفته شده‌اند.

بی‌تردید می‌توان گفت در در بخش مستندنگاری بیست و یکمین دوره از جایزه کتاب سال دفاع مقدس یکی از موضوعات بارز و مسئله ساز، عدم رعایت لحن و سبک بیان و گفتار شفاهی راویان در روند مصاحبه‌ها بود.

خوشبختانه نگاه و توجه به اقلیم و زیست بوم‌های متفاوت و متنوع در مقایسه با سنوات گذشته تقویت شده و به طور مثال ۴ اثر از هفت اثر نامزد نهایی در بخش مجموعه خاطرات همگی آثاری بودند که با توجه به منطقه مشخصی از جغرافیای شهری یا روستایی به گردآوری و مستندسازی خاطرات شفاهی اقدام شده که این توجه و رشد ضرورت پرداختن به حفظ لحن و بیان اصالت کلام راویان و شاهدان را دو چندان می‌کند.

در این دوره در شاخه‌هایی همچون زندگی‌نامه مستند و خاطره شفاهی کتاب‌ها دچار نوعی استانداردسازی و متحدالشکل شدن آثار از نظر سبک نگارشی، نثر و زبان بودیم به گونه‌ای که آثار بدون کمترین خلاقیت و نوآوری در تنظیم و تدوین و بعضاً با تقلید از نمونه‌های مرسوم و گاه موفق نگارش یافته‌اند.

در یکی از سرفصل‌های ساده پژوهشی به نام گویاسازی و شرح و توضیح اصطلاحات و اسامی افراد و اماکن کماکان شاهد افراط و تفریط از سوی نویسندگان متون مستندنگاری هستیم. گاه اصطلاح‌های بسیار کم‌اهمیتی در آثار گویاسازی شده و در مواردی هم از هرگونه شرح و توضیح و گویاسازی اسامی و اصطلاحات کاربردی و مهم صرف نظر گردیده است. گاه پانویست‌ها و پی‌نوشت‌های مطول دربردارنده توضیحاتی کم‌ربط و اضافه هستند که کاملاً موجب اختلال در مطالعه کتاب مستند می‌شوند. در شرایطی که هرگونه گویاسازی در کتاب‌های مستندسازی می‌بایست براساس نظام فکری دقیق و ارتباط موضوعی با محتوای

اصلی باشد. گویی برخی از نویسندگان براین گمانند که هر قدر تعداد پاورقی‌ها و پی‌نوشت‌ها در کتابشان بیشتر باشد گویاسازی بهتری صورت گرفته و اثر دارای ارزش بیشتری می‌گردد.

متأسفانه ضعف‌های پیش گفته در تعداد قابل توجهی از آثار رسیده به این دوره از داوری کتاب سال دفاع مقدس قابل مشاهده بود و طی سال گذشته برخی نویسندگان با کمترین عنایت و توجه به روش تحقیق، ذوق ادبی، شیوه‌های گویاسازی، مستندسازی، منبع‌نویسی و... اقدام به تدوین و نگارش آثار کرده بودند که نتیجه آن حجم‌گرایی در مستندنگاری، شباهت‌های ساختاری و محتوایی و کلیشه شدن برخی سرفصل‌های موضوعی چون اسارت، پشتیبانی جنگ و زندگی نامه‌های شهدا در کتاب‌های مستندنگاری منتشره شده است.

چارچوب‌های به اشتباه جا افتاده در تولید خاطره‌نگاری‌ها، باعث تولید کتاب‌هایی بعضاً شبیه به هم شده که سطح روایت در حد یک مستندنگاری یا واقعه‌نگاری از صحنه‌هایی که سوژه در آنها حضور داشته نزول یافته است.

امروزه:

- شناخت مرزهای اشتراک و افتراق داستان‌نویسی و مستندنگاری،
- اهمیت پژوهش در مستندنگاری اصیل،
- تاریخچه مستندنگاری در دفاع مقدس،
- چارچوب‌ها در مستندنگاری،
- نوع‌شناسی مستند مکتوب،
- تفاوت مستندنگاری و خاطرات نگارش یافته با نثر داستانی،
- مشکلات حوزه مستندنگاری،
- مولفه‌های ادبیات مستند،
- میزان دخل و تصرف نویسنده در مستندنگاری،
- کاربرد ادبیات مستند و شاخص‌های مستندنگاری،

و ... برخی دیگر از آسیب‌ها و آفت‌ها، از جدی‌ترین موضوعات کلان برای نقد، بررسی، تحلیل، آموزش و ... به حساب می‌آیند. فراموش نباید کرد که در سه دهه گذشته رنج‌ها و زحمات فراوانی برای انجام رسیدن آثار متعدد مستندنگاری اعم از آثار برآمده از روش تاریخ شفاهی، خاطره‌نگاری‌ها، زندگی‌نامه‌ها و گردآوری‌نامه‌ها و وصیت‌نامه‌های شهدای معظم و گرانقدر دفاع مقدس کشیده شده و این راه را می‌بایست با تکیه علمی و به کار بستن تمامی ظرفیت‌های آموزشی و تجربی شکل گرفته با قوت و توان پیش برد.

نتایج داوری شاخه خاطره شفاهی

نامزدهای دریافت جایزه

- هیأت داوران شاخه «خاطره شفاهی»، از میان ۱۹۰ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۷ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.
۱. «بی سیم چی تخس: خاطرات شفاهی ابوالقاسم عموحسینی، بیسیم چی لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)» / نوشته فائزه سعادت‌مند/ نشر حماسه یاران.
 ۲. «رسا: خاطرات قدرت‌الله میرزایی مدیر گروه مهمات‌سازی سپاه ناحیه اصفهان» / نوشته علی هاشمی/ نشر مرز و بوم.
 ۳. «روزهای پیام‌بری: روایتی از زندگی غلامحسین حدادزادگان پیام‌رسان و راننده پیکر

شهدا» / نوشته روح‌الله شریفی/ نشر سوره مهر.

۴. «سفر به روزهای جنگ: خاطرات سرتیپ سید حسام هاشمی» / نوشته سعید علایان/ نشر خط مقدم.

۵. «سیاوش: خاطرات سیاوش قدیر از هشت سال جنگ تحمیلی عراق علیه ایران» / نوشته فائزه ساسانی‌خواه/ نشر مرز و بوم.

۶. «لباس شخصی‌ها: خاطرات قاسم صادقی از خیابان ایران تا گروه فداییان اسلام» / نوشته جواد کلاته عربی/ نشر بیست و هفت بعثت.

۷. «موقعیت‌الله وکیل: خاطرات رمضان‌الله وکیل مسئول تدارکات تیپ ۴۴ قمر بنی‌هاشم (ع) و تیپ ۹۱ بقیه‌الله (عج)» / نوشته فضل‌الله صابری/ نشر مرز و بوم.

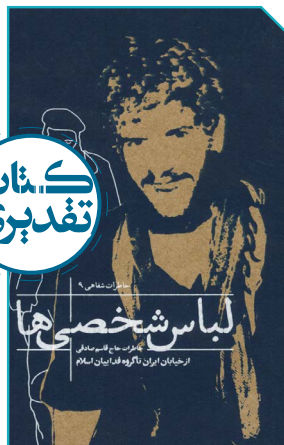
برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

کتاب «**سفر به روزهای جنگ**» به واسطه ارائه روایتی مستند و معتبر از حواشی و متن رویدادها و حوادث ماندگار جنگ تحمیلی و بیان نقش فرماندهان شهید و شاخص، با نثری روان و صمیمی به عنوان اثر برگزیده معرفی می‌شود

کتاب
برگزیده

کتاب «**لباس شخصی‌ها**» به دلیل روایتی صادقانه و بی تکلف از دوران آغازین دفاع مقدس و تنظیم و تدوینی واقع‌گرا و وفادار به زبان و خاطرات شفاهی صاحب خاطره به عنوان اثر تقدیری معرفی می‌شود.

کتاب
تقدیری

نتایج داوری شاخه خاطره شفاهی موضوعی

نامزدهای دریافت جایزه

هیأت داوران شاخه «خاطره شفاهی موضوعی» که در سه موضوع «اسارت»، «زنان» و «پشتیبانی» از شاخه خاطرات شفاهی جدا شده‌اند، از میان ۶۱ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۴ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

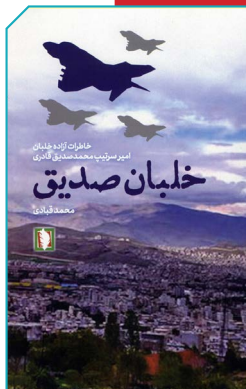
۱. «خلبان صدیق: خاطرات آزاده خلبان امیرسرتیپ محمدصدیق قادری» / نوشته محمد قبادی / نشر سرو.

۲. «خیر النساء: طرحی از یک زندگی به روایت بانو خیرالنساء صدخروی» / تحقیق و تدوین سمانه آتیه دوست، محمد اصغرزاده / نشر راه یار.

۳. «رسم جهاد ۲: تجربه‌های کار جمعی در پشتیبانی و مهندسی جنگ جهاد سازندگی» / به روایت عبدالرحمن جزایری؛ تحقیق و تدوین محمدرضا حسینی، علی مشایخی / نشر راه یار.

۴. «کوپه مطرب‌ها: خاطرات آزاده جانباز مجید رنجبر» / نوشته امیرمحمد عباس نژاد / نشر خط مقدم.

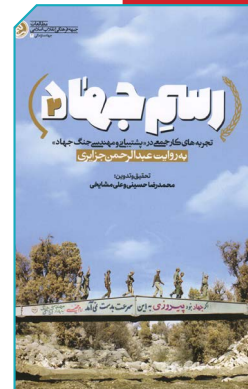
نامزد دریافت جایزه

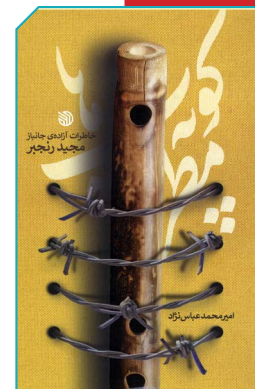
نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

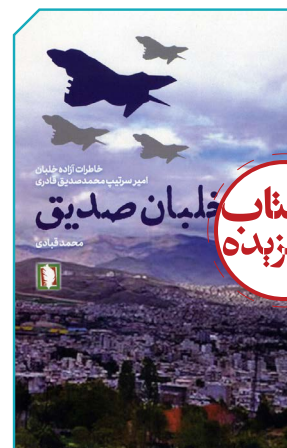

نامزد دریافت جایزه

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

کتاب «**خلبان صدیق**» به واسطه نگاه انسانی و دقیق راوی به پدیده‌های ناگواری چون جنگ و اسارت که با تدوینی علمی توسط خاطره‌نگار، روایتی جذاب و خواندنی رقم خورده است، به عنوان اثر برگزیده معرفی می‌شود.

کتاب «**خیر النساء**» به واسطه توجه به نقش زنان و مادران در دفاع مقدس و اهتمام به ثبت و ضبط خاطرات یکی از اسوه‌های صبوری و مقاومت که در قالب روایتی متکی بر اختصاصات زبانی و بیانی راوی ارائه شده است، تقدیر می‌شود.

به اتفاق آرای هیأت داوران، مقرر شد که از راوی پیشکسوت خاطرات کتاب «**رسم جهاد ۲**» آقای عبدالرحمن جزایری، برای یک عمر تلاش جهادگرانه در پشتیبانی مهندسی جنگ جهاد تقدیر شود.

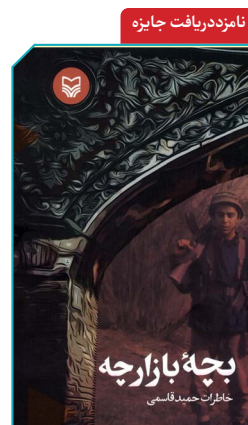
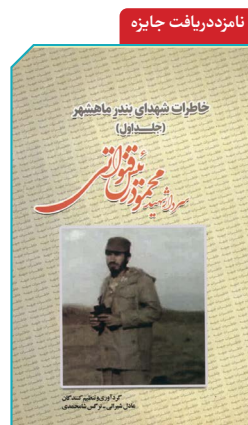
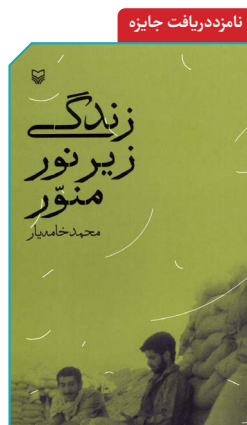
نتایج دوری شاخه خاطره خودنوشت

نامزدهای دریافت جایزه

هیأت داوران شاخه «خاطره خودنوشت»، که روزنوشت‌ها را هم در بر دارد، از میان ۴۷ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۵ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

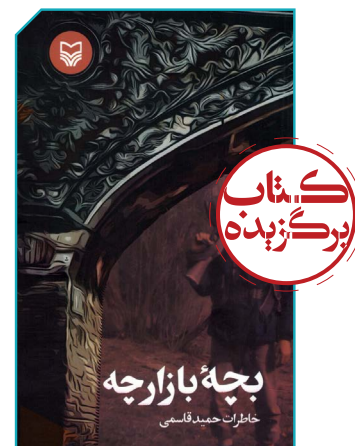
۱. «بچه بازارچه: خاطرات حمید قاسمی» / خاطرات حمید قاسمی / نشر سوره مهر.
۲. «خاطرات شهدای بندر ماهشهر (جلد ۱: روزنوشت‌های) سردار شهید محمود رئیس قنواتی» / گردآوری و تنظیم‌کنندگان عادل شیرالی، نرگس شامحمدی / نشر قدر ولایت.
۳. «زندگی زیر نور منور» / خاطرات محمد خامه‌یار / نشر سوره مهر.
۴. «ستاره‌های سوخته: روزنوشت‌های جنگی گلعلی بابایی» / به اهتمام حسین بهزاد / انتشارات ایران.

۵. «همه چیز از تیرماه شروع شد: ناگفته‌های یک خبرنگار» / نوشته علی حاجی پروانه / نشر سرو.

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

کتاب «**بچه بازارچه**» به واسطه انعکاس دقیق زندگی در شرایط جنگی و روایتی ساده و خوش خوان از روحيات، اعتقادات، کنش و واکنش‌ها و شیوه رزم یک نیروی بسیجی نوجوان، به عنوان اثر برگزیده معرفی می‌شود.

کتاب «**همه چیز از تیرماه شروع شد**» به دلیل نگارش روان و خواندنی از خاطرات بکر و جذاب صاحب‌خاطر برای ثبت و ضبط تصاویر در مناطق جنگی دوران دفاع مقدس و روایت فعالیت‌های اصحاب رسانه تقدیر می‌شود.

نتایج دوری شاخه مجموعه خاطره

نامزدهای دریافت جایزه

هیأت داوران شاخه «مجموعه خاطره»، از میان ۹۲ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۷ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

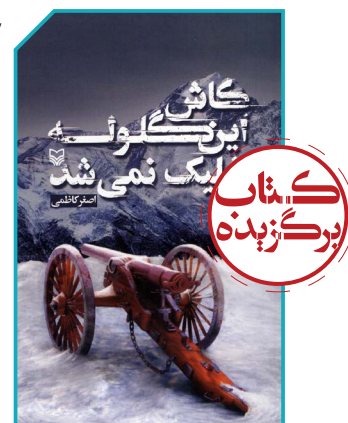
۱. «ایستگاه هفتم: [خاطرات رزمندگان اهل روستای دیل شهرستان گچ ساران استان کهگیلویه و بویراحمد]» / حجت‌الله کناری / نشر بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس.
۲. «بچه‌های نصرآباد: خاطرات دوران دفاع مقدس رزمندگان اهل روستای نصرآباد گرگان» / احمد خواجه‌نژاد / نشر پیک ریحان

۳. «تابستان ۱۳۶۹: چهل خاطره از لحظه اسارت رزمنده‌های ایرانی» / مرتضی سرهنگی / نشر سوره مهر.
۴. «صدایی که هم‌اکنون می‌شنوید...: مروری بر خاطرات کودکان دهه ۶۰ از جنگ» / زهرا اکبری / نشر صاد.
۵. «کاش این گلوله شلیک نمی‌شد: خاطرات و مستندات انفجار یک گلوله توپ» / اصغر کاظمی / نشر سوره مهر.
۶. «ما هم در جنگ بودیم: روایت‌هایی از زندگی حیوانات در کنار رزمندگان در جنگ تحمیلی» / مرتضی سلطانی / نشر مرز و بوم.
۷. «هدیه‌ای باشد برای تو: خاطرات پشتیبانی مردم کاشان از انقلاب اسلامی و دفاع مقدس» / محمد قاسم‌زاده / نشر راه یار

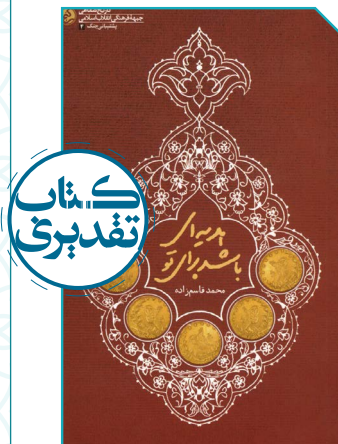

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

کتاب «**کاش این گلوله شلیک نمی‌شد**» به واسطه توجه به موضوعی بکر و کم‌نظیر و تلاش پژوهشی پدیدآورنده برای بازشناسی یک واقعه که با نگاهی جزئی‌نگر و انسانی به ماندگارسازی خاطرات نقش آفرینان و شهدای واقعه پرداخته است، به عنوان اثر برگزیده انتخاب می‌شود.

کتاب «**هدیه‌ای باشد برای تو**» به خاطر ثبت و گردآوری خاطراتی از مردان و زنان گمنام و ناشناخته پشتیبان جنگ و ارائه تصویری زیبا و ملموس از همت مردم کاشان در دوران دفاع مقدس، به عنوان اثر تقدیری معرفی می‌شود.

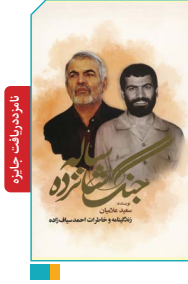
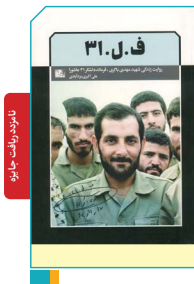
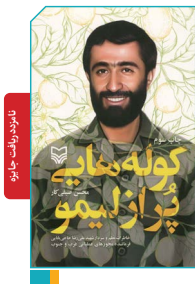
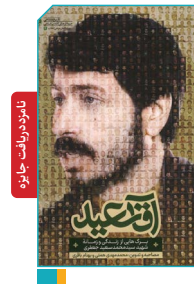
نتایج داوری شاخه زندگینامه مستند

نامزدهای دریافت جایزه

- هیأت داوران شاخه «زندگینامه مستند»، که به لحاظ تعداد منابع، بزرگترین بخش داوری های دوره بیست و یکم جشنواره محسوب می شود، از میان ۴۱۴ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۱۰ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.
۱. «آقا سعید: برگ هایی از زندگی و زمانه شهید سید محمدسعید جعفری» / مصاحبه و تدوین محمد مهدی همتی، با همکاری بهنام باقری / نشر راه یار.
 ۲. «ایستاده تا همیشه: درباره خاطرات احمد متوسلیان در مریوان» / تدوین فاطمه وفایی زاده /

نشر انتشارات ایران. [بخش ویژه کردستان]

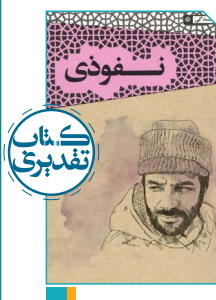
۳. «به من نگو فرمانده: روایتی از زندگی شهید محمود حاج مهدی ئی» / نوشته نجمه السادات موسوی بیوکی / نشر سوره مهر.
۴. «بی نشان: برشی کوتاه از زندگی شهید جاوید الاثر محمود موافق» / تألیف موسسه تفحص سیره شهدای استان گیلان / نشر هشت هزار قهرمان.
۵. «پروانه ای که نخل شد: زندگی نامه شهید عباس شعف، فرمانده گردان میثم تمار لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص)» / نوشته زهرا آقازاده / نشر بیست و هفت بعثت.
۶. «جنگ شانزده ساله: زندگی نامه احمد سیاف زاده» / نوشته سعید علایمان / نشر موسسه شهید حسن باقری.
۷. «عزیز زیبایی من: مستند روایی روزهای پایانی زندگی شهید حاج قاسم سلیمانی» /

- نوشته زینب مولایی/ نشر بنیاد حفظ و نشر آثار شهید سپهبد قاسم سلیمانی. [بخش ویژه سردار شهید قاسم سلیمانی]
۸. «ف.ل. ۳۱»: روایت زندگی شهید مهدی باکری، فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا/ نوشته علی اکبری مزدآبادی/ نشر یا زهرا (س).
۹. «کوله‌هایی پر از لیمو: خاطرات معلم و سردار شهید علی‌رضا حاجی بابایی فرمانده محورهای عملیاتی غرب و جنوب»/ محسن صیفی‌کار/ نشر سوره مهر.
۱۰. «نفوذی: روایتی مستند از زندگی شهید عبدالمحمد سالم، عضو ارشد واحد اطلاعات عملیات قرارگاه نصرت»/ نوشته بهنام باقری/ نشر مرز و بوم.

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

کتاب «آقا سعید» به خاطر طراحی ساختاری استاندارد و منظم برای ارائه مستندات و یافته‌های جامع تحقیقی که منجر به شکل‌گیری تصویری واقع‌گرا و عاری از اغراق از یک شهید نزد خواننده می‌شود به عنوان اثر برگزیده معرفی می‌شود

کتاب «نفوذی» به خاطر ساختار مناسب و پرداخت دقیق به موضوعی بکر و زندگی شهیدی از رسته اطلاعات عملیات با عملکردی متفاوت و جذاب تقدیر می‌شود.

کتاب «ف.ل. ۳۱» به خاطر واقع‌بینی و پرهیز از هرگونه شعار و اغراق و توجه به زندگی حماسی یک فرمانده شاخص دوران دفاع مقدس و ارائه روایتی متکی بر خاطرات افراد نزدیک و همراه با شهید تقدیر می‌شود.

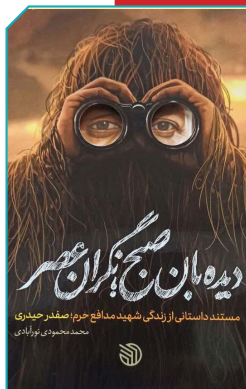
نتایج داوری شاخه زندگینامه داستانی

نامزدهای دریافت جایزه

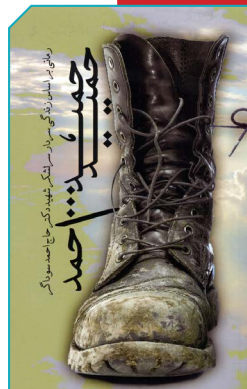
هیأت داوران شاخه «زندگینامه داستانی»، از میان ۶۴ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۴ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

۱. «برادر حنیف: زندگی نامه مستند داستانی شهید نبی الله شاهمرادی» / محمد علی گودینی / نشر انجمن پیشکسوتان سپاس.
۲. «به نام مادر: رمانی بر اساس زندگی خلبان شهید ابوالفضل مهدیار» / سید میثم موسویان / نشر کتاب جمکران.
۳. «حمید، حمید ... احمد: رمانی بر اساس زندگی سردار سرلشکر شهید دکتر حاج احمد سوداگر» / ابراهیم حسن بیگی / نشر صریح.
۴. «دیده بان صبح، نگران عصر: مستند داستانی از زندگی شهید مدافع حرم صفدر حیدری» / محمد محمودی نورآبادی / نشر خط مقدم. [بخش ویژه مدافعان حرم]

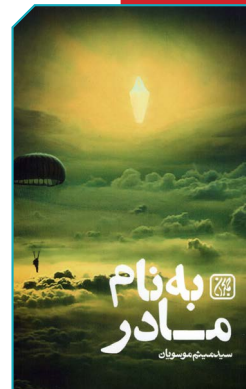
نامزد دریافت جایزه

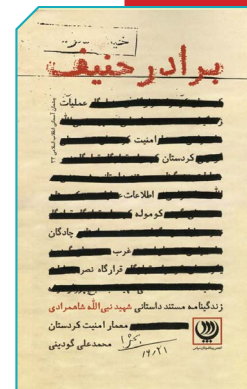
نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

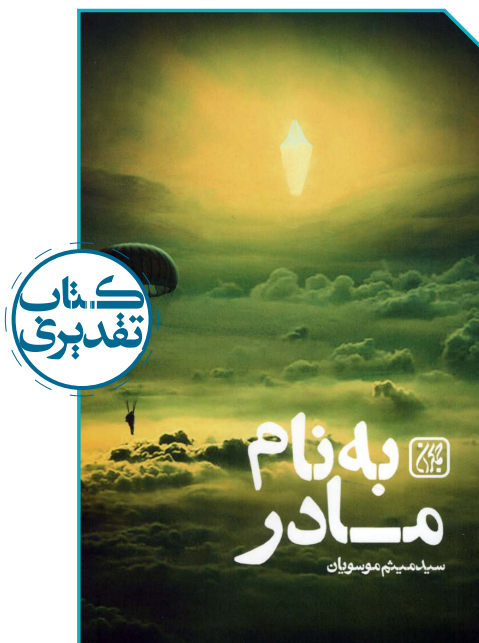

نامزد دریافت جایزه

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

کتاب «**به نام مادر**» به واسطه ارائه روایتی داستانی با فصل بندی مناسب و نثری جذاب همراه با تعلیق از زندگی یک خلبان شهید تقدیر می شود.

نتایج دوری شاخه مجموعه زندگینامه

نامزدهای دریافت جایزه

هیأت داوران شاخه «مجموعه زندگینامه»، از میان ۱۶۱ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۶ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

۱. «این شانزده رفیق: زندگینامه ۱۶ شهید مدافع حرم» / به کوشش سمیه اسلامی / نشر ساری.
[بخش ویژه مدافعان حرم]

۲. «زیرزمین: روایتی از جنگ بر روی سقف خانه‌ها» / فرزانه قائنی / نشر ستارگان درخشان.

۳. «شهدای هندیجان: مروری بر زندگینامه شهدای هندیجان» / عادل شیرالی، نرگس شامحمدی / نشر قدر ولایت.

۴. «لاله‌های کویر: زندگی‌نامه ... جمعی از رزمندگان دفاع مقدس بخش دیهوک شهرستان طبس» / ابوالقاسم احمدی / نشر صریر

۵. «لبخند اشک: خاطرات خواهران چهل تن از شهدای معاصر جهان اسلام (جلد ۱)» / فهیمه سادات موسوی‌نیا / نشر شهید کاظمی

۶. «یاران دبیرستان: خاطرات شهدای مکتب امام صادق (ع) دبیرستان سپاه تهران» / علیرضا اشتیری، داود عطایی کچویی / نشر مرز

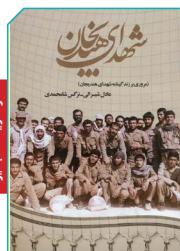
و بوم.

نامزدهای دریافت جایزه

نامزدهای دریافت جایزه

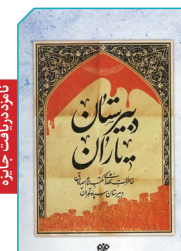
نامزدهای دریافت جایزه

نامزدهای دریافت جایزه

نامزدهای دریافت جایزه

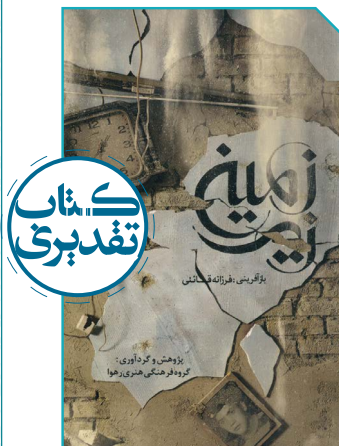
نامزدهای دریافت جایزه

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

جلد یکم از کتاب دو جلدی «**لبخند اشک**» به واسطه انتخاب موضوع ممتاز و جدید که با روایت باورپذیر و صادقانه خواهران شهدا همراه شده است، به عنوان کتاب برگزیده معرفی می‌شود.

کتاب «**زیرزمین**» به واسطه توجه به موضوعی بکر و روی کرد موفق زیرگروه تحقیق برای نزدیکی به موضوع و ارائه روایتی پیراسته و خوش خوان از جنگ شهرها و بمباران مناطق مسکونی توسط دشمن تقدیر می‌شود.

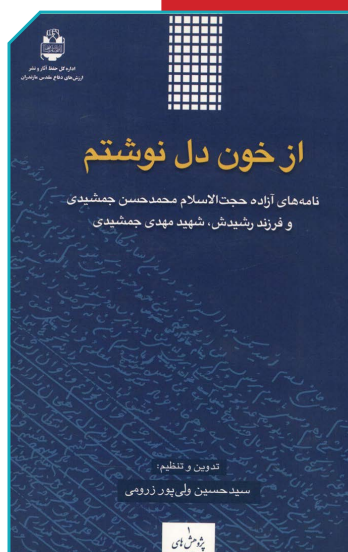
نامزدهای دریافت جایزه

هیأت داوران شاخه «نامه‌ها و وصیت‌نامه‌ها»، از میان ۴۴ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۲ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

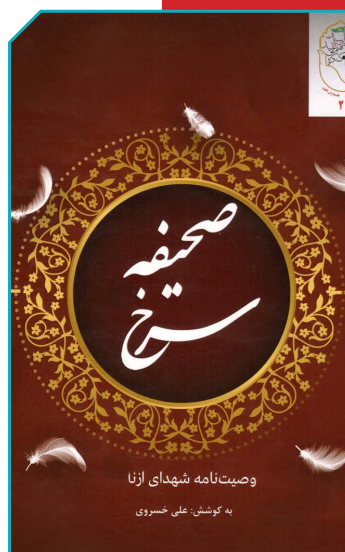
۱. «از خون دل نوشتم: نامه‌های آزاده حجت‌الاسلام محمدحسن جمشیدی و فرزند رشیدش، شهید مهدی جمشیدی» / تدوین و تنظیم سیدحسین ولی‌پور زرومی / نشر سرو سرخ.
۲. «صحیفه سرخ: مجموعه ۸ جلدی وصیت‌نامه شهدای شهرستان‌های استان لرستان» / به کوشش علی خسروی / نشر هاویر.

نتایج داوری شاخه نامه‌ها و وصیت‌نامه‌ها

نامزدهای دریافت جایزه

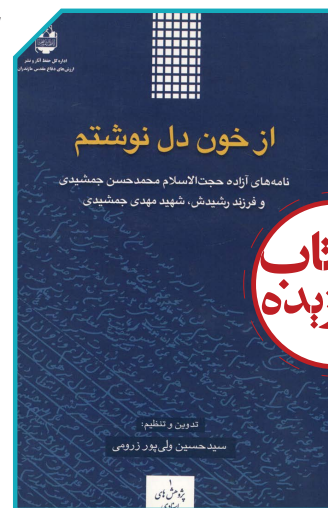

نامزدهای دریافت جایزه

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

کتاب «**از خون دل نوشتم**» به واسطه تدوین و تنظیم هوشمندانه و تاریخ‌مند از نامه‌های برجای مانده از اسرا که با مقدمه گویاساز و کاربردی برای خواننده همراه گشته به عنوان اثر برگزیده معرفی می‌شود.

مجموعه ۸ جلدی «**صحیفه سرخ**» به واسطه آراستگی و دقت و مواظبت اسنادی برای معرفی وصایای برجای مانده از شهدای شهرستان‌های استان لرستان و پرهیز از هرگونه اضافه نویسی و حجم‌افزایی شایسته تقدیر است.

گزارش گروه ادبیات

[داوری ۳۷۶ عنوان کتاب]

بخش ادبیات داستانی

شاخه داستان بلند و رمان [داوری ۴۴ عنوان کتاب]

شاخه مجموعه داستان کوتاه [داوری ۶۸ عنوان کتاب]

بخش شعرونثر

شاخه شعر [داوری ۱۱۷ عنوان کتاب]

شاخه نثر ادبی [داوری ۱۳ عنوان کتاب]

بخش ادبیات نمایشی

شاخه نمایشنامه [داوری ۱۱۸ عنوان کتاب]

شاخه فیلمنامه [داوری ۱۶ عنوان کتاب]

داوران گروه ادبیات

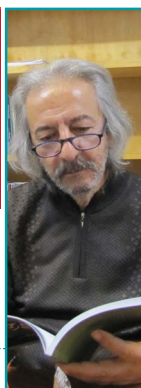
سرگروه ادبیات
ساسان ناطق

■ داوران بخش ادبیات داستانی

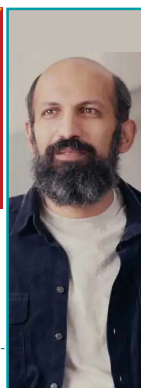
■ شاخه داستان بلند و رمان - شاخه مجموعه داستان کوتاه

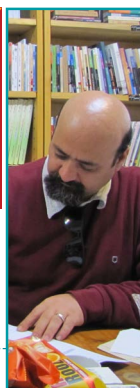
ساسان ناطق

صادق کرم‌فارس

اکبر احسان رضایی

محمد اسماعیل حاجی علیان

تیمور آقا محمدی

داوران بخش شعر و نثر - شاخه شعر. شاخه نثر ادبی

فربا یوسفی

دکتر نفیسه مستشار نظامی

عبدالرحیم سعیدی راد

سعید پیدابالانکی

توحید معصومی نسب

شهرام گرمی

دکتر رحمت امینی

داوران بخش ادبیات نمایشی شاخه نمایشنامه

داوران بخش ادبیات نمایشی شاخه فیلمنامه

مهرداد کورش نیا

انسیه شاه حسینی

سید محمد حسینی

گزارش داوری گروه ادبیات

مقدمه

مقاومت در مقابل زورگویی و تجاوز، وظیفه ای انسانی و ملی است و ملل دنیا همانطور که از آیین ها، ادبیات و خانواده خود در مرزهای فرهنگی صیانت می کنند، از خاک و وطن خود هم در جغرافیای مرزها پاسداری می کنند. وقتی بلوغ نویسندگان و آگاهی مردم از ایستادگی و زندگی در حریم امنیت کامل شود، مقاومت در مرزهای فرهنگی و جغرافیایی، مفهوم ارزشمند و مورد توجه همگان خواهد بود. مفهوم و پیام مقاومت در عصر حاضر، حفظ و احیای غرور ملی است و در این میان، نویسندگان به عنوان سخنگویان جامعه می توانند با تبیین و تعقل، زوایای پید و پنهان ایستادگی را با تصاویر واقعی اما خیال انگیز و هنرمندانه از افتخارآفرینی مردان و زنان ایرانی، به حماسه ای ماندگار در ذهن و زبان جهانیان بدل سازند. نویسندگان همواره می کوشند با ادبیات ماندگار خود، فراموشی را از ملل خود دور سازند و با یادآوری روزهای سخت و تلخ و شاید شیرین، صلح و امنیت را به مخاطبان کلمه هدیه کنند. گروه ادبیات، یکی از گروه های بزرگ و مهم هر جشنواره فرهنگی پیرامون کتاب است. اگر بنا بر

آن باشد که فرهنگ و تاریخ کشورها، برای هر نسلی خواندنی و تأثیرگذار شود، این رسالت ادبیات است که با انواع ادبی نظیر شعر و داستان و رمان، مباحث فرهنگی، اجتماعی و تاریخی را به میان عامه مردم می برد و زندگی آنها را رنگ و لعابی تازه می بخشد. بنابراین بررسی و ارزیابی ادبیات وقایع مهم و تأثیرگذار، همچون دفاع

مقدس، یکی از مأموریت‌های مهم هر نهاد سیاست‌گذار فرهنگی می‌تواند باشد. بررسی آماری، تحلیل‌ها و گزارش نتایج که ذیلاً تقدیم می‌شود نشانگر تلاش گروه داوری ادبیات، با ۶ زیرگروه داستان بلند و رمان، مجموعه داستان کوتاه، شعر، نثر ادبی، نمایشنامه و فیلمنامه در بیست و یکمین دوره جشنواره انتخاب کتاب دفاع مقدس برای ارزیابی ۳۷۶ عنوان کتاب این گروه است.

بررسی آماری

هیأت داوران ۱۵ نفره گروه ادبیات، از میان ۳۷۶ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده (به لحاظ سال انتشار مرتبط و صلاحیت موضوعی) در سه بخش «ادبیات داستانی»، «شعر و نثر»، و «ادبیات نمایشی»، و در شش زیرگروه، طی جلسات متعدد ابتدا با احصای نامزدهای دریافت جایزه، آثار ممتاز این گروه را در شاخه‌های شش‌گانه شناسایی و سپس با دقت ارزیابی کتبی کردند و از میان آنها، با جمع‌بندی آرا در جلسات نهایی، به شرح زیر، آثار برگزیده و تقدیری را انتخاب و معرفی نمودند. اطلاعات دقیق نامزدها، برگزیده‌ها و تقدیری‌ها در بخش «نتایج داوری» این گروه درج شده است.

داوران شاخه «داستان بلند و رمان»، از میان ۴۴ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ابتدا ۴ عنوان از کتاب‌ها را برای نامزدی دریافت جایزه کردند که پس از ارزیابی کتبی آنها، در جلسه نهایی یک عنوان برگزیده و یک عنوان شایسته تقدیر انتخاب شد.

داوران شاخه «مجموعه داستان کوتاه»، از میان ۶۸ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۳ عنوان مجموعه داستان را برای نامزدی دریافت جایزه کردند که پس از ارزیابی کتبی آنها، در جلسه نهایی یک عنوان را شایسته تقدیر تشخیص دادند. این شاخه برگزیده نداشت.

داوران شاخه «شعر»، از میان ۱۱۷ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۷ عنوان از مجموعه شعرها را برای نامزدی دریافت جایزه کردند که پس از ارزیابی کتبی آنها، در جلسه نهایی یک عنوان برگزیده و ۲ عنوان شایسته تقدیر شناخته شد. همچنین مجموعه شعر ۴ جلدی «سوختگان وصل» در جلسه نهایی برای تقدیر انتخاب گردید.

داوران شاخه «نثر ادبی»، از میان ۱۳ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۴ عنوان از کتاب‌ها را برای نامزدی دریافت جایزه کردند که پس از ارزیابی کتبی آنها، در جلسه نهایی یک عنوان برگزیده و یک عنوان شایسته تقدیر انتخاب شد. داوران شاخه «نمایشنامه»، از میان ۱۱۸ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۵ عنوان از نمایشنامه‌ها را برای

نامزدی دریافت جایزه کردند که پس از ارزیابی کتبی آنها، در جلسه نهایی یک عنوان برگزیده و یک عنوان شایسته تقدیر انتخاب شد.

داوران شاخه «فیلمنامه»، از میان ۱۶ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۵ عنوان از فیلمنامه‌ها را برای نامزدی دریافت جایزه معرفی کردند که پس از ارزیابی کتبی آنها، در جلسه نهایی یک عنوان برگزیده و یک عنوان شایسته تقدیر انتخاب شد.

تحلیلی گذر بر انواع ادبی این دوره

در این گزارش کوتاه، کلیاتی از نظرات و دیدگاه‌های هیأت داوران گروه ادبیات در دوره جاری به عنوان تحلیل وضعیت و طرح ضرورت‌ها جهت اطلاع و استفاده کارشناسان، پدیدآورندگان آثار و ناشران محترم ارائه می‌شود:

بخش ادبیات داستانی

۱. با وجود گذر از دوره تبلیغی جنگ، هنوز رنگ و بوی شعار و کلیشه در بعضی آثار دیده می‌شود.
۲. تعداد آثار این دوره به نسبت دوره‌های قبل، نشان دهنده کاهش چشمگیر در تولید مجموعه داستان است.
۳. رویکرد ناشران و نویسندگان بعضی از مراکز استانی بیشتر به سمت کتاب‌سازی رفته، منجر به تولید آثار متوسط و ضعیف شده است.
۴. به نظر می‌رسد بعضی از نویسندگان به تعریف و درک درستی از داستان و رمان دست نیافته، خاطرات مستند با دستمایه‌های ادبی را مترادف با داستان و رمان تلقی نموده‌اند.
۵. هرچند عدم حضور ناشران و نویسندگان صاحب نام به چشم می‌آید، اما آثار شرکت داده شده در بخش رمان نسبت به مجموعه داستان، در نگاه داوران از مقبولیت مناسب و بهتری برخوردار بود.
۶. هرچند اندک اما نوآوری در روایت و مسئله‌مندی و توجه نویسندگان رمان به سوژه‌ها و مضامین تازه‌تر، جای خوشحالی و امیدواری دارد.

- ۷. نکات تحلیلی زیر، به عنوان علت های برخی از نارسایی ها، برآمده از بررسی های آثار ادبیات داستانی این دوره و نیز شناخت داوران از فضای اداری و اجتماعی مرتبط با آن است:
 - کاستی مشهود در علاقمندی نویسندگان نسبت به تولید آثار جنگ و دفاع مقدس و تغییر نگرش آنان.
 - فقدان همسویی بخشی از جامعه نویسندگان و ناشران در همراهی با نهادها و سازمان های دخیل به دلیل تغییرات اجتماعی جامعه.
 - نداشتن تطابق شعار و رفتار مسئولان امر در ورود به اتفاق بزرگی چون جنگ و دفاع مقدس و ایجاد دوگانگی در نویسندگان و سرخوردگی آنان.
 - عدم برخورداری از تجربه و توانایی کافی در بخشی از جامعه نویسندگان و ناشران در پرداختن به امر مهم دفاع مقدس.
 - فقدان برخورداری تعدادی از مراکز استانی از نیروی انسانی متخصص در تشخیص داستان از ناداستان و خاطره.
 - نبود یا کمبود همکاری بعضی از مراکز ستادی و استانی در همکاری با نویسندگان کاربلد.
 - نبود زیست تجربی در نویسندگان عمدتاً جوان مراکز استانی.

بخش شعر و نثر

- ۱. ■ ظاهراً رویدادهایی مانند برگزاری جشنواره انتخاب کتاب سال دفاع مقدس یا کنگره های شعر دفاع مقدس، تنها انگیزه ای است که برخی شاعران یا برخی کتاب سازان را به انتشار کتابی در این موضوع سوق می دهد و این در حالی است که موضوع دفاع مقدس، هنوز به نحوی، موثرترین موضوع در زندگی روزمره ماست.
- ۲. ■ سفارش چاپ کتاب شعر، به هر منظور، امروزه چندان جریان ساز نیست، و صرفاً شاید برای یک شاعر به یک رزومه سازمانی تبدیل شده است. مسلم است که چنین فرآیندی در میان مردم نفوذ و نشر چندان نخواهد داشت.
- ۳. ■ شعرهای موجود، برآیند حضور مردم در صحنه نیستند. مردمی که روزی خودشان رقم زننده افتخارات بزرگ در میدان جنگ و دفاع از خاک وطن شان بودند، امروزه موضوع های دیگری در زندگی دارند که خواه ناخواه جایگزین این موضوع شده است.
- ۴. ■ تعداد کم کتاب ها و کیفیت تقریباً غیرقابل دفاع اکثر آنها، حاکمیت «سفارش خارجی» و نه «سفارش درونی» شاعران را به وضوح نشان می دهد، از جمله آسیب هایی است که بیشتر محصول نبود روند طبیعی شاعری است.

- ۵. کتاب‌های امسال غالباً گزیده شعرهایی بودند که یا از جشنواره‌ای فراهم آمدند یا از استان‌ها به صورت سفارش‌های کاری از سوی یک سازمان یا نهاد بودند.
- ۶. برخی کتاب‌ها نیم یا بخشی‌شان شعر دفاع مقدس بودند، هر چند متولی دفاع مقدسی داشتند اما مشخص بود که بدون کارشناسی اولیه چاپ شده‌اند.
- ۷. نثر ادبی و قطعات ادبی، به رغم داشتن پیشینه فاخر در ادبیات فارسی، امروزه مهجور است و تنها در دل نوشته‌های شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی و وبی (غیر کتاب) بروز و ظهور دارد، اما از اینکه برخی ناشران (هر چند نهادی و دولتی) به نشر کتاب در این حوزه مبادرت کرده بودند، جای خوشحالی دارد.

بخش ادبیات نمایشی (نمایشنامه - فیلمنامه)

- ۱. نمایشنامه از دشوارترین انواع ادبی جهان است و نوشتن نمایشنامه با همه ارزش‌های فنی و ادبی، کاری سخت و دشوار است و مخاطبان خاص خود را دارد. وجود تعداد زیاد نمایشنامه در این دوره (۱۱۸ عنوان) از این حیث مایه تعجب شد. اما متأسفانه در اکثریت آثار، از کیفیت خوبی برخوردار نبودند.
- ۲. حضور باتجربه‌ها و حرفه‌ای‌ها در آثاری که ملاحظه شد بسیار کم‌رنگ بود هر چند تعداد چشم‌گیر نویسنده‌های جوان خودنمایی می‌کرد. که محسنات و آسیب‌های خودش را در پی دارد.
- ۳. فقدان ناشران خصوصی، در برابر ناشران دولتی بسیار مشهود بود، که تحت تأثیر ضعف ساخت فیلم و اجرای نمایش در فضای اجتماعی کنونی قرار دارد.
- ۴. در دیالوگ‌نویسی‌ها، شخصیت‌پردازی‌ها و طرح و پلات این آثار ضعف‌های مشهودی وجود دارد.
- ۵. خلاقیت و بداعت کمتری در ساختارهای این گونه‌های ادبیات نمایشی دیده می‌شود.
- ۶. به نظر می‌رسد عجله در چاپ کتاب‌ها و نبود کارشناسی‌های معتبر در پشت آنها، به ضعف این آثار دامن زده باشد.
- ۷. ضعف در مضامین نمایشنامه‌ها و فیلمنامه‌ها مشهود است و اکثراً سطحی و شعارزده هستند.
- ۸. در میان این همه آثار فیلمنامه، هنوز یک فیلمنامه نداریم که به آن قوام استاندارد فیلمنامه‌نویسی رسیده باشد.
- ۹. رها کردن سوژه‌های خوب، بهتر از خراب کردن آنهاست.

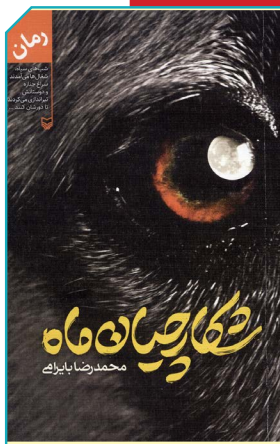
نامزدهای دریافت جایزه

داوران شاخه «داستان بلند و رمان»، از میان ۴۴ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۴ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

۱. «از من خدا حافظ» / محمدرضا یزدانی نژاد / نشر کتابستان معرفت.
۲. «بوماران» / محبوبه حاجیان نژاد / نشر سوره مهر.
۳. «سفر به آتش» / مریم مطهری راد / دفتر نشر معارف.
۴. «شکارچیان ماه» / محمدرضا بایرامی / نشر سوره مهر.

نتایج داوری شاخه داستان بلند و رمان

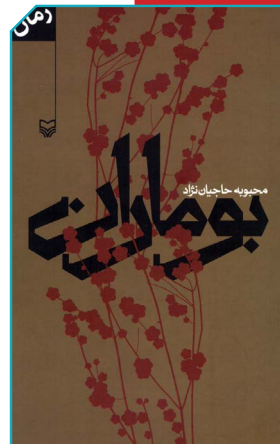
نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

رمان «**شکارچیان ماه**» برای روایت زیبا، خوش ساخت و تأثیرگذار و پرکشش از جنگ، و برخورداری از نثر داستانی روان و شخصیت‌های پویا، و روایت دشواری‌های کار نیروهای اطلاعات عملیات برگزیده می‌شود.

رمان «**سفر به آتش**» داستانی خوش ساخت و خوش خوان است و تلاش‌های نویسنده در فضا سازی برای روایت یک دفاع مردمی در جنگ شایسته تقدیر است.

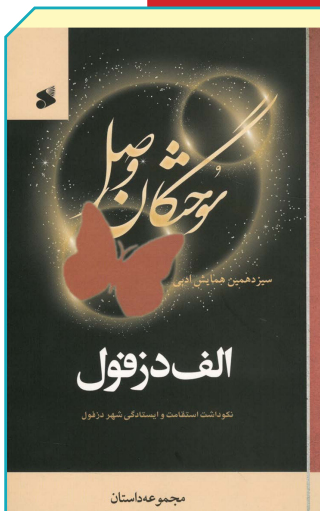
نتایج داوری شاخه مجموعه داستان کوتاه

نامزدهای دریافت جایزه

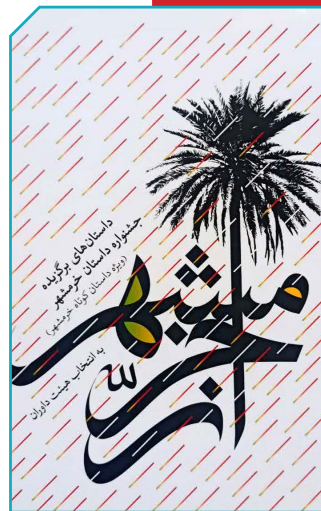
داوران شاخه «مجموعه داستان کوتاه»، از میان ۶۸ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۲ عنوان مجموعه داستان زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

۱. «از خرمشهر ... داستان‌های برگزیده ... ویژه خرمشهر» / [کار گروهی]؛ به انتخاب هیأت داوران جایزه ادبی یوسف / نشر صریح.
۲. «سوختگان وصل: مجموعه داستان (۵ جلد). با تأکید بر مجلد «الف. دزفول»» / [کار گروهی]؛ گردآوری سعید حدادیان، فاطمه نانی‌زاد / شرکت چاپ و نشر بین‌الملل.

نامزد دریافت جایزه

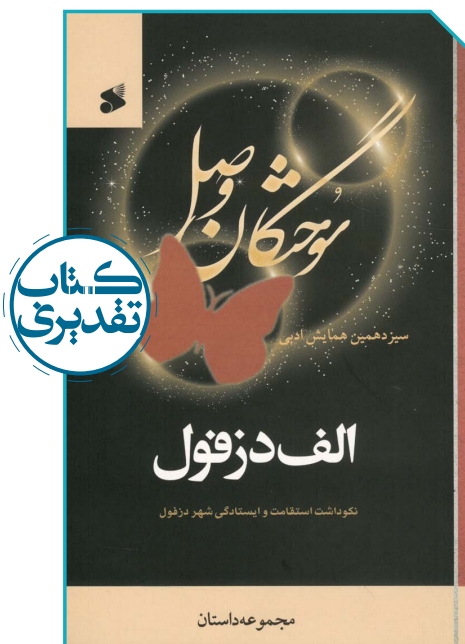

نامزد دریافت جایزه

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

مجموعه داستان ۵ جلدی «سوختگان وصل» با تأکید بر کتاب «الف دزفول» که به مقاومت شهر دزفول در برابر تجاوز مکرر عراق پرداخته و از داستان‌هایی با ساختار جذاب و ماندگار تشکیل شده، برای بهره‌مندی از تنوع موضوعات و شخصیت‌ها و توجه به بوم و جغرافیا و استفاده از ظرفیت داستان‌نویسی کشور تقدیر می‌شود.

نتایج داوری شاخه شعر

نامزدهای دریافت جایزه

داوران شاخه «شعر»، از میان ۱۱۷ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۷ عنوان مجموعه شعر زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

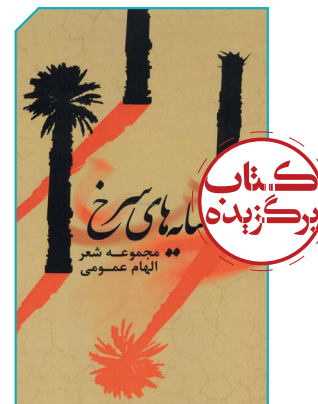
۱. «آنجا: مجموعه رباعی و دوبیتی» / حسن دارند / نشر صریح.
۲. «این فصل چنم است» / شعبان کرمدخت / نشر نماشون.
۳. «در خون زلال کربلا ریشه ماست» / محمدرضا سهرابی نژاد / نشر صریح.

۴. «دیو اوژن» / غلامرضا کافی / نشر صریح. [بخش ویژه سردار شهید قاسم سلیمانی]
۵. «سایه‌های سرخ» / الهام عمومی / نشر امتیاز.
۶. «سرمه‌دان» / عالیه مهرابی / نشر چشم و چراغ.
۷. «سوختگان وصل: مجموعه شعر (۵ جلد). با تأکید بر مجلد «الف. دزفول» / [کار گروهی]: گردآوری سعید حدادیان، فاطمه نانی‌زاد / شرکت چاپ و نشر بین‌الملل.

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

مجموعه شعر «**سایه‌های سرخ**» به خاطر دقت در کاربرد عناصر شعر و خلاقیت‌های مضمونی و تنوع قالب و پرهیز از نگاه شعاری و دوری از زاویه دید تکراری و سرک کشیدن به گم‌گوشه‌های جنگ، برگزیده می‌شود.

مجموعه شعر «**سرمه‌دان**» به سبب خلاقیت و تنوع در موضوعات ارزشی و انقلابی، بدون شعارزدگی، زبان سالم و مضمون‌سازی‌ها و ترکیب‌سازی‌های خوب تقدیر می‌شود.

کتاب «**در خون زلال کربلا ریشه ماست**» برای رقم زدن تنوع موضوعات حماسی ملی و میهنی در شعر، که گاهی با لحن طنزآمیز همراه است و وجود خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها قابل تقدیر است.

همچنین به تشخیص و انتخاب داوران این گروه، مجموعه شعر ۵ جلدی «**سوختگان وصل**» در کنار مجموعه داستان ۵ جلدی، که توسط داوران «شاخه مجموعه داستان کوتاه» انتخاب شده، به صورت مشترک تقدیر خواهند شد.

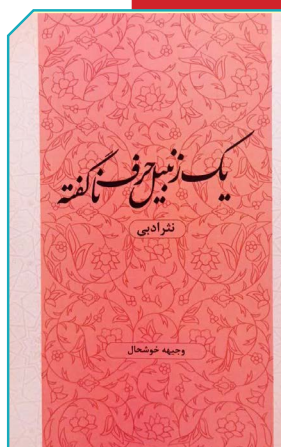
نتایج داوری شاخه نثر ادبی

نامزدهای دریافت جایزه

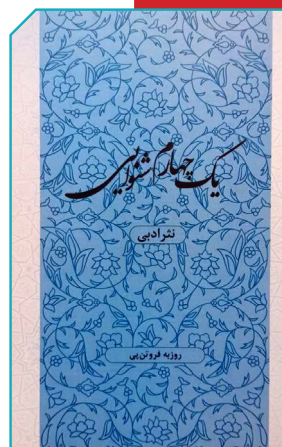
داوران شاخه «نثر ادبی»، از میان ۱۳ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۴ عنوان مجموعه نثر ادبی زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

۱. «ای کاش مثل تو بودم!» / سید حبیب حبیب پور / نشر صریر.
۲. «با بهار پیاده می‌روم» / فرامرز محمدی پور / نشر رج.
۳. «یک چهارم شنوایی» / روزبه فروتن پی / نشر رج.
۴. «یک زنبیل حرف ناگفته» / وجیهه خوشحال / نشر رج.

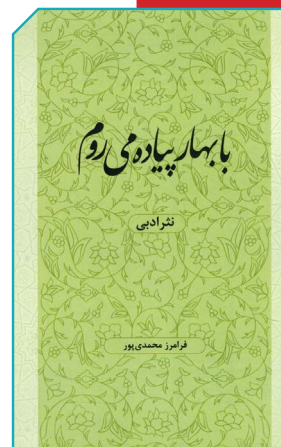
نامزد دریافت جایزه

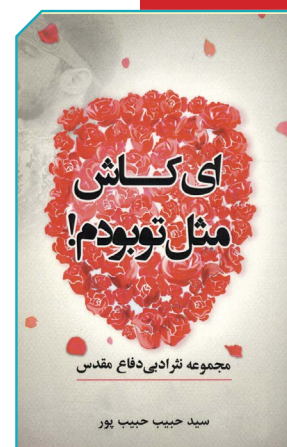
نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

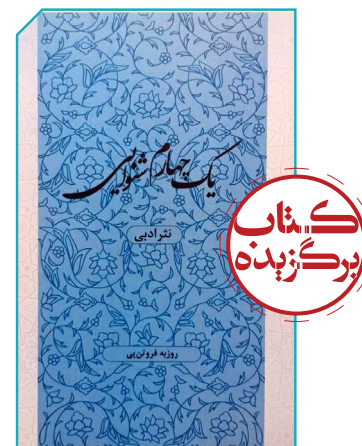

نامزد دریافت جایزه

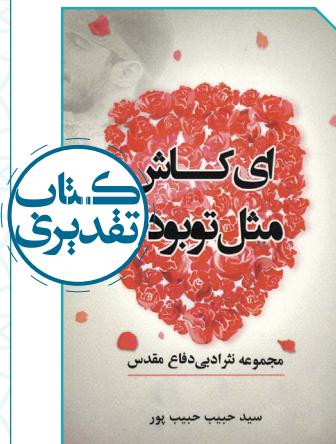

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

کتاب «**یک چهارم شنوایی**» برای داشتن زبان نثری خوب و نوآوری‌ها و استفاده از تخیل شاعرانه و تنوع زاویه دید و موضوعات دفاع مقدس، و برخورداری از تصاویر خیال انگیز در قطعات برگزیده می‌شود.

کتاب «**ای کاش مثل تو بودم**» برای اندیشه‌ورزی مناسب و درونمایه خوب و داشتن خلاقیت و نوآوری در موضوعات و مضامین و توجه به عناصر خیال تقدیر می‌شود.

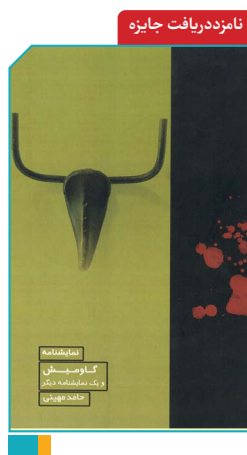

نتایج داوری شاخه نمایشنامه

نامزدهای دریافت جایزه

داوران شاخه «نمایشنامه»، از میان ۱۱۸ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۵ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

۱. «روز قاسم» / اصغر گروسی / نشر هنر دفاع.
۲. «سیاوش» / لیلا روغن‌گیر قزوینی / نشر صریر.
۳. «فرنگیس: براساس کتاب فرنگیس» / محسن عظیمی / نشر هنر دفاع.
۴. «گاو میش، ضریه: دو نمایشنامه» / حامد مهینی / نشر پلاک عشق.
۵. «ما پنج نفر بودیم» / رضا صابری / نشر هنر دفاع.

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

کتاب «**روز قاسم**» به لحاظ داشتن سوژه خوب، پرداخت شخصیت‌های قابل باور در قالب یک اثر رئالیستی، و قصه جذاب و دیالوگ‌های قوی و روان، و مضمون و محتوای مناسب، و پیوند داستان با مجلس تعزیه، برگزیده می‌شود.

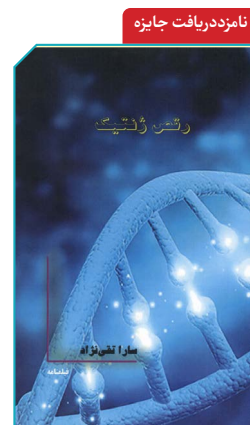
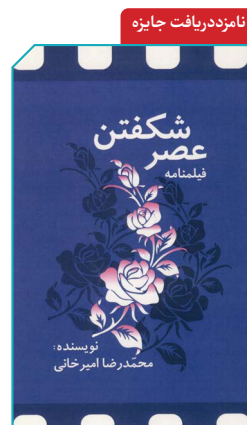
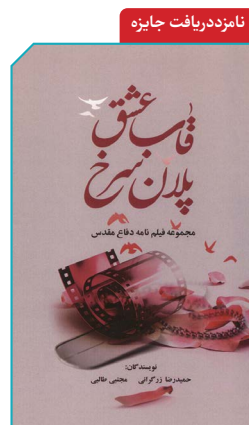

مجموعه دو نمایشنامه «**گاو میش و ضریره**» برای پرداختن به فرهنگ و آداب و رسوم بومی، و داشتن شخصیت‌پردازی تأثیرگذار در قالب یک طرح قدرتمند و قصه پرکشش، و به عنوان اثری منسجم و روان تقدیر می‌شود.

نتایج داوری شاخه فیلمنامه

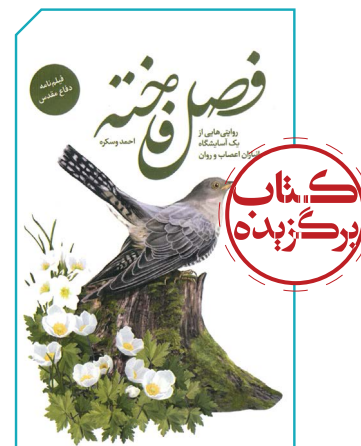
نامزدهای دریافت جایزه

- داوران شاخه «فیلمنامه»، از میان ۱۶ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این زیرگروه، ۵ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.
۱. «رقص ژنتیک» / سارا تقی نژاد / نشر قلاویزان.
۲. «عصر شکفتن» / محمدرضا امیرخانی / نشر خط شکنان.
۳. «فصل فاخته: روایت‌هایی از یک آسایشگاه جانبازان اعصاب و روان» / احمد وسکره / نشر سرو سرخ.
۴. «قاب عشق، پلان سرخ... مجموعه فیلم‌نامه دفاع مقدس» / حمیدرضا زرگرانی، مجتبی طالبی / نشر نورالشهدا.
۵. «مجموعه فیلم‌نامه‌های کوتاه دفاع مقدس و مقاومت: شهادت قلم (۳ جلد)» / گردآورنده محمد کریمی / نشر وثوق.

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

فیلمنامه «**فصل فاخته**» به خاطر موضوعات و توصیف‌ها و موقعیت‌های جذاب و خلاقانه و قابل تبدیل به یک کار سینمایی خوب برگزیده می‌شود.

کتاب سه جلدی «**مجموعه فیلمنامه کوتاه دفاع مقدس**» با عنوان عمومی «**شهادت قلم**» با تأکید بر جلد اول، برای داشتن فرم مناسب و مضامین متفاوت و خوب برای تولید تقدیر می‌شود.

گزارش گروه هنرها

[داوری ۵۴۴ عنوان کتاب]

شاخه مجموعه های هنری

[داوری ۵۷ عنوان کتاب]

شاخه تصویرگری کتاب کودک

[داوری ۸۶ عنوان کتاب]

شاخه طرح جلدها

[داوری ۴۲۴ عنوان کتاب]

داوران گروه هنرها

سرگروه هنرها
دکتر مینو خانی

داوران شاخه مجموعه های هنری. تصویرگری کتاب کودک. طرح جلدها

دکتر بهنام زنگی

دکتر مینو خانی

دکتر پرویز اقبالی

گزارش دوری گروه هنرها

مقدمه

کتاب‌ها یکی از محمل‌های تجلی آثار هنری هستند. مجموعه‌سازی از هنرها، تصویرگری کتاب کودک و طرح جلد آثار در زمره این هنرهاست که در فرآیند نشر کتاب جایگاهی ویژه دارند و هر کدام در جای خود دارای نقش آفرینی و اهمیت خاص هستند.

مجموعه‌های هنری می‌توانند بسان یک مخزن آرشیوی، تلاش‌های هنری یک دوره تاریخی یا هنرمندان نامدار را برای آیندگان حفظ کنند و در نبود اصل آثار هنری، به پژوهشگران برای بررسی این آثار یاری رسانند. هرچند به رغم وجود چنین ضرورت‌هایی، الگوی مشخصی برای نشر مجموعه‌های هنری پیش روی ما قرار ندارد و هر ناشری با ذوق‌ورزی‌های خود پای کار نشر این مجموعه‌ها آمده است.

کتاب‌های دفاع مقدس از این قاعده مستثنا نیستند. از ابتدای جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، آثار هنری متعدد، به‌ویژه آثار تجسمی همچون نقاشی، گرافیک، نگارگری، خوشنویسی، آثار حجمی و ... در موضوع دفاع مقدس و ایثارگری شهیدان و رزمندگان خلق شده است که هنوز مجموعه‌های

کاملی از اینها در قالب کتاب در دست نداریم و پژوهشگران و علاقمندان این حوزه موضوعی، دسترسی ناقصی به این آثار دارند. جشنواره انتخاب کتاب دفاع مقدس بهانه‌ای برای پرداختن به این آثار است و طی آن، تلاش‌های هنری هنرمندان کشورمان را در سال ۱۴۰۱ و در نشر مجموعه‌های هنری، تصویرگری‌های کتاب کودک و طرح جلد آثار بررسی و ارزیابی شده است.

بررسی آماری

بررسی‌های آماری نشان می‌دهد حاصل تلاش داوران «گروه هنرها» در این دوره، ارزیابی ۵۴۵ عنوان کتاب رسیده به دبیرخانه و تأیید شده

(به لحاظ سال نشر مرتبط و صلاحیت موضوعی) در سه زیرگروه یا شاخه موضوعی است که پس از احصای نامزدهای دریافت جوایز در جلسات کارشناسی، این آثار با دقت ارزیابی کتبی شده و آثار ممتاز هر گروه در جمع‌بندی آراء، با رأی هیأت داوران مشخص گردیده‌اند. بدین ترتیب هیأت داوران شاخه «مجموعه‌های هنری»، از میان ۱۰ عنوان کتاب این شاخه موضوعی، ابتدا ۳۱ عنوان کتاب را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب و سپس از میان آنها، با ارزیابی کتبی و اجماع کارشناسی، یک عنوان برگزیده و یک عنوان تقدیری انتخاب شد. همچنین در شاخه «تصویرگری کتاب کودک و نوجوان»، از میان ۱۱۰ عنوان کتاب مصور کودک و نوجوان (البته عموماً کودک)، با تأکید بر انتخاب تصویرگر از میان کتاب‌های خوب در محتوا و تأیید شده توسط داوران «گروه آثار کودک و نوجوان» ابتدا ۶ عنوان کتاب به عنوان نامزدهای دریافت جایزه انتخاب، و سپس از میان آنها، با ارزیابی کتبی و اجماع کارشناسی، یک عنوان برگزیده و یک عنوان تقدیری انتخاب شد. نیز در شاخه «طرح جلد کتاب»، از میان طرح جلد ۴۲۴ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، که در محتوای خود توسط سایر گروه‌های داوری، به عنوان «کتاب خوب» انتخاب شده بودند، ۴ عنوان کتاب به عنوان نامزد دریافت جایزه انتخاب، و سپس با ارزیابی کتبی، طرح جلد یک کتاب به عنوان برگزیده و یک کتاب دیگر به عنوان تقدیری انتخاب شد.

نکات مورد توجه داوران در تحلیل آثار گروه هنرها

بعد از برگزاری جلسات داوری آثار بخش هنر شامل: مجموعه های هنری، تصویرسازی کتاب کودک و طرح جلدها نظر گروه داوری به شرح زیر اعلام می شود.

الف) درباره مجموعه های هنری

۱. در اغلب مجموعه عکس ها، کیفیت نامناسب عکس های منتشر شده یکی از اشکالات عمده بود.
۲. غلبه مجموعه عکس بر گونه های دیگر هنری همچون نقاشی و گرافیک مشهود بود. این ضعف در بخش نقاشی و گرافیک مانع از دسترسی مخاطب خاص، خصوصا پژوهشگران برای انجام کارهای پژوهشی است.
۳. نبود مقدمه مناسب برای تبیین چگونگی انتخاب آثار از دیگر ایرادات است. مقدمه اغلب مجموعه ها شعارزده است در حالی که باید در راستای دلایل انتخاب آثار و ضرورت انتشار آن باشد تا مخاطب با آگاهی از دلایل آن را ببیند و بررسی کند.
۴. استفاده از تصاویر تکراری در برخی منتشرات جدا از هم مشهود بود.
۵. انتشار مجموعه عکس ها حاصل تلاش توأمان عکاس و ناشر آن کتاب است، و بهتر آن بود که هنرمندی عکاسان در چنین برنامه هایی دیده می شدند. با وجود این، در آثاری که مجموعه ای از عکاسان در آن مشارکت دارند، به ناچار این ناشر یا اهتمام کننده است که مورد توجه قرار خواهد گرفت.
۶. نبود اطلاعات کافی جهت انجام کار پژوهشی در اکثر مجموعه های هنری مشهود بود.

ب) درباره تصویرسازی کتاب های کودک و نوجوان

- نحوه انتخاب آثار

۱. تصویرسازی ها ابتدا بر اساس رابطه میان متن و تصویر مورد ارزیابی قرار گرفتند.
۲. سپس هر تصویرسازی بر اساس ارتباط با مخاطب از نظر سطح سنی ارزش گذاری شد.

- ۳. در مرحله بعد، با توجه به دو مورد قبلی لحن تصویر شامل ساختار طراحی و تکنیک اجرایی آن مورد داوری قرار گرفت. همچنین میزان مکمل بودن موارد فوق مد نظر بود.
- ۴. در مرحله آخر، توجه تصویرساز به نحوه ترکیب بندی آثار با توجه به نوع فضایی که به متن داده بود مورد توجه قرار گرفت تا بتوان میزان درک ارتباط تصویر و متن را ارزیابی کرد.

- نکات مهم در تصویرسازی کتاب کودک و نوجوان:

- ۱. کم توجهی به ساختار طراحی که در آن نحوه خلاصه کردن فرم‌ها با توجه به سن مخاطب مطرح است.
- ۲. عدم توجه کافی به فضای حاکم بر محتوا، خصوصاً داستان‌ها، بر اساس رابطه آن با شخصیت‌های اصلی روایت اشکال دیگر این بخش بود.
- ۳. ارتباط ضعیف تکنیک با محتوای داستان از یک طرف و عدم توجه کافی به نوع ارتباط تکنیک با ساختار طراحی اشکال عمده آثار تصویرسازی بود.

ج) درباره طراحی جلد‌ها

- ۱. مشابهت موضوعی کتاب‌های دفاع مقدس با یکدیگر باعث تکراری شدن عناصر بصری یا کلیشه شدن آنها شده است. این مساله از طریق گسترده‌تر کردن دایره طراحان و تاکید بر تازگی طراحی می‌تواند جبران شود.
- ۲. فقدان ساختار هویت‌مند بصری (یونیفورم) در آثار ناشران یکی از مسائل مهم طراحی جلد است. به همین دلیل توصیه می‌شود هر ناشری یا هر نوع و گروهی از آثار هر ناشری با ساختار و یونیفورم مشخص تولید شود.
- ۳. عامل نوشتار (فونت، تایپوگرافی، طراحی حروف) در کتاب‌آرایی بسیار مهم و اثربخش است. تاکید می‌شود نگاه به عامل نوشتار و استفاده از آن با آگاهی و توجه به «ظرفیت‌های بصری» و «خوانایی نوشتار» صورت پذیرد.
- ۴. موفق‌ترین کتاب‌های منتشرشده آنهایی هستند که به مساله خلاقیت توجه کافی داشته‌اند. حجم زیاد کتاب‌های منتشر شده و رقابت فشرده بین آثار ایجاب می‌کند هنرمندان طراح و ناشران توجه لازم و کافی به کارکرد خلاقیت در طراحی و کتاب‌آرایی داشته باشند.

- ۵. فناوری‌های چاپ و نرم‌افزارهای گرافیکی مسیر خلق آثار بدیع، تازه و جذاب را هموار ساخته است. توصیه می‌شود ناشران و طراحان آشنایی و بهره‌برداری کافی از این فرآیندها داشته باشند.
- ۶. تمامی توصیه‌های فوق در هماهنگ‌سازی و مناسب‌سازی با مخاطب و موضوع معنا پیدا می‌کند. بنابراین توصیه می‌شود ناشر و طراح با شناخت کامل از محتوا، زبان و بیان آن و گروه مخاطبان کتاب نسبت به خلق اثر مبادرت ورزد.
- ۷. تجربه کاربر مساله مهمی در کتاب‌آرایی است. رفتار مخاطب و درک درست تجربه کاربری در روند مطالعه مساله تعیین‌کننده در انتشار کتاب است. بنابراین ضروری است ناشران و طراحان به این امر نیز دقت کافی و وافی داشته باشند.

نتایج داوری شاخه مجموعه‌های هنری

نامزدهای دریافت جایزه

هیأت داوران شاخه «مجموعه‌های هنری»، از میان ۱۰ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، ۳ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

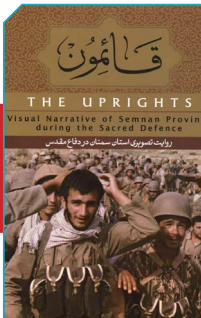
۱. «سرو روان: وداع تاریخی مردم در تشییع باشکوه حاج قاسم سلیمانی» / [کار گروهی]، مدیریت هنری و مجری طرح: بنیاد فرهنگی روایت فتح/ نشر بنیاد حفظ و نشر آثار سپهبد شهید قاسم سلیمانی. [مربوط به بخش ویژه سردار شهید قاسم سلیمانی].

۲. «قائمون: روایت تصویری استان سمنان در دفاع مقدس» / به کوشش فرهاد سلیمانی، حسین بهرامی، مجتبی کوچکی/ نشر انجمن عکاسان انقلاب و دفاع مقدس.

۳. «هم پای نور: فرآیند آفرینش هنری ... مجموعه تابلوهای آسمان حسین و هم پای نور» / عبدالحمید قدیریان/ نشر سوره مهر.

نامزد دریافت جایزه

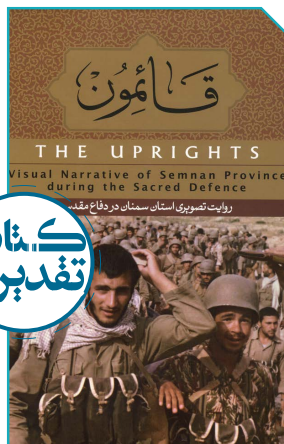
نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

کتاب «هم‌پای نور» به دلیل مستندسازی دانش و تجربه یک هنرمند، و شرح تجربه زیسته چهل سال و اندی نقاش شاخص انقلاب اسلامی و دفاع مقدس عبدالحمید قدیریان، نیز برای ارزش افزوده‌های پژوهشی آن برگزیده می‌شود.

مجموعه عکس‌های «قائمون» برای تلاش در حفظ تصویری ارزش‌های دفاع مقدس، و به دلیل فایده‌مندی در روایت جامع و تصویری یک استان در دفاع مقدس و کیفیت مطلوب عکس‌های مندرج در کتاب و توجه به الزامات نشر مجموعه عکس‌ها تقدیر می‌شود.

نتایج داوری شاخه تصویرگری کتاب کودک

نامزدهای دریافت جایزه

هیأت داوران شاخه «تصویرگری کتاب کودک و نوجوان»، از میان ۱۱۰ عنوان کتاب مصور کودک و نوجوان (البته عموماً کودک) که به دبیرخانه رسیده و تأیید شده بود، با تأکید بر انتخاب تصویرگر از میان کتاب‌های خوب در محتوا و تأیید شده توسط داوران «گروه آثار کودک و نوجوان» ۶ عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزدهای دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

۱. «از چیزی نمی‌ترسیدم (پی‌نما): زندگی‌نامه خودنوشت قاسم سلیمانی تصویرگر حمیدرضا گلین امیریان»/ بنیاد حفظ و نشر آثار سپهبد شهید قاسم سلیمانی. [مربوط به بخش ویژه سردار

شهید قاسم سلیمانی].

۲. «دختر رودخانه‌ها»/ تصویرگر زهره یاری/ نشر یاران رضا (ع).

۳. «دیو سیاه»/ تصویرگر ناهید سلیمانی/ نشر پلاک عشق.

۴. «سیب آخر»/ تصویرگر وحید خاتمی/ نشر راه یار. [مربوط به بخش ویژه سردار شهید قاسم سلیمانی].

۵. «قهرمان»/ تصویرگر سارا دستمالچیان/ نشر کتاب جمکران. [مربوط به بخش ویژه سردار شهید قاسم سلیمانی].

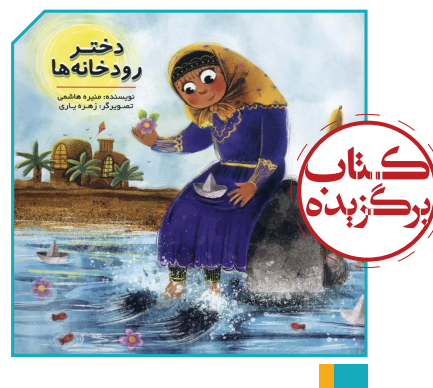
۶. «کوچک مرد»/ تصویرگر سعید شمس/ نشر بنیاد حفظ و نشر آثار سپهبد شهید قاسم سلیمانی. [مربوط به بخش ویژه سردار شهید قاسم

سلیمانی].

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

تصویرگری کتاب داستان کودک «**دختر رودخانه‌ها**» برای اجرای هویت تصویری مناسب داستان، و نمایش رابطه میان فضا و هویت بومی مردم جنوب با شخصیت‌های داستانی و اجرای تکنیک خوب و ساختار قوی، و نیز صفحه‌آرایی مناسب برگزیده می‌شود.

تصویرگری کتاب شعر کودک «**دیو سیاه**» برای اجرای لحن و تکنیک مناسب و مرتبط با موضوع کتاب و رده سنی آن تقدیر می‌شود.

نتایج داوری شاخه طرح جلدها

نامزدهای دریافت جایزه

هیأت داوران شاخه «طرح جلد کتاب»، از میان طرح جلد ۴۲۴ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، که در محتوای خود توسط سایر گروه‌های داوری، به عنوان «کتاب خوب» انتخاب شده بودند، ۴ عنوان کتاب زیر را برای نامزدی دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

۱. «بوماران» / طراح جلد رسول کمالی / نشر سوره مهر.
۲. «بوی نم باروت» / طراح جلد حامد مغروری / نشر خط مقدم.
۳. «سفر به روزهای جنگ» / طراح جلد سیدهادی قادری / نشر خط مقدم.
۴. «ما هم جنگیدیم» / طراح جلد رسول خسرویگی / نشر راه یار.

نامزد دریافت جایزه

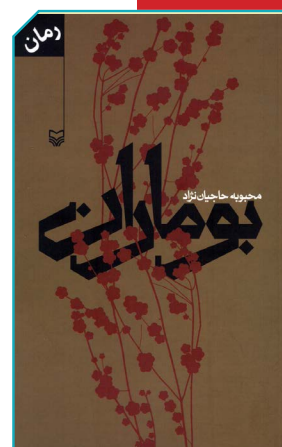
نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

طرح جلد کتاب «**ما هم جنگیدیم**» از نظر خلاقیت در ترسیم حروف عنوان کتاب (استفاده از سوزن دوزی و کارهای زنانه در طرح عنوان)، انتخاب مناسب عناصر بصری مرتبط با متن، انتخاب زمینه مرتبط با محتوا برای جلد، و طراحی خلاقانه و جذاب برگزیده می‌شود.

طرح جلد کتاب «**سفر به روزهای جنگ**» برای سادگی و بیان بصری جذاب و صادقانه، و استفاده از نمادها برای بیان درون خاطره‌انگیز راوی خاطرات تقدیر می‌شود.

گزارش گروه آثار کودک و نوجوان

[داوری ۲۴ عنوان کتاب]

شاخه شعر کودک

[داوری ۲۵ عنوان کتاب]

شاخه شعر نوجوان

[داوری ۶ عنوان کتاب]

شاخه داستان کودک

[داوری ۸۳ عنوان کتاب]

شاخه داستان نوجوان

[داوری ۲۳ عنوان کتاب]

شاخه مستند داستانی نوجوان

[داوری ۶۷ عنوان کتاب]

داوران گروہ آثار کودک و نوجوان

سرگروه آثار کودک و نوجوان
حامد محقق

حامد محقق

طیبه شامانی

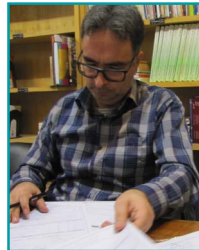

کبریا بابایی

داوران شاخه شعر کودک . شعر نوجوان

یوسف قوجق

عباس قدیر محسنی

محمد حسن حسینی

داوران شاخه داستان کودک داستان نوجوان . مستند داستانی نوجوان

مقدمه

اهمیت اجتماعی، تربیتی و روانشناختی مطالعه و خواندن کتاب بر کسی پوشیده نیست. لازمه فرهنگ شدن این خوانش در جامعه، آن است که تبدیل به عادت شود. از این منظر، کودکی و نوجوانی بهترین زمان برای ایجاد عادت است، و آن، در جامعه‌ای به وجود می‌آید که افراد از کودکی کتاب در دست بگیرند و خواندن را تمرین کنند. در ایران پس از انقلاب اسلامی یکی از مقولات فرهنگی که بسیار جدی گرفته شد نوشتن و سرودن برای کودکان و نوجوانان است. امروزه ادبیات کودک و نوجوان، و در کل کتاب کودک در ایران جایگاهی رفیع دارد. اما به رغم چنین توفیقاتی، هنوز در جامعه بین‌الملل به جایگاه واقعی خود نرسیده است. آمارهای متنوع به خوبی، رشد تولید کتاب کودک و افزایش آن را در سبد خرید خانوار جامعه کنونی ایران نشان می‌دهد.

دفاع مقدس بهترین دستمایه برای شاعران و نویسندگانی است که می‌خواهند مفاهیم و اندیشه‌های والایی مانند حق‌طلبی، شجاعت، ایثار و وطن‌دوستی را برای مخاطبان خود

گزارش دوری گروه آثار کودک و نوجوان

شرح دهند. مفاهیمی که همگی انسان ساز هستند. دلیل نوشتن از دفاع مقدس برای کودکان و نوجوانان همین است. وجود قهرمانان حامل چنین ارزش هایی، در قامت نمونه های واقعی، که از ما چندان هم دور نیستند، می توانند بهترین الگو برای مخاطبان کودک و نوجوان باشند.

در داوری بیست و یکمین دوره جایزه کتاب سال دفاع مقدس بیش از هر چیز دغدغه مندی ناشران و نویسندگان کودک و نوجوان به چشم می آمد که هر کدام با نیتی قصد زنده نگاه داشتن این خصایص والا بودند. رشد کمی این کتاب ها و آثار رسیده به دبیرخانه موید این نکته است اما به لحاظ کیفی، فاصله زیادی تا رسیدن به نقطه مطلوب داریم.

بررسی آماری

یکی از چالش های حوزه تخصصی کتاب کودک و نوجوان تشخیص سطح سنی آن از دو منظر، یکی مرزهای کتاب کودک و کتاب نوجوان و دیگری مرزهای کتاب نوجوان و کتاب بزرگسال است. به همین دلیل در طول داوری ها، کتاب هایی از گروه بزرگسال به گروه نوجوان برگشته و باعث دیده شدن و اقبال داوری به آنها شده است. رمان «موندو» یکی از این آثار است که در مرز نوجوانی و بزرگسالی قرار دارد، به گونه ای که می توان در هر دو گروه آن را داوری کرد. گفتنی است در مقطعی از این برنامه،

برگشت دو عنوان کتاب از گروه داستان بزرگسال به نوجوان، پرونده بسته این گروه داوری را دوباره باز کرد و باعث شکل‌گیری مجدد جلسات پرشور داوری این گروه و نتایج جدید شد.

به هر تقدیر، حاصل تلاش این گروه داوری ۲۰۴ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده (به لحاظ سال نشر مرتبط و صلاحیت موضوعی) در پنج شاخه است که پس از رسیدن داوران به نامزدهای دریافت جوایز در جلسات اولیه کارشناسی، این آثار با دقت ارزیابی کتبی شدند و

آثار ممتاز هر گروه در جمع‌بندی آرا و جلسه نهایی، با رأی هیأت داوران مشخص گردیدند.

در شاخه «شعر کودک»، از میان ۲۵ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، ابتدا ۲ عنوان کتاب به عنوان نامزد دریافت جایزه رتبه گرفت و هر دو کتاب نیز قابل تقدیر تشخیص داده شدند. سپس با بررسی به عمل آمده در پایان داوری‌ها، یکی از کتاب‌ها، به دلیل اینکه سال ۱۴۰۰ منتشر شده بود اما ناشر آن را مجدداً به عنوان چاپ اول ۱۴۰۱ به جشنواره فرستاده بود، حذف گردید. در شاخه «شعر نوجوان»، از میان ۶ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، ۲ عنوان کتاب به عنوان نامزدهای دریافت جایزه شناخته شدند اما نتوانستند نظر داوران را جلب کنند و از کسب مقام بازماندند.

در شاخه «داستان کودک»، از میان ۸۳ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده ابتدا یک عنوان کتاب به عنوان نامزد دریافت جایزه رتبه گرفت و قابل تقدیر تشخیص داده شد. سپس با بررسی به عمل آمده در پایان داوری‌ها، به دلیل اینکه سال ۱۴۰۰ منتشر شده بود اما ناشر آن را مجدداً به عنوان چاپ اول ۱۴۰۱ به جشنواره فرستاده بود، حذف گردید. بنابراین این شاخه مهم هیچ کتاب ممتازی نداشت. در شاخه «داستان نوجوان»، از میان ۲۳ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، در دو جلسه اولیه و نهایی، داوران هیچ کتابی را شایسته نامزدی نیافتند. اما پس از عودت ۲ عنوان کتاب از شاخه داستان بلند و رمان بزرگسال، جلسات داوری دوباره تشکیل شدند و از میان این دو کتاب، ابتدا یکی به عنوان نامزد دریافت جایزه و سپس همان به عنوان رمان قابل تقدیر برای

نوجوانان معرفی شد. در شاخه «مستند داستانی نوجوان»، از میان ۶۷ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، ابتدا ۴ عنوان کتاب به عنوان نامزدهای دریافت جایزه معرفی شدند و از میان آنها، ۳ عنوان قابل تقدیر شناخته شدند که یکی از این آثار، مجموعه ۴۰ جلدی داستان کوتاه از زندگی نوجوانان شهید است.

نکات مورد توجه داوران در تحلیل آثار کودک و نوجوان

آثار داوری شده در این دوره را می‌توان به دو دسته کلی تقسیم کرد. دسته اول کارهای جدی و خلاقانه و دسته دوم آثار سهل‌انگارانه. کتاب‌های جدی و کیفی عموماً توسط ناشران جدی این حوزه منتشر شده‌اند که عمدتاً با سرایش شعر یا داستان نویسی نویسندگان معتبر همراه هستند. این کتاب‌ها خلاقانه تولید شده‌اند و ناشر تمام توان خود را برای چاپ شکیل و شایسته آنها به کار گرفته است. تصویرگری مناسب به همراه نگاه خلاقانه و متفاوت به دفاع مقدس به همراه نثر خوب و روان، یافتن زاویه دید مناسب و طرح مفهیمی امروزی از دفاع مقدس از ویژگی‌های اصلی این آثار است.

آثار سهل‌انگارانه، که متأسفانه تعدادشان از دسته اول بیشتر است، از حیث محتوا و ظاهر کتاب دچار نواقص فراوان هستند که در نگاه نخست از چرخه داوری کنار گذاشته می‌شوند. تصویرگری‌های تخت و بدون کیفیت و نوآوری، در کنار شعرها یا داستان‌هایی با ساختار و فرم سست، از این کتاب‌ها آثاری ضعیف ساخته است. آثاری که متأسفانه به جای ترسیم چهره‌ای تاثیرگذار از دفاع مقدس، نقشی معکوس اجرا می‌کنند.

در حقیقت با توجه به این که کودکان امروز پس از دفاع مقدس متولد شده‌اند و والدین آنها هم شاید تصویری عینی از وقایع آن دوره نداشته باشند، ترسیم درست، خلاقانه و جذاب - و البته با نگاه به نیازهای مخاطب امروز - می‌تواند در انتقال مفاهیم ارزشمند آن دوره موثر باشد. رسالتی که بی شک بر دوش ادبیات است تا در ذهن مخاطب امروز مفهیمی چون شجاعت، حق طلبی، ایثار و وطن دوستی را نهادینه کند. موارد و توصیه‌های زیر برای ارائه تصویر روشنی از نارسایی‌ها و آسیب‌های این بخش از داوری، و ترسیم تقریبی این راه رفته، تقدیم می‌شود.

■ ۱- لزوم توجه بیشتر به فرم، زبان و کتاب‌سازی مناسب نخستین نیاز کتاب‌های این حوزه است که متأسفانه بسیاری از آثار

از آن بی بهره هستند.

۲- پرهیز از کلیشه گویی مفاهیم تکراری، خلاقیت در بیان مفاهیم، توجه به ویژگی های امروز جامعه و نیاز مخاطب، بیان مفاهیم متناسب با گروه سنی و تناسب میان اندیشه و لذت بخشی آثار از دیگر نکاتی ست که شایسته است نویسندگان و شاعران مد نظر قرار دهند.

۳- ضرورت توجه بیشتر به محتوا، سبک زندگی، تاثیرات اقلیمی، فرهنگ و آداب و رسوم، ملاحظه لحن و شخصیت ها در کنار توجه ویژه به نثر و زبان و نیز پرهیز از گزارش نویسی و شعار زدگی می تواند کیفیت آثار را تا حد زیادی ارتقا دهد.

۴- لزوم پرداخت قوی تر به آثار مستند نیز یکی دیگر از مسائل ضروری این حوزه نوشتاری است. برخی از این آثار، در انتخاب سوژه و ایده پردازی حرف هایی برای گفتن دارند اما در اجرا، به سبب عدم تسلط بر مهارت های نویسندگی و نشر کتاب، آثاری ضعیف رقم خورده است.

افزون بر موارد فوق، چند نکته نیز برای بهتر شدن کتاب های کودک و نوجوان دفاع مقدس تقدیم می شود شاید بتواند کمکی به برخی نویسندگان و شاعران دغدغه مند باشد.

الف) لزوم ترویج و الگوسازی: پرداختن به هنر و هنرمندی یک دوره کوتاه یا یک فعالیت مقطعی نیست. پس باید به صورت یک فرایند دامنه دار دیده شود. رسالت ما با نشر کتاب پایان نمی یابد و بهتر است برای ترویج و الگوسازی، برنامه های دیگری نیز اندیشیده شود.

ب) ارتباط موثر با مخاطب: گاهی حرکت نکردن بهتر از رفتن مسیرهای نادرست است. پس در صورتی که حرکتی آغاز می شود باید از درستی مسیر و محکم بودن گام ها مطمئن بود. به عبارت ساده تر، بایست بتوان توجیهی آورد که ثابت کند چاپ این کتاب تاثیر مثبتی در انتقال یک مفهوم به مخاطب دارد و تنها تکرار یک حرکت کم اثر نیست.

ج) توجه به مجموعه فعالیت های حوزه نشر: قدرت یک کتاب به مجموعه ای از فعالیت های حرفه ای نویسندگی، تصویرگری، کتاب سازی، توزیع و ... بر می گردد و همه این ها در کنار هم مهم و موثرند.

نامزدهای دریافت جایزه

هیأت داوران دو زیرگروه «شعر کودک» و «شعر نوجوان»، از میان ۲۵ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده «شعر کودک» یک عنوان و از میان ۶ عنوان «شعر نوجوان»، ۲ عنوان را به عنوان نامزد دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

۱. «درخت خانه ما» (شعر کودک) / سروده زهرا داوری / نشر معبر.
۲. «با زبان واژه‌های لال» (شعر نوجوان) / شاعر تقی متقی / نشر سومیتا.
۳. «سلام لاله‌ها سلام» (شعر نوجوان) / سروده مهدی طهماسبی دزکی / نشر صریح.

نتایج

داوری

شاخه

شعر کودک و

نوجوان

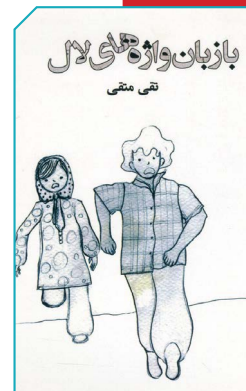
نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

مطابق آرای هیأت داوران، از میان نامزدهای «شعر نوجوان» کتابی حائز رتبه برای دریافت جایزه تشخیص داده نشد. و به تشخیص داوران، یک عنوان کتاب شعر کودک تقدیر می‌شود.

شعرهای «**درخت خانه ما**» به دلیل انتخاب موضوعات و مفاهیم قابل فهم برای مخاطب کودک، زبان روان و لحن صمیمی و استفاده از عینیات برای بیان مفهوم به مخاطب، از نظر داوران قابل تقدیر تشخیص داده شد.

نتایج دوری شاخه داستان کودک و نوجوان

نامزدهای دریافت جایزه

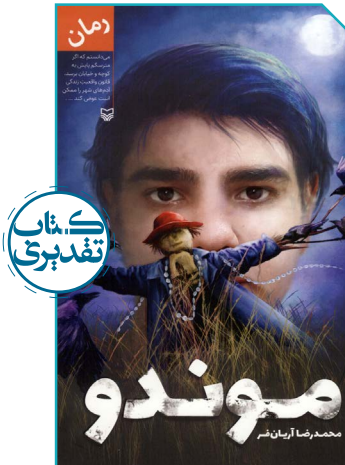
هیأت داوران دو زیرگروه «داستان کودک» و «داستان نوجوان»، از میان ۸۳ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در شاخه «داستان کودک» هیچ یک از کتاب‌ها را حائز شرایط نامزدی دریافت جایزه این دوره تشخیص ندادند.

همچنین در شاخه «داستان نوجوان»، از میان ۲۳ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در این گروه، یک عنوان کتاب زیر را به عنوان نامزد دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند.

۱. «موندو» (داستان نوجوان) / نوشته محمدرضا آریان‌فر / نشر سوره مهر.

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

رمان «**موندو**» به دلیل شخصیت‌پردازی موفق و تأثیرگذار، به همراه نثری زیبا و فاخر در بافت بومی و سنتی جنوب و تخیل و تعلیق خوب و مؤثر در روند داستان، تقدیر می‌شود.

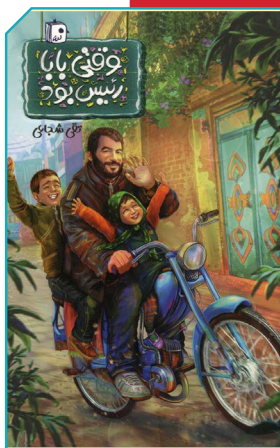

نتایج داوری شاخه مستند داستانی نوجوان

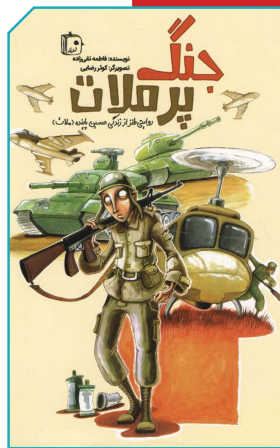
نامزدهای دریافت جایزه

۱. «بچه‌های لب خط: بر اساس زندگی سردار شهید سید محمد رضا دستواره فرمانده لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص)» / نوشته اصغر فکور / نشر سوره مهر.
۲. «جنگ پر ملات: خاطرات طنز از زندگی پر ملات حسین ملات» / نوشته فاطمه تقی زاده / نشر کتاب جمکران.
۳. «سروقامتان [مجموعه ۴۰ جلدی داستان کوتاه و مستند، از زندگی شهدای نوجوان استان اردبیل]» / نوشته فرانک انصاری / نشر خط هشت.
۴. «وقتی بابا رئیس بود: بر اساس زندگی شهید علی بیطرفان» / نوشته تقی شجاعی / نشر کتاب جمکران.

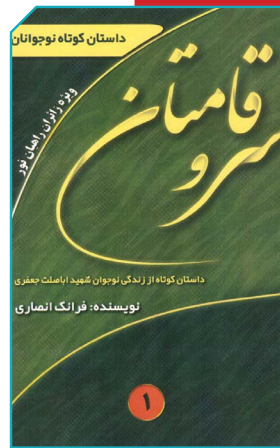
نامزد دریافت جایزه

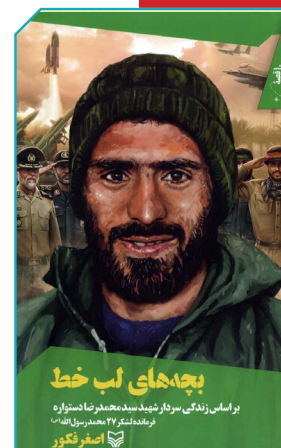
نامزد دریافت جایزه

نامزد دریافت جایزه

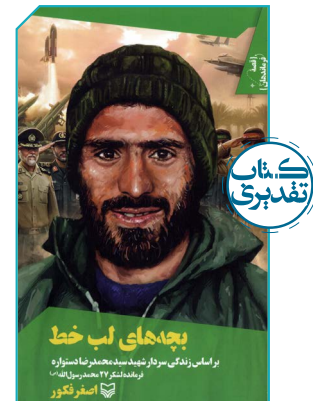

نامزد دریافت جایزه

برگزیده‌ها و تقدیر شده‌ها

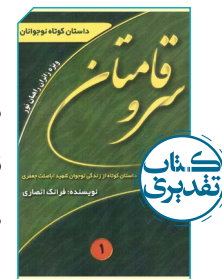
کتاب «**بچه‌های لب خط**» برای داشتن نثر پخته و بی تکلف در روایت داستانی زندگی قهرمانانه شهید دستواره، و گردآوری و انتخاب مقاطع مناسب از زندگی ایشان تقدیر می شود.

کتاب «**وقتی بابا رئیس بود**» برای شخصیت پردازی تأثیرگذار، و داشتن نثر شیرین و مناسب نوجوانان و کشش خوب داستانی، که با ساختاری مناسب همراه شده است تقدیر می شود.

مجموعه ۴۰ جلدی «**سروقامتان**» برای اهتمام در نگارش چهل داستان مستند کوتاه از زندگی چهل نوجوان شهید استان اردبیل، که با قلمی شیوا و روان و انتخاب‌های مناسب از مقاطع زندگی شهدا همراه است، تقدیر می شود.

گزارش گروه‌های جنبی

[داوری ۲۲۴ عنوان کتاب]

- گروه ترجمه -

شاخه ترجمه به انگلیسی [داوری ۲۹ عنوان کتاب]

شاخه ترجمه به عربی [داوری ۱۳ عنوان کتاب]

- بخش ویژه -

بخش ویژه کردستان [داوری ۴۱ عنوان کتاب]

بخش ویژه سردار شهید قاسم سلیمانی

[داوری ۸۰ عنوان کتاب]

بخش ویژه مدافعان حرم [داوری ۶۱ عنوان کتاب]

گروه خادمان ترویج و نشر

[ناشر برتر - خبرنگار برتر - کتابدار برتر]

داوران گروه ترجمه

داوران شاخه ترجمه به انگلیسی

مسعود امیرخانی

دکتر سید اسماعیل اریب

داوران شاخه ترجمه به عربی

دکتر هادی نظری منظم

دکتر محمد مهدی شاکری

نتایج دوری گروه ترجمه

نامزدهای دریافت جایزه

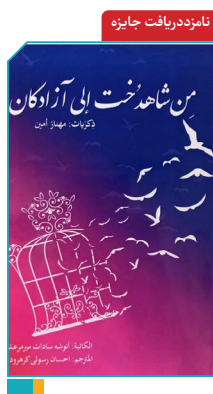
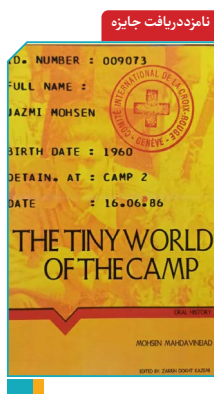
داوران گروه «ترجمه»، از میان ۲۹ عنوان کتاب رسیده و تأیید شده در شاخه «ترجمه به انگلیسی» ۲ عنوان کتاب، و در شاخه «ترجمه به عربی» یک عنوان را برای نامزدی دریافت جایزه این دوره انتخاب کردند که از میان آنها، ترجمه انگلیسی کتاب «از دل آتش تا آلمان» شایسته تقدیر شناخته شد.

نامزدهای ترجمه به انگلیسی

۱. «از دل آتش تا آلمان: خاطرات امیر خلبان یدالله واعظی» (From the Heart of Fire to Germany) / نوشته مریم بیات تبار؛ ترجمه به انگلیسی سید حسام الدین آل یاسین، رامین سعادت / نشر صریح.
۲. «دنیای کوچک اردوگاه: خاطرات محسن مهدوی نژاد سرهنگ بازنشسته سپاه» (The Tiny Word of the Camp: Based on the Narrator's Manuscripts) / نوشته زرین دخت کاظمی؛ ترجمه به انگلیسی سیروس ایزدپناه / نشر بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس.

نامزد ترجمه به عربی

۱. «از شاهدخت تا آزادگان: مستند داستانی بانوی مقاومت مهناز امین» (من شاهدخت الی آزادگان: ذکریات مهناز امین) / نوشته انوشه سادات میرمرعشی، ترجمه به عربی احسان رسولی کرهرودی / نشر یوحنا.

بخش ویژه

توضیح: داوری سه بخش ویژه این دوره، به تناسب قالب کتاب‌ها، در گروه‌های اصلی صورت گرفته است. مثلاً کتاب خاطره شفاهی مدافعان حرم، در گروه مستندنگاری‌ها و شاخه خاطره شفاهی داوری شده است. نتایج زیر حاصل این داوری‌هاست.

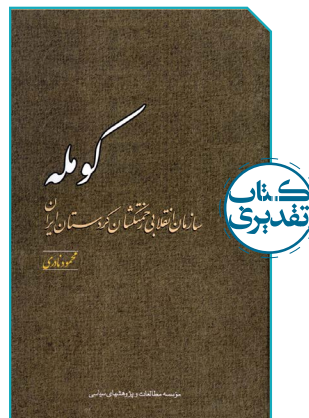
نتایج داوری بخش ویژه کردستان

داوران گروه‌های مختلف از میان ۴۱ عنوان کتاب این بخش که در شاخه‌های متعدد موضوعی پراکنده هستند، ۲ عنوان کتاب زیر را در دو شاخه «زندگینامه» و «پژوهش تاریخی سیاسی نظامی» شایسته تقدیر دانستند.

۱. «ایستاده تا همیشه: درباره خاطرات احمد متوسلیان در مریوان» / تدوین فاطمه وفایی‌زاده / نشر انتشارات ایران. [زندگینامه مستند]

۲. «کومله: سازمان انقلابی زحمتکشان کردستان ایران» / محمود نادری / نشر موسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی.

[پژوهش تاریخی سیاسی نظامی]

نتایج داوری بخش ویژه سردار شهید قاسم سلیمانی

داوران گروه‌های مختلف از میان ۸۰ عنوان کتاب این بخش که در شاخه‌های متعدد موضوعی پراکنده هستند، ۵ عنوان کتاب زیر را در شاخه‌های «تصویرگری»، «شعر»، «مجموعه هنری»، «زندگینامه مستند» و «زندگینامه مستند نوجوان» و همچنین «مجموعه ۱۶ جلدی خاطرات مردمی استانه‌های مختلف، از ایام شهادت حاج قاسم سلیمانی» را شایسته تقدیر تشخیص دادند.

۱. «از چیزی نمی‌ترسیدم (پی‌نما): زندگی‌نامه خودنوشت قاسم سلیمانی» / نویسنده گفت‌وگوها: سعید مهاجر، مسعود آذرباد؛ تصویرساز حمیدرضا گلین امیریان / نشر بنیاد حفظ و نشر آثار سپهبد شهید قاسم سلیمانی. [تصویرگری]

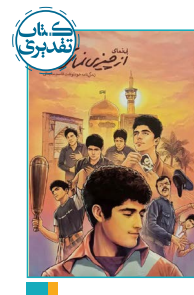
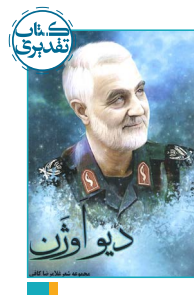
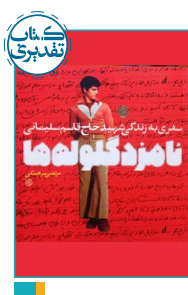
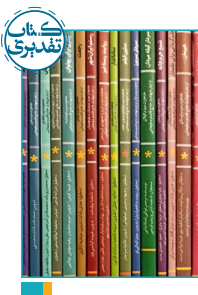
۲. «دیو اوژن: مجموعه شعر» / غلامرضا کافی / نشر صریح. [شعر]

۳. «سرو روان: وداع تاریخی مردم در تشییع باشکوه حاج قاسم سلیمانی، دی ۱۳۹۸» / [کار گروهی]، مدیریت هنری و مجری طرح: بنیاد فرهنگی روایت فتح / نشر بنیاد حفظ و نشر آثار سپهبد شهید قاسم سلیمانی. [مجموعه هنری]

۴. «عزیز زیبای من: مستند روایی روزهای پایانی زندگی شهید حاج قاسم سلیمانی» / نوشته زینب مولایی / نشر بنیاد حفظ و نشر آثار شهید سپهبد قاسم سلیمانی. [زندگینامه مستند]

۵. «نامزد گلوله‌ها: سفری به زندگی شهید حاج قاسم سلیمانی» / نوشته مرتضی سرهنگی / نشر خط مقدم. [زندگینامه مستند نوجوان]

۶. «مجموعه ۱۶ جلدی خاطرات مردمی (استان‌ها) از ایام شهادت حاج قاسم سلیمانی» / مدیر پروژه: سیدسجاد جلیلی / نشر راه‌یار. [مجموعه سازی یک رخداد]

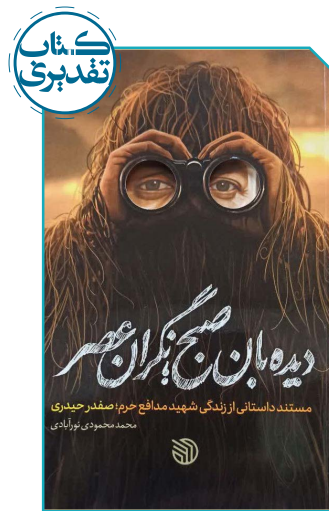

نتایج داوری بخش ویژه مدافعان حرم

داوران گروه‌های مختلف از میان ۶۱ عنوان کتاب این بخش که در شاخه‌های متعدد موضوعی پراکنده هستند، ۲ عنوان کتاب زیر را در دو شاخه «زندگی‌نامه داستانی» و «مجموعه زندگی‌نامه» شایسته تقدیر دانستند.

۱. «این شانزده رفیق: زندگی‌نامه ۱۶ شهید مدافع حرم» / به کوشش سمیه اسلامی / نشر ساری.
[مجموعه زندگی‌نامه]

۲. «دیده‌بان صبح، نگران عصر: مستند داستانی از زندگی شهید مدافع حرم صفدر حیدری» / محمد محمودی نورآبادی / نشر خط مقدم. [زندگی‌نامه داستانی]

داوران خادمان ترویج و نشر کتاب

محمد مهدی شیخ صراف

دکتر مریم چهرقانی

محسن مهرآبادی

حسن علایی فعال

مرضیه محمدی

مرجان خالقی طرقي

محمد جواد نژاد شادانلو کردی

نتایج داوری بخش ویژه خادمان نشر

- نتایج داوری حوزه نشر کتاب دفاع مقدس

داوران گروه خادمان ترویج و نشر کتاب، از میان ۲۱۲ ناشر فعال، که مبادرت به چاپ کتاب دفاع مقدس در سال ۱۴۰۱ کرده‌اند، در دو شاخه «ناشر دولتی» و «ناشر خصوصی»، با توجه به امتیازات به دست آمده از داوری‌های دوره بیست و یکم جشنواره، و بررسی تعداد برگزیده‌ها، تقدیری‌ها، نامزدها و درصد کتاب‌های خوب هر ناشر نسبت به کل آثارش، و تخصیص امتیاز به آنها، ابتدا: برای نامزدی «ناشر برتر دولتی»، سه ناشر در بخش دولتی: سوره مهر/ صریر/ مرز و بوم، و برای نامزدی «ناشر برتر خصوصی»، سه ناشر در بخش خصوصی: خط مقدم/ راه یار/ کتاب جمکران، انتخاب کردند.

انتشارات خط مقدم

انتشارات راه یار

انتشارات سوره مهر

انتشارات صریر

انتشارات کتاب جمکران

سپس از میان آنها، با توجه به بیشترین امتیازات و ویژگی‌های کیفی کتاب‌های خوب آنها، پس از بحث‌های کارشناسی در جلسه نهایی، «انتشارات سوره مهر» به عنوان «ناشر برتر دولتی» و «انتشارات راه یار» به عنوان «ناشر برتر خصوصی» دوره بیست و یکم جشنواره شایسته تقدیر شناخته شدند.

- ناشر برتر دولتی

انتشارات سوره مهر (وابسته به حوزه هنری انقلاب اسلامی)

سوره مهر، به سبب داشتن ۴ عنوان کتاب برگزیده، ۳ عنوان کتاب تقدیری، ۶ عنوان کتاب نامزد و ۱۳ عنوان کتاب خوب (در مجموع ۲۶ عنوان از ۳۸ عنوان کتاب ارسالی) به اتفاق آراء، به عنوان «ناشر برتر دولتی» از طرف هیأت داوران انتخاب و شایسته تقدیر شناخته شد.

- ناشر برتر خصوصی

انتشارات راه یار

راه یار، به سبب داشتن ۲ عنوان کتاب برگزیده، ۳ عنوان کتاب تقدیری، یک عنوان کتاب نامزد و ۱۵ عنوان کتاب خوب (در مجموع ۲۰ عنوان از ۳۸ عنوان کتاب ارسالی) به اتفاق آراء، به عنوان «ناشر برتر خصوصی» از طرف هیأت داوران انتخاب و شایسته تقدیر شناخته شد.

- نتایج داوری حوزه ترویج کتاب دفاع مقدس

گردآوری اطلاعات دو حوزه فعالیت فرهنگی بخش ترویج کتاب، یعنی: «رسانه» و «کتابداری»، از طریق فراخوان صورت گرفت و بارها تمدید شد، مع الاسف تعداد کمی، در مجموع ۱۵ نفر در این برنامه شرکت کردند که از میان آنها، با توجه به مدارک ارسالی، از هر شاخه یک نفر برای تقدیر در دوره بیست و یکم جشنواره انتخاب شدند.

- خبرنگار برتر

صادق وفایی (خبرگزاری مهر)

صادق وفایی، برای ورود حرفه‌ای و مبتنی بر بررسی عمیق، به مباحث تخصصی و چالشی کتاب‌های مهم و تأثیرگذار دفاع مقدس و پیگیری چالش‌های حوزه مطالعاتی دفاع مقدس، همچون غواص‌های عملیات کربلای چهار، خلبانان نیروی هوایی و ... در سال ۱۴۰۱ و در قالب تولیدات متعدد خبری و گزارشی در کنار سایر موضوعات حوزه خبرنگاری، از طرف هیأت داوران، به عنوان «خبرنگار برتر» کتاب دفاع مقدس انتخاب می‌شود.

- کتابدار برتر

فاطمه رعیت‌نژاد (کتابخانه اداره کل حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس شیراز)

فاطمه رعیت‌نژاد، برای احیاء و توسعه کتابخانه سازمانی مربوطه، تلاش در تبدیل کتابخانه به یک نهاد اجتماعی تأثیرگذار و فعال، تلاش در جلب مشارکت مردمی و نهادی و تألیف آثار متعدد اعم از کتاب و مقاله، از طرف هیأت داوران به عنوان «کتابدار برتر» انتخاب می‌شود.

